

Föräldrapenning

En vägledning är i första hand ett stöd för Försäkringskassans medarbetare vid ärendehandläggning och utbildning. Den innehåller en samlad information om vad som gäller på det aktuella området, uppdelat på tillämpnings- och metodstödsavsnitt.

En vägledning kan innehålla beskrivningar av

- författningsbestämmelser
- allmänna råd
- förarbeten
- rättspraxis
- JO:s beslut.

En vägledning kan även innehålla beskrivningar av hur man ska handlägga ärenden på det aktuella området och vilka metoder som då ska användas.

Vägledningarna uppdateras fortlöpande. Ändringar arbetas in i den digitala versionen, som finns på forsakringskassan.se. Sök på "vägledningar".

Du som arbetar på Försäkringskassan hittar dem också på Fia.

Upplysningar: Försäkringskassan
Avdelningen för Barn och familj

Beslutad den 2025-09-22

Innehåll

Förkortningar	7
Sammanfattning.....	8
Läsanvisningar	10
1 Inledning	11
1.1 Barnkonventionen	11
1.2 Utredda föräldrapenningärenden	12
1.3 Anmälningsskyldighet.....	13
1.4 Ansökan om föräldrapenning för retroaktiv tid	13
1.4.1 Vad innebär synnerliga skäl	14
1.4.2 Metodstöd – att tänka på vid bedömning av synnerliga skäl	15
1.5 Komplettering	16
1.5.1 Metodstöd – muntlig eller skriftlig komplettering	16
2 Försäkrad för föräldrapenning, socialförsäkringsskydd och internationella förhållanden	18
2.1 Bosättningsbaserad föräldrapenning	18
2.2 Även barnet ska vara bosatt i Sverige	19
2.2.1 Föräldrar som behöver uppehållstillstånd	21
2.2.2 Barn som föds i Sverige till tredjelandsmedborgare	22
2.2.3 Föräldrar som lämnar Sverige	22
2.3 Arbetsbaserad föräldrapenning	23
3 Grundläggande förutsättningar	25
3.1 Villkor för rätt till föräldrapenning	25
3.2 Föräldrabegreppet.....	25
3.2.1 Om den som föder barnet är gift	25
3.2.2 Om den som föder barnet inte är gift	25
3.2.3 Befruktning via insemination eller IVF.....	26
3.2.4 Surrogatmödraskap.....	26
3.2.5 Adoption	27
3.2.6 Vem som likställs med förälder	27
3.2.7 Vårdnadshavare	28
3.3 Att vårda barnet.....	28
3.3.1 Barn födda 2013 och tidigare	29
3.3.2 Barn födda 2014 och senare	30
3.3.3 Inget krav på att vårda barnet	31
3.3.4 Tidsgränser	34
3.3.5 Barn födda 2013 och tidigare	34
3.3.6 Barn födda 2014 och senare	36
3.3.7 Barnet fyller fyra år	38
3.3.8 Adopterade barn.....	38
4 Ersättningsnivåer	40
4.1 Föräldrapenningens ersättningsnivåer	40
4.1.1 Sjukpenningnivå	40
4.1.2 Grundnivå.....	41
4.1.3 Lågstanivå	42
4.2 Barn födda 2013 och tidigare	42

4.2.1	Föräldrapenning för de första 180 dagarna och 240-dagarsvillkoret	43
4.2.2	Bedömning av 240-dagarsvillkoret	44
4.3	Perioder med utländska inkomster	46
4.3.1	De unionsrättliga regelverken är tillämpliga	46
4.3.2	Ett avtal om social trygghet är tillämpligt	48
4.4	Innan barnet fyller fyra år	49
4.5	När barnet fyller fyra år	50
4.6	Föräldrapenning för de första 180 dagarna och 240-dagarsvillkoret	50
4.6.1	Innan barnet har fyllt fyra år	50
4.6.2	När barnet fyller fyra år	50
4.7	Särskild beräkningsgrund	51
4.7.1	Adoption	54
4.7.2	Särskild beräkningsgrund i förhållande till 240-dagarsvillkoret	55
4.7.3	När försäkringen gäller för att rätten till förmån kan härledas från arbete i Sverige	56
5	Omfattning	58
5.1	Uttag av hel dag eller del av dag	58
5.1.1	Uttag av föräldrapenning vid jour och beredskap	59
5.1.2	Förälder med sjukersättning tills vidare och steglös avräkning	60
5.2	Normal arbetstid	61
5.2.1	Normal arbetstid i förhållande till SGI-skydd	62
5.2.2	Så beräknas normal arbetstid	62
5.2.3	Uttag av föräldrapenning vid deltidsarbete	63
5.2.4	Uttag av föräldrapenning vid heltidsarbete	64
5.2.5	Nattarbete	64
5.2.6	Normal arbetstid för egenföretagare	64
5.2.7	Beräkningsexempel avseende normal arbetstid	65
5.3	Uttag av föräldrapenning för arbetsfria dagar	69
5.3.1	Uttag av föräldrapenning vid semester	71
6	Dagar med ersättning	72
6.1	Antal ersättningsdagar	72
6.1.1	Fördelning mellan föräldrarna	72
6.1.2	Flerbarnsfödelse eller adoption av flera barn samtidigt	73
6.2	Vårdnadsförhållanden påverkar rätten till antalet dagar	74
6.2.1	En förälder kan ha rätt till alla ersättningsdagarna	75
6.2.2	En förälder får rätt till föräldrapenning vid ett senare tillfälle	76
6.3	Avräkning av ersättning enligt utländsk lagstiftning	78
6.3.1	Länder betalar ut ersättning enligt olika principer	80
6.3.2	Barn födda från och med år 2014	81
6.3.3	Metodstöd – avräkning av ersättning enligt utländsk lagstiftning	83
6.4	Barn blir bosatta i Sverige efter sitt första levnadsår	88
6.4.1	Vilka barn omfattas av begränsningsregeln?	88
6.4.2	Vilka barn omfattas inte av begränsningsregeln?	88
6.5	Avstående av dagar	90
6.5.1	Föra över föräldrapenning till en annan person	91
6.5.2	Fördelning när barnet fyllt fyra år	92
6.5.3	Avstående efter barnet fyllt fyra år	92
6.5.4	Avstående efter barnets fyraårsdag som ska användas för tid före barnets fyraårsdag	93

6.6	Återtagande av dagar	94
6.6.1	När barnet har fyllt fyra år	94
6.6.2	När barnet har fyllt fyra år minskas antalet dagar	95
7	Flera ersättningar för samma barn eller till samma förälder	101
7.1	Föräldrapenningförmåner till båda föräldrarna samtidigt	101
7.2	Samtidigt uttag av föräldrapenning – dubbeldagar	102
7.2.1	Dubbeldagar	102
7.2.2	Dubbeldagar och utländsk föräldrapenning	103
7.2.3	Metodstöd för dubbeldagar och utländsk föräldrapenning	104
7.2.4	De reserverade dagarna kan inte tas ut som dubbeldagar	105
7.2.5	Partsinsyn.....	105
7.3	En förälder kan inte få mer än sammanlagt hel föräldrapenning per dag.....	105
7.4	När föräldern har sjukpenning eller sjuklön m.m.....	106
7.5	Samordning mellan förmåner	107
7.5.1	Ersättningar till deltagare i arbetsmarknadspolitiska program	108
7.5.2	Metodstöd – minskning av föräldrapenning med ASUEEE på deltid	108
8	Beslut och utbetalning.....	111
8.1	Interimistiska beslut.....	111
8.2	Begäran av en socialnämnd.....	112
8.3	Intagen på kriminalvårdsanstalt	113
8.4	Väsentlig risk för försening.....	113
8.5	Återställa dagar med föräldrapenning	113
9	När flera länder är inblandade	115
9.1	När SFB gäller	116
9.2	När förordningarna 883/2004 och 987/2009 gäller	118
9.2.1	Vilket lands lagstiftning gäller?	118
9.2.2	Vad är EESSI och RINA?.....	122
9.2.3	Intyg från andra länder	123
9.3	Bestämmelser i förordning 883/2004 som påverkar föräldrapenningen	123
9.3.1	Likabehandling och likvärdiga förmåner m.m.	123
9.3.2	Sammanläggning av perioder av arbete i olika länder	124
9.3.3	Valutaomräkning	124
9.3.4	Ibland gäller inte kravet på bosättning	125
9.4	Särskilda samordningsbestämmelser för föräldrapenning	125
9.4.1	När föräldern arbetar i Sverige men är bosatt eller vistas i ett annat medlemsland	126
9.4.2	Vilket land har prioritet?	127
9.4.3	Sammanträffande rätt.....	128
9.4.4	Samordning av föräldrapenning enligt förordning 883/2004	128
9.4.5	Föräldrapenning från Sverige för familjemedlem i ett annat medlemsland.....	129
9.4.6	Metodstöd – familjemedlemmen bor i ett annat medlemsland.....	130
9.5	Särskilt om Storbritannien och Nordirland.....	130
9.5.1	Utträdesavtalet	131
9.5.2	Metodstöd – vilken lagstiftning ska du tillämpa?.....	132
9.6	När ett avtal om social trygghet gäller	132
9.6.1	Vilket lands lagstiftning gäller?	133
9.6.2	Bestämmelser i avtalen som påverkar föräldrapenningen	133
9.7	När Nordiska konventionen gäller	133

10	Regeländringar och övergångsbestämmelser	135
10.1	1 juli 1989	135
10.2	1 juli 1994	135
10.3	1 januari 1995	135
10.4	1 januari 1996	135
10.5	1 januari 1997	136
10.6	1 januari 1998	136
10.7	1 januari 2000	136
10.8	1 januari 2002	136
10.9	1 januari 2003	136
10.10	1 januari 2004	136
10.11	1 juli 2006	137
10.12	1 januari 2007	137
10.13	1 januari 2008	137
10.14	1 juli 2008	137
10.15	1 januari 2009	137
10.16	1 januari 2012	137
10.17	1 januari 2013	137
10.18	1 januari 2014	137
10.19	1 januari 2015	138
10.20	1 januari 2016	138
10.21	1 juli 2017	138
10.22	1 januari 2019	138
10.23	2 augusti 2022	138
10.24	1 juli 2024	139
10.25	1 april 2025	139
	Källförteckning	140

Förkortningar

Förkortning	Förklaring
EES	Europeiska ekonomiska samarbetsområdet
EU	Europeiska unionen
FB	Föräldrabalken (1949:381)
FbL	Folkbokföringslagen (1991:481)
FEA	Förordning (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser
FKFS	Försäkringskassans föreskrifter
FL	Förvaltningslagen
FÖD	Försäkringsöverdomstolen
HFD	Högsta förvaltningsdomstolen
JK	Justitiekanslern
KPI	Konsumentprisindex
KR	Kammarrätten
KRNG	Kammarrätten i Göteborg
KRNJ	Kammarrätten i Jönköping
KRNS	Kammarrätten i Stockholm
LMA	Lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.
MFoF	Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd
Prop.	Proposition
RAR	Riksförsäkringsverkets allmänna råd
RegR	Regeringsrätten (sen 1 januari 2011 HFD)
RFV	Riksförsäkringsverket
SFB	Socialförsäkringsbalken
SFBP	Lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken
SGI	Sjukpenninggrundande inkomst
SOU	Statens offentliga utredningar

Sammanfattning

Socialförsäkringsbalken (SFB) är en sammanhållen och heltäckande socialförsäkringslag. Den trädde i kraft den 1 januari 2011 och ersätter ungefär 30 av de tidigare gällande socialförsäkringsförfattningarna. SFB omfattar i stort sett samtliga socialförsäkringsförmåner som administreras av Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket. Aktivitetsstöd och statligt tandvårdsstöd är exempel på ersättningar som inte omfattas av SFB.

SFB är indelad i åtta avdelningar som benämns A till H. Avdelning A innehåller övergripande bestämmelser för socialförsäkringen som helhet. Det är bestämmelser om personkrets, försäkringsskydd och generella definitioner. I avdelning B–G finns bestämmelser om de olika förmånerna. I avdelning H finns vissa gemensamma bestämmelser för de olika förmånerna, bestämmelser om handläggning samt administrativa och organisatoriska bestämmelser.

Föräldrapenningens regler finns i huvudsak i avdelning B i SFB.

Den svenska socialförsäkringen är enligt (SFB) uppdelad i en

- bosättningsbaserad försäkring och
- arbetsbaserad försäkring

Den arbetsbaserade försäkringen består av sådana förmåner som är inkomst-bortfallsförsäkringar. Den bosättningsbaserade försäkringen består av förmåner som utgör ett grundskydd. Föräldrapenningen är dels arbetsbaserad, dels bosättningsbaserad. Som bosättningsbaserad förmån räknas föräldrapenning på lägstanivå. Som arbetsbaserad förmån räknas föräldrapenning på sjukpenningnivå. Föräldrapenning på grundnivå kan vara antingen arbetsbaserad eller bosättningsbaserad.

Vid gränsöverskridande situationer, till exempel när en person bor eller arbetar utanför Sverige, kan det bli aktuellt att även tillämpa ett annat regelverk än SFB. Det handlar dels om EU:s förordningar, dels om olika avtal om social trygghet med andra länder. Detta beskrivs närmare i kapitel 2 samt i vägledning (2017:1) Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal.

När ett barn föds eller adopteras får föräldrarna 240 föräldrapenningdagar var. Det går att avstå upp till 150 dagar till den andra föräldern. De 90 dagar som är förbehållna var och en av föräldrarna är dagar på sjukpenningnivån eller på grundnivån.

Föräldrapenningen består av 390 dagar med ersättning på sjukpenningnivån, dock lägst 250 kronor per dag, samt 90 dagar med ersättning på lägstanivå, det vill säga 180 kronor per dag.

För varje barn som föds eller adopteras utöver det första barnet får föräldrarna ytterligare 180 dagar gemensamt.

Den gravida kan ta ut föräldrapenning från och med 60 dagar före barnets beräknade födelse. Båda föräldrarna kan också före barnets födelse ta ut föräldrapenning vid föräldrautbildningar.

Föräldrapenningen kan tas ut fram till dess att barnet fyllt 12 år eller gått ut årskurs fem. För barn som adopteras kan föräldrapenningen tas ut först efter det att föräldrarna fått barnet i sin vård och fram till dess att barnet fyllt 12 år eller gått ut årskurs fem.

Föräldrar har möjlighet att vara föräldralediga samtidigt med föräldrapenning i 30 dagar under barnets första levnadsår. Försäkringskassan kallar detta samtidiga uttag av föräldrapenning för dubbeldagar.

Antalet dagar på de olika ersättningsnivåerna fördelas jämnt mellan föräldrarna. Kravet på att vårda barn är anpassat till barnets ålder och utveckling. Föräldrapenning kan bara betalas ut under högst 96 dagar för barn som har fyllt 4 år. För adopterade barn räknas barnet fyllt fyra år från den dag då föräldrarna har fått barnet i sin vård. Det går bara att ansöka om föräldrapenning för retroaktiv tid 90 dagar tillbaka från ansökningstillfället.

Om ett barn har blivit bosatt i Sverige efter sitt första levnadsår får föräldrarna högst 200 dagar med föräldrapenning och har barnet blivit bosatt efter sitt andra levnadsår får föräldrarna högst 100 dagar med föräldrapenning. Om barnet blivit bosatt i Sverige under sitt första levnadsår begränsas däremot inte antalet dagar med föräldrapenning.

Föräldrapenning kan tas ut för hela dagar, men också för tre fjärdedels, halv, en fjärdedels eller en åttondels dag.

Reglerna om föräldrapenning finns i socialförsäkringsbalken (SFB) och i Försäkringskassans föreskrifter (FKFS).

Föräldrars rätt till ledighet regleras inte i SFB och beskrivs därför inte i denna vägledning. Bestämmelserna om en förälders rätt att vara ledig med och utan föräldrapenningsförmåner finns i föräldraledighetslagen (1995:584). Föräldraledighetslagen tillhör den arbetsrättsliga lagstiftningen.

Läsanvisningar

Denna vägledning ska vara ett stöd för Försäkringskassans medarbetare i handläggningen och vid utbildning.

Vägledningen redovisar och förklarar lagar och andra bestämmelser. Den redogör för de delar av lagens förarbeten som är särskilt viktiga för att förstå hur lagen ska tillämpas. Den redogör också för rättspraxis och för Försäkringskassans rättsliga ställningstaganden.

Vägledningen innehåller också en beskrivning av hur man ska handlägga ärenden och vilka metoder som då ska användas för att åstadkomma både effektivitet och kvalitet i handläggningen. Rubriken till sådana kapitel eller avsnitt inleds med ordet Metodstöd.

Hänvisningar

I vägledningen finns hänvisningar till lagar, förordningar och föreskrifter. Det finns också hänvisningar till allmänna råd, Försäkringskassans rättsliga ställningstaganden, interna styrdokument, förarbeten, rättsfall, JO-beslut och andra vägledningar. Dessa hänvisningar finns antingen i löpande text eller inom parentes i direkt anslutning till den mening eller det stycke den avser.

Sist i vägledningen finns en källförteckning som redovisar de lagar, förordningar, domar med mera som nämns i vägledningen.

Exempel

Vägledningen innehåller också exempel. De är komplement till beskrivningarna och åskådliggör framför allt hur en ersättning ska beräknas.

Historikbilaga

Denna vägledning har reviderats. I historikbilagan finns en kortfattad beskrivning av de sakliga ändringar som gjorts i respektive version av vägledningen. Genom att läsa historikinformationen får du en överblick över de viktigaste nyheterna i den här versionen.

Att hitta rätt i vägledningen

I vägledningen finns en innehållsförteckning. Den är placerad först och ger en översiktsbild av vägledningens kapitel och avsnitt. Med hjälp av fliken "Bokmärken" i vänsterkanten kan du navigera mellan avsnitten. Det finns också en sökfunktion för att hitta enstaka ord och begrepp.

1 Inledning

Föräldrapenning är ett ekonomiskt stöd som föräldrar får i samband med att ett barn föds eller adopteras. Ersättningen ska göra det möjligt för föräldrar att vara hemma med sina barn, såväl kortare som längre sammanhängande perioder, genom att den ersätter en del av en förälders inkomstbortfall vid föräldraledighet.

Föräldrapenningen ska göra det möjligt för både män och kvinnor att kombinera förvärvsarbete med familjeliv.

1.1 Barnkonventionen

FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) är lag i Sverige sedan 2020.

Många av Försäkringskassans förmåner rör barn, och vår handläggning kan påverka barns situation på olika sätt. Därför ska vi följa barnkonventionen i all vår handläggning.

Konkret betyder det att vi alltid ska beakta barnets bästa när vi fattar beslut eller vidtar åtgärder som rör ett barn. På så sätt säkerställer vi barnets rättigheter och har ett barnrättsperspektiv.

Bedömningen av vad som är barnets bästa ska göras som en del av vår ordinarie handläggning, precis som vi hanterar förmånsspecifika regler, utredningsmetodik, kommunikation och bemötande. Hur och i vilken utsträckning barnets bästa ska beaktas måste vägas mot andra regler och intressen inom Försäkringskassans verksamhet.

Läs mer

- I riktlinje (2016:02) om *Anmälan till socialnämnden vid kännedom om eller misstanke att ett barn far illa och polisanmälan vid misstanke om brott*
 - I vägledning (2004:7) *Förvaltningsrätt i praktiken* om barn och barnrättsperspektivet
 - Om barns bästa på Barnombudsmannens hemsida
 - Om barns rättigheter på Försäkringskassans intranät
-

1.2 Utreda föräldrapenningärenden

9 § FL

Ett ärende ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts.

Handläggningen ska vara skriftlig. Myndigheten får dock besluta att handläggningen helt eller delvis ska vara muntlig, om det inte är olämpligt.

23 § FL

En myndighet ska se till att ett ärende blir utrett i den omfattning som dess beskaffenhet kräver.

En enskild part som inleder ett ärende ska medverka genom att så långt som möjligt ge in den utredning som parten vill åberopa till stöd för sin framställning.

Om det behövs ska myndigheten genom frågor och påpekanden verka för att parten förtydligar eller kompletterar framställningen.

110 kap. 13 § första stycket SFB

Den handläggande myndigheten ska se till att ärendena blir utredda i den omfattning som deras beskaffenhet kräver.

Ovanstående innebär att ett ärende ska utredas enligt både förvaltningsrättsliga och förmånspecifika bestämmelser. Handläggaren ska även ta hänsyn till aktuella föreskrifter, praxis och andra styrande och stödjande dokument.

Försäkringskassan har ett omfattande utredningsansvar i socialförsäkringsärenden (jfr prop. 2008/09:200 s. 554f). Det innebär att Försäkringskassan har det yttersta ansvaret för att de faktiska förhållandena blir tillräckligt klarlagda för att kunna fatta ett materiellt riktigt beslut. Vi ansvarar för att så tydligt som möjligt tala om hur föräldern kan komplettera eller förtydliga sina uppgifter. Vid behov ska vi också ställa frågor till föräldern eller till andra som kan ha relevanta uppgifter att lämna. Ett materiellt riktigt beslut är ett beslut som baseras på korrekt tillämpning av gällande rätt och som grundar sig på de faktiska förhållandena.

Om Försäkringskassan inte får efterfrågad information från föräldern, kan vi därför behöva hämta in den på något annat sätt, exempelvis från en läkare eller förskola. Det går inte att säga exakt vilka utredningsåtgärder som behöver vidtas, utan det beror på omständigheterna i det enskilda ärendet.

Efter utredning i ärendet ska Försäkringskassan göra en helhetsbedömning där samtliga *relevanta* omständigheter eller uppgifter vägs samman för att kunna bedöma om det är sannolikt att föräldern har rätt till föräldrapenning.

Läs mer

Du behöver även läsa om Försäkringskassans utredningsansvar i vägledning (2004:7) *Förvaltningsrätt i praktiken*. Där kan du också läsa om helhetsbedömning, bedömningsutrymme och beviskrav. Läs också om vilka skyldigheter föräldern har att bidra till utredningen genom att lämna uppgifter (uppgiftsskyldighet).

Det är viktigt att du kontinuerligt förvaltar din kunskap om förvaltningsrättsliga regler och tar stöd av vägledningen.

Föräldrapenningärenden ska också handläggas enligt Processen (2007:11) för att utreda och besluta föräldrapenning.

1.3 Anmälningsskyldighet

11 kap. 12 § SFB

Föräldrapenning får inte lämnas för tid innan anmälan gjorts till Försäkringskassan. Detta gäller dock inte om det har funnits hinder för en sådan anmälan eller det finns särskilda skäl för att föräldrapenning ändå bör lämnas.

2 § Försäkringskassans föreskrifter (FKFS 2010:30) om föräldrapenningsförmåner

Anmälan om föräldrapenningsförmån behöver inte göras av förälder som från att uppbära ett slag av föräldrapenningsförmån direkt övergår till att uppbära en annan föräldrapenningsförmån.

Syftet med anmälningsplikten är i första hand att Försäkringskassan ska ha möjlighet att kontrollera att föräldern uppfyller villkoren för ersättningen. Vidare ska samordning av olika förmåner kunna ske. När undantag från anmälningsplikten kan göras bestäms av i vilka situationer Försäkringskassans behov av kontroller och samordning av förmåner kan anses tillgodosett trots att anmälan uteblivit eller försenats (prop. 1984/85:78 s. 75–76).

Den som övergår direkt från föräldrapenning eller tillfällig föräldrapenning till en annan föräldrapenningsförmån behöver inte anmäla detta.

1.4 Ansökan om föräldrapenning för retroaktiv tid

12 kap. 12 a § SFB

Föräldrapenning lämnas inte för längre tid tillbaka än 90 dagar före den dag ansökan om föräldrapenning kom in till Försäkringskassan. Detta gäller dock inte om det finns synnerliga skäl för att föräldrapenning ändå bör lämnas.

Det finns en bestämmelse som begränsar möjligheten att ansöka om föräldrapenning i efterhand. Den ska tillämpas när föräldrar tar ut dagar med föräldrapenning som gäller tid från och med den 1 januari 2015. Då kan föräldrapenning inte beviljas för längre tid tillbaka än 90 dagar, räknat från det datum då ansökan kommit in till Försäkringskassan.

(p. 3 ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till Lag 2013:999 om ändring i socialförsäkringsbalken)

Om det finns synnerliga skäl kan föräldrapenning beviljas för längre tid tillbaka. Det är den som ansöker om föräldrapenning som måste visa att det finns synnerliga skäl för att Försäkringskassan ska kunna bevilja föräldrapenning för längre tid tillbaka än 90 dagar innan ansökan kom in (prop. 2013/14:4 s. 73). Men tänk på att Försäkringskassan har ett omfattande utredningsansvar. Det innebär att det är vi som har det yttersta ansvaret för att beslut fattas på tillräckligt underlag. Se mer avsnitt 1.1.

1.4.1 Vad innebär synnerliga skäl

Synnerliga skäl kan till exempel vara hälsoskäl som hindrar en förälder att ansöka i tid. Ansökan måste då lämnas in kort tid efter att hindret har upphört. Annars kan det hinder som föräldern angett inte anses vara ett synnerligt skäl för att betala ut föräldrapenning för längre tid tillbaka än 90 dagar innan ansökan kom in.

Rättsfall

En förälder ansökte om föräldrapenning för längre tid tillbaka än 90 dagar före den dag då ansökan om föräldrapenning kom in till Försäkringskassan. Föräldern uppgav att anledningen till att hon ansökt för sent var att hennes livssituation hade varit ansträngd under flera års tid. Hon hade dålig ekonomi, levde i en dålig relation, hade en sjuk förälder och en stressig vardag. Kammarrätten i Jönköping fann att även om det inte fanns skäl att ifrågasätta förälderns beskrivning av livssituationen var skälen inte tillräckliga för att det skulle anses finnas synnerliga skäl att bevilja föräldrapenning retroaktivt. (KRNJ mål nr. 1623–18).

Synnerliga skäl kan också vara särskilt ömmande omständigheter i det enskilda fallet. Med synnerliga skäl menas då att föräldern har starka individuella skäl. Kravet på synnerliga skäl betyder att Försäkringskassan endast i extraordinära fall får göra undantag från huvudregeln.

Rättsfall

En förälder fick sänkt SGI, eftersom föräldern inte hade skyddat sin SGI, exempelvis genom att ta ut föräldrapenning. Hon hade ansökt om föräldrapenning retroaktivt, men fått avslag på grund av att hon hade lämnat in sin ansökan om föräldrapenning för sent. Föräldern hävdade att hon inte kände till bestämmelsen i 12 kap. 12 a § SFB och att hon fått felaktig information från Försäkringskassan. Kammarrätten i Jönköping konstaterade dels att det inte funnits något hinder för föräldern att lämna in sin ansökan i tid, dels att det är varje enskilds eget ansvar att ta reda på vad som gäller. Den omständighet att förälderns SGI riskerade att påverkas och att föräldern eventuellt fått felaktig information från Försäkringskassan var inte tillräckligt för att det skulle anses vara sådana särskilt ömmande omständigheter som utgör synnerliga skäl. (KRNJ mål nr 1787–16).

Rättsfall

En förälder fick avslag på sin ansökan om uppehållstillstånd på grund av att han haft för låg inkomst under en period då han hade varit föräldraledig. Föräldern ansökte om föräldrapenning retroaktivt för längre tid tillbaka än 90 dagar före den dag då ansökan lämnades in till Försäkringskassan och fick därför avslag på sin ansökan om föräldrapenning. Kammarrätten i Stockholm konstaterade att föräldern inte hade varit förhindrad att ansöka om föräldrapenning tidigare. Även om föräldern riskerade att utvisas på grund av hans sena ansökan om föräldrapenning kunde det inte anses vara särskilt ömmande omständigheter. Det fanns därför inga synnerliga skäl. (KRNS mål nr 6260–18).

Nedanstående rättsfall ska läsas med beaktande av de speciella omständigheterna i detta enskilda fall och innebär inte att Försäkringskassans tillämpning ska bli mindre restriktiv.

Rättsfall

En förälder lämnade den andra föräldern. Det hade förekommit våld i relationen. Hon flyttade till en släkting och anmälde ändrad adress, men flyttanmälan tog tid. Av den anledningen fick hon inte ett brev från Försäkringskassan med information om att den andra föräldern återtagit föräldrapenningdagar utan hennes vetskap. Detta ledde till att hon inte kunde ansöka om föräldrapenning i tid, vilket resulterade i att hon inte hade något SGI-skydd under dessa dagar. Förvaltningsrätten ansåg att föräldern lämnat en utförlig förklaring till varför hon hamnat i den aktuella situationen. Hon hade saknat anledning att tro att barnens andra förälder skulle ta tillbaka föräldrapenningdagarna eftersom det var hon som hade tagit hand om barnen under den aktuella tiden. Situationen ansågs därmed så udda och ömmande att förvaltningsrätten ansåg att det fanns synnerliga skäl att bevilja föräldrapenning i efterhand. Kammarrätten i Göteborg gjorde samma bedömning som förvaltningsrätten (KRNG mål nr. 750–17).

1.4.2 Metodstöd – att tänka på vid bedömning av synnerliga skäl

Det här metodstödet handlar om hur du kan avgöra om det finns synnerliga skäl för föräldern att få föräldrapenning retroaktivt för tid 90 dagar före ansökan.

Vi tillämpar bestämmelsen restriktivt, eftersom det är svårt att kontrollera rätten till föräldrapenning och att samordna den med andra förmåner när det gått så lång tid.

Finns det synnerliga skäl att göra undantag från 90-dagarsregeln?

Ta hjälp av rättsfallen i avsnitt 1.4.1 när du gör din bedömning. Nedanstående frågor kan hjälpa dig att få en helhetsbild av de *relevanta* omständigheterna i ärendet. Utifrån helheten ska du bedöma om det finns skäl att göra undantag från 90-dagarsregeln.

- Av vilken anledning var föräldern förhindrad att ansöka i tid?
- När upphörde hindret och i förhållande till det datumet, när lämnades föräldrapenningansökan in?
- Var omständigheterna sådana att föräldern kunde ha lämnat in ansökan i tid utan svårighet?
- Finns det särskilt ömmande skäl, exempelvis hälsoskäl?

- Kan Försäkringskassan utan svårighet kontrollera att föräldern har rätt till föräldrapenning för perioden?

Om ansökan gäller ett barn som är över fyra år bör du också ta hänsyn till om ett beviljande av ansökan kommer att påverka den andra förälderns tilldelade dagar negativt.

1.5 Komplettering

110 kap. 13 § andra stycket SFB

Den enskilde är skyldig att lämna de uppgifter som är av betydelse för bedömningen av frågan om ersättning eller i övrigt för tillämpningen av denna balk. För sådant uppgiftslämnande gäller även 4 § andra stycket, om inte särskilda skäl talar mot det.

Utgångspunkten är att alla uppgifter ska lämnas skriftligen (se prop. 2001/02:9 s. 41). Detta betyder inte att alla former av kompletteringar behöver lämnas skriftligen. I en ansökan kan det förekomma mindre oklarheter som kan bekräftas eller justeras per telefon. (Prop. 2008/09:200 s. 551).

Det får avgöras från fall till fall när uppgifter kan kompletteras muntligt. Vid denna bedömning bör vi särskilt överväga vilken karaktär uppgiften har och vilka konsekvenser uppgiftslämnandet har i ett straffrättsligt perspektiv. (Prop. 2008/09:200 s. 556)

Läs mer

Läs mer om komplettering i vägledning (2004:7) *Förvaltningsrätt i praktiken*.

1.5.1 Metodstöd – muntlig eller skriftlig komplettering

En ansökan om föräldrapenning ska innehålla de uppgifter som du behöver för att kunna fatta ett beslut. Ibland kan det däremot saknas någon uppgift som behöver kompletteras. De uppgifter i ansökan som ligger till grund för Försäkringskassans bedömning om rätten till ersättning måste alltid kompletteras skriftligen. Exempel på sådana uppgifter är:

- vilket barn
- vilken period
- vilken nivå
- utökat anspråk (i de fall det gäller högre nivå eller omfattning)
- alla uppgifter på blanketten *Föra över dagar*
- underskrift.

En del kompletteringar kan göras muntligen. Du måste avgöra i varje enskilt ärende om de saknade uppgifterna kan kompletteras muntligt. När du bedömer om du kan komplettera uppgifterna muntligt ska du väga in vilket bevisvärde uppgifterna har.

Vanligtvis kan exempelvis följande uppgifter kompletteras muntligen:

- förtydliganden av oklara uppgifter på ansökan
- anledning till anspråket

- ändrat anspråk (i de fall det gäller lägre nivå eller omfattning).

Tänk på att ovanstående endast är exempel och att det är viktigt att du bedömer i varje enskilt fall om du kan komplettera muntligen.

Läs mer

Läs mer om beviskrav och bevisbörda i vägledning (2004:7) *Förvaltningsrätt i praktiken*.

2 Försäkrad för föräldrapenning, socialförsäkringsskydd och internationella förhållanden

För att ha rätt till föräldrapenning krävs att föräldern

- är försäkrad i Sverige
- uppfyller övriga relevanta villkor i socialförsäkringsskyddet
- uppfyller de särskilda förmånsvillkoren.

Huvudregeln är att föräldern ska uppfylla dessa tre förutsättningar varje dag som hen söker om föräldrapenning för (4 kap. 3–4 §§ SFB).

För att en förälder ska ha rätt till föräldrapenning för ett barn som är bosatt i Sverige ska föräldern vara försäkrad i Sverige. En förälder är försäkrad om hen uppfyller kraven i fråga om antingen bosättning i 5 kap. SFB eller arbete i 6 kap. SFB och under förutsättning att försäkringstiden för arbetet gäller. Du kan läsa mer om det nedan.

Utöver att vara försäkrad i Sverige, måste föräldern också uppfylla övriga relevanta villkor i socialförsäkringsskyddet (jfr 4 kap. 3 § andra stycket SFB). Det betyder till exempel att den som behöver ha uppehållstillstånd i Sverige måste ha ett sådant. Det finns också särskilda bestämmelser vid utlandsvistelse. Därutöver behöver de särskilda förmånsvillkoren för rätten till föräldrapenning vara uppfyllda (4 kap. 4 § SFB).

När det är fler länder än Sverige inblandade, kan Försäkringskassan också behöva ta hänsyn till olika internationella regelverk som exempelvis EU:s förordningar, avtal om social trygghet och andra avtal som Sverige har ingått med andra länder.

Läs mer

Dessa bestämmelser beskrivs mer i detalj i vägledning (2017:1) *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal*.

2.1 Bosättningsbaserad föräldrapenning

5 kap. 9 § p. 1 SFB

Den som är bosatt i Sverige är försäkrad för följande förmåner:

1. föräldrapenning på lägstanivå och grundnivå, (11 och 12 kap.)

5 kap. 11 § SFB

Till den som bosätter sig i Sverige men inte är folkbokförd här får bosättningsbaserade förmåner inte lämnas för längre tid tillbaka än tre månader före den månad när anmälan om bosättningen gjordes till Försäkringskassan eller när Försäkringskassan på annat sätt fick kännedom om bosättningen.

Bestämmelser om anmälan om bosättning i Sverige finns i 110 kap. 43 § SFB.

Bosättningsbaserad föräldrapenning är

- föräldrapenning på lägstanivå
- föräldrapenning på grundnivå, när personen inte uppfyller 240-dagarsvillkoret. 240-dagarsvillkoret beskrivs i avsnitt 4.2.1 och avsnitt 4.6.

För att en förälder ska vara försäkrad för bosättningsbaserad föräldrapenning ska hen vara bosatt i Sverige. Det förutsätter att föräldern har sin egentliga hemvist här. Det kan till exempel handla om personer som är födda i Sverige, har bott här många år av sitt liv eller som har bott här en längre tid, när de väl blir föräldrar. Men även föräldrar som kommer till Sverige och kan antas komma att vistas här under längre tid än ett år kan anses vara bosatta här.

Om en familj bosätter sig i Sverige, men inte är folkbokförd här, har föräldern inte rätt till bosättningsbaserad föräldrapenning för längre tid tillbaka än tre månader före den månad när anmälan om bosättning gjordes eller Försäkringskassan på annat sätt fick kännedom om att familjen flyttat hit. Föräldern och barnet kan alltså i dessa fall vara försäkrade för bosättningsbaserad föräldrapenning utan att ha rätt till den förrän från och med tidigast tre månader från det att Försäkringskassan fick veta att familjen flyttat hit.

En lagändring i 5 kap. 3 § SFB trädde i kraft den 1 november 2024. Ändringen innebär att en förälder som är folkbokförd den 1 november 2024 eller senare, och som har uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd, inte anses bosatt här. Det innebär att bosättningsbaserad föräldrapenning inte kan betalas ut till dessa föräldrar. Se även nedan i kapitel 2.2.1.

För den som var folkbokförd i Sverige den 31 oktober 2024 ska äldre föreskrifter fortfarande gälla när det gäller rätten till bosättningsbaserade förmåner enligt socialförsäkringsbalken.

2.2 Även barnet ska vara bosatt i Sverige

11 kap. 8 § SFB

En förälder har rätt till föräldrapenningsförmåner endast för vård av barn som är bosatt i Sverige. Vid adoption ska barnet anses bosatt i Sverige om den blivande föräldern är bosatt här.

Trots det som anges i första stycket har en förälder rätt till föräldrapenningsförmåner för vård av barn som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd, eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd, enligt 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716).

En förälder har bara rätt till föräldrapenningsförmåner, det vill säga bosättnings- och arbetsbaserad föräldrapenning, om barnet är bosatt i Sverige. Barns bosättning ska bedömas fristående från vårdnadshavarna även om vårdnadshavarens situation kan ha betydelse vid bedömningen för barnet. Paragrafen innehåller endast krav på att barnet är bosatt i Sverige. I HFD 2024 ref. 17 slogs fast att barnet är bosatt i Sverige om hen har sin hemvist här. Barnet behöver alltså inte uppfylla andra villkor för socialförsäkringsskyddet, såsom 5 kap. 12 § SFB, för att föräldern ska ha rätt till föräldrapenning.

I andra stycket i 11 kap. 8 § SFB finns ett undantag gällande barns bosättning. En förälder har rätt till föräldrapenningsförmåner för vård av barn som har beviljats

uppehållstillstånd med tillfälligt skydd, eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd. Detta trots att dessa barn inte anses som bosatta enligt 5 kap. 3 § SFB.

När ett barn adopteras till Sverige anses barnet bosatt här om den blivande föräldern är bosatt här.

Barnets ålder har betydelse

Hur gammalt barnet är när det blir bosatt i Sverige har betydelse för begränsningsregeln i 12 kap. 12 § SFB, det vill säga hur många dagar med föräldrapenning som barnet får. Läs mer om detta i avsnitt 6.4.

Läs mer

Läs om socialförsäkringsskyddet för den bosättningsbaserade försäkringen i vägledning (2017:1) *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal* under beskrivningen av 5 kap. 11–16 §§ SFB.

2.2.1 Föräldrar som behöver uppehållstillstånd

5 kap. 3 § SFB

Den som kommer till Sverige och kan antas komma att vistas här under längre tid än ett år ska anses vara bosatt här i landet. Detta gäller dock inte om synnerliga skäl talar mot det.

En utlänning som har ett uppehållstillstånd med tillfälligt skydd, eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd, enligt 21 kap. 2, 3, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716) ska inte anses vara bosatt här. Detta gäller dock inte, om utlänningen har beviljats en flyktingstatusförklaring enligt 4 kap. 3 c § utlänningslagen eller ett resedokument enligt 4 kap. 4 § utlänningslagen.

5 kap. 12 § SFB

Till den som enligt utlänningslagen (2005:716) behöver ha uppehållstillstånd i Sverige får bosättningsbaserade förmåner lämnas tidigast från och med den dag då ett sådant tillstånd börjar gälla men inte för längre tid tillbaka än tre månader före det att tillståndet beviljades. Om det finns synnerliga skäl, får förmåner lämnas även om uppehållstillstånd inte har beviljats.

Till den som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd får bosättningsbaserade förmåner lämnas utan hinder av att tillståndet har upphört att gälla, om en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd har kommit in till Migrationsverket innan det tidigare tillståndet har upphört att gälla och ansökan avser ett fortsatt tillstånd på samma grund eller på en sådan annan grund som enligt 5 kap. 18 § andra stycket 8 b eller 5 b kap. 15 § andra stycket 3 utlänningslagen kan beviljas efter inresan eller ett nytt tillstånd med stöd av någon bestämmelse i lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå. Om ansökan avslås får förmåner lämnas till dess att utlänningens tidsfrist för frivillig avresa enligt 8 kap. 21 § första stycket utlänningslagen har löpt ut. Om avslagsbeslutet inte innehåller någon tidsfrist för frivillig avresa får förmåner lämnas till dess att beslutet har fått laga kraft.

Förmåner enligt första stycket lämnas inte för tid då bistånd enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. har lämnats till den försäkrade, om förmånerna är av motsvarande karaktär.

När en förälder kommer till Sverige och Försäkringskassan ska bedöma om hen ska anses bosatt här, är uppehållstillstånd en del av bedömningen för personer som enligt utlänningslagen behöver det.

Föräldrar som enligt utlänningslagen behöver uppehållstillstånd för att ha rätt till bosättningsbaserad föräldrapenning måste ha ett sådant tillstånd (5 kap. 12 SFB). Om föräldern haft ett tillfälligt uppehållstillstånd som gått ut, har hen inte rätt till föräldrapenning även om hen är försäkrad för bosättning. Det finns dock vissa undantag från kravet på uppehållstillstånd, exempelvis om föräldern har sökt om ett nytt tillstånd på samma grund innan det tidigare gått ut.

5 kap. 12 § SFB behöver inte bedömas avseende barnet, utan det räcker att barnet är bosatt i Sverige. Detta följer av 11 kap. 8 § SFB och HFD 2024 ref. 17.

En lagändring i 5 kap. 3 § SFB trädde i kraft den 1 november 2024. Ändringen innebär att en förälder som är folkbokförd den 1 november 2024 eller senare, och som har uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd, inte

anses bosatt här. Det innebär att bosättningsbaserad föräldrapenning inte kan betalas ut till dessa föräldrar. Föräldern kan däremot ha rätt till arbetsbaserad föräldrapenning i de fall hen arbetar och uppfyller övriga villkor. Se kapitel 2.3.

För den som var folkbokförd i Sverige den 31 oktober 2024 ska äldre föreskrifter fortfarande gälla när det gäller rätten till bosättningsbaserade förmåner enligt socialförsäkringsbalken.

Det finns också en bestämmelse om att bosättningsbaserade förmåner inte lämnas för tid då bistånd enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA) har lämnats om förmånerna är av motsvarande karaktär (5 kap. 12 § tredje stycket SFB). Om en förälder får dagersättning enligt LMA kan hen inte samtidigt få föräldrapenning på lägstanivå eller grundnivå, eftersom de anses vara av motsvarande karaktär.

Läs mer

Läs mer om vad som gäller för personer som behöver uppehållstillstånd i vägledning (2017:1) *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal*.

2.2.2 Barn som föds i Sverige till tredjelandsmedborgare

Upphållstillstånd är en del av bosättningsbedömningen för den som kommer till Sverige och behöver ett sådant tillstånd. Barn som föds i Sverige till tredjelandsmedborgare behöver dock inte uppehållstillstånd för att anses bosatta, så länge det står klart att barnets hemvist är här i landet enligt 5 kap. 2 § SFB. Det framgår av HFD 2024 ref. 17.

Läs mer

Läs mer om när ett barn kan anses bosatt i Sverige i vägledning (2017:1) *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal*.

2.2.3 Föräldrar som lämnar Sverige

5 kap. 3 § andra st. SFB

En i Sverige bosatt person som lämnar landet ska fortfarande anses vara bosatt här i landet om utlandsvistelsen kan antas vara längst ett år.

Om en förälder som är bosatt i Sverige lämnar landet, ska hen fortfarande anses vara bosatt i Sverige om utlandsvistelsen kan antas vara längst ett år. Det händer att föräldrar regelbundet vistas utomlands, men att varje period utomlands är kortare än ett år. Även i en sådan situation kan Försäkringskassan behöva utreda om föräldern fortsatt kan anses bosatt i Sverige.

Här är exempel på situationer när Försäkringskassan kan behöva utreda ytterligare om föräldern är bosatt i Sverige och försäkrad för bosättningsbaserad föräldrapenning:

- om föräldern arbetar, barnet/barnen går i förskola/skola eller föräldern/familjen bor i ett annat land (kan vara både inom och utanför EU)
- om föräldern har för avsikt att arbeta, barnet/barnen gå i förskola/skola eller föräldern/familjen bosätta sig i ett annat land

- om föräldern/familjen utöver sin bostad i Sverige har en bostad i ett annat land
- om föräldern/familjen vistas stora delar av året i ett annat land.

Om en familj eller förälder vistas utanför EU/EES, har föräldern bara rätt till bosättningsbaserad föräldrapenning om utlandsvistelsen kan antas vara längst sex månader. Om vistelsen för familjen eller föräldern beräknas vara längre, försvinner rätten till bosättningsbaserad föräldrapenning från dag ett. (5 kap. 14 § SFB)

Läs mer

Läs om villkoren för att vara försäkrad för bosättningsbaserade förmåner och faktorer att reagera på i vägledning (2017:1) *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal*, under beskrivningen av 5 kap. 2 och 3 §§ SFB.

2.3 Arbetsbaserad föräldrapenning

6 kap. 2 § SFB

Vid tillämpning av bestämmelserna i denna balk avses med arbete i Sverige, om inget annat särskilt anges, förvärvsarbete i verksamhet här i landet.

Om en fysisk person som bedriver näringsverksamhet har sådant fast driftställe i Sverige som avses i 2 kap. 29 § inkomstskattelagen (1999:1229) ska verksamhet som hänför sig till driftstället anses bedriven här i landet.

6 kap. 6 § p. 2 SFB

Den som arbetar i Sverige är försäkrad för följande förmåner:

1. föräldrapenning på grundnivå eller sjukpenningnivå och tillfällig föräldrapenning
-

Arbetsbaserad föräldrapenning är:

- föräldrapenning på sjukpenningnivå
- föräldrapenning på grundnivå, när personen uppfyller 240-dagarsvillkoret. 240-dagarsvillkoret beskrivs i avsnitt 4.2.1 och avsnitt 4.6.

För att vara försäkrad för arbetsbaserad föräldrapenning är huvudregeln att föräldern ska arbeta i Sverige, det vill säga ha ett förvärvsarbete som utförs här i landet.

Föräldern behöver inte ha ett arbetstillstånd för att vara försäkrad för arbetsbaserad föräldrapenning. Däremot kan arbetstillstånd få betydelse vid bedömningen av om föräldern har rätt till arbetsbaserad föräldrapenning.

Om en förälder behöver arbetstillstånd för att få arbeta i Sverige enligt utlänningslagen, kan arbetsbaserad föräldrapenning bara beviljas om föräldern har ett sådant tillstånd. I utlänningslagen och utlänningsförordningen finns flera undantag från kravet på arbetstillstånd.

En utlänning med uppehållstillstånd med tillfälligt skydd beviljas också ett arbetstillstånd för den tid som uppehållstillståndet gäller (21 kap. 7 § UtlL). Om en förälder med ett sådant uppehållstillstånd arbetar i Sverige är hen också försäkrad för arbetsbaserade

förmåner och kan ha rätt till arbetsbaserad föräldrapenning, om övriga förmånsvillkor är uppfyllda. Däremot bedöms hen inte som bosatt och har därför inte rätt till bosättningsbaserad ersättning.

För att vara försäkrad för arbetsbaserad föräldrapenning krävs också att försäkringstiden gäller. Försäkringstiden börjar gälla vid anställningens början enligt anställningsavtalet om föräldern är anställd. Om föräldern är egenföretagare börjar försäkringen gälla när arbetet väl har påbörjats. Utgångspunkten är att den arbetsbaserade försäkringen bara ska gälla under den tid som föräldern har ett förvärvsarbete samt under en generell efterskyddstid, men det finns även andra likvärdiga situationer.

Det generella efterskyddet innebär att föräldern fortsätter att vara försäkrad viss tid med anledning av det tidigare arbetet om inte föräldern börjar arbeta i ett annat land och omfattas av motsvarande försäkring i det landet eller om det finns andra särskilda skäl. Föräldern fortsätter även att vara försäkrad om hen får en arbetsbaserad förmån, exempelvis föräldrapenning, och under SGI-skyddad tid, exempelvis fram till barnets ettårsdag. För arbetsbaserad föräldrapenning kan föräldern vara försäkrad även så länge rätten till föräldrapenningen kan härledas från ett arbete i Sverige.

Om familjen eller föräldern vistas utomlands har föräldern bara rätt till arbetsbaserad föräldrapenning så länge som rätten till förmånen består, men bara under förutsättning att barnet är bosatt i Sverige. Om en familj alltså flyttar och bosätter sig i exempelvis Egypten har föräldern inte rätt till arbetsbaserad föräldrapenning, trots att hen fortsatt är försäkrad för det tidigare arbetet i Sverige. Detta eftersom barnet inte längre är bosatt i Sverige.

Läs mer

Läs om villkoren för att vara försäkrad för arbetsbaserade förmåner i vägledning (2017:1) *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal* (under beskrivningen av 6 kap. 2 § och 6 kap. 8–12 §§ SFB).

3 Grundläggande förutsättningar

Föräldrapenning är ett ekonomiskt stöd som föräldrar får i samband med att ett barn föds eller adopteras. Ersättningen ska göra det möjligt för föräldrar att vara hemma med sina barn.

Den gravida kan ta ut föräldrapenning från och med 60 dagar före barnets beräknade födelse. Båda föräldrarna kan också före barnets födelse ta ut föräldrapenning vid föräldrautbildningar.

I det här kapitlet beskrivs de grundläggande förutsättningar och villkor, som förutom att man är försäkrad för arbetsbaserad eller bosättningsbaserad föräldrapenning och att barnet är bosatt enligt vad som beskrivs i kapitel 2, måste uppfyllas för att föräldrapenning ska kunna beviljas. Kapitlet tar upp

- föräldrabegreppet
- att vårda barn
- barnets ålder.

3.1 Villkor för rätt till föräldrapenning

Ett av villkoren för att ha rätt till föräldrapenning är att man är förälder till barnet.

Inom föräldrapenningen är det skillnad på de som räknas som föräldrar och de som räknas som rättsliga vårdnadshavare. Båda grupperna kan ta ut föräldrapenning, men bara den förälder som har rättslig vårdnad om ett barn får en självständig rätt till föräldrapenning. Vårdnadshavare har dock möjlighet att avstå föräldrapenning till en annan förälder, se vidare avsnitt 6.5.

3.2 Föräldrabegreppet

Vem som är förälder framgår av reglerna i 1 kap. föräldrabalken (FB). Inom föräldraförsäkringen definieras en förälder som biologisk förälder, fosterförälder eller adoptivförälder (prop. 1978/79:168 s. 47).

FB innehåller sedan 1 januari 2019 även bestämmelser som gäller vid ändrad könstillhörighet, alltså när en person har ändrat sitt juridiska kön. Se 1 kap. 10–14 §§ FB.

Uppgift om vem som är förälder eller vårdnadshavare hämtas maskinellt från Skatteverket.

3.2.1 Om den som föder barnet är gift

Om mamman är gift eller registrerad partner vid barnets födelse anses maken eller partnern vara förälder till barnet.

3.2.2 Om den som föder barnet inte är gift

Om mamman inte är gift eller registrerad partner vid barnets födelse fastställs faderskapet eller föräldraskapet genom bekräftelse eller dom.

Sedan den 1 januari 2022 kan föräldraskapet bekräftas digitalt utan socialnämndens medverkan. Bekräftelsen ska godkännas digitalt av mamman för att den ska gälla.

För att en digital bekräftelse ska vara möjlig måste både mamman och den som lämnar bekräftelsen vara myndiga och folkbokförda i Sverige när barnet föds. Barnet måste vara folkbokfört i Sverige när bekräftelsen lämnas. En digital bekräftelse ska lämnas och godkännas senast 14 dagar efter barnets födelse. (Se 1 kap. 4 a, 9, 13 och 14 §§ FB samt prop. 2020/21:176 s.35 ff.)

3.2.3 Befruktning via insemination eller IVF

Om mamman har inseminerats eller om hennes ägg har befruktats utanför hennes kropp (assisterad befruktning), med samtycke av en man som var hennes make eller sambo och det är sannolikt att barnet har kommit till genom behandlingen, ska han anses som barnets pappa. Om behandlingen har utförts med spermier från en annan man gäller detta endast om behandlingen har utförts enligt lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m. eller om behandlingen har utförts vid en behörig inrättning utomlands och barnet har rätt att ta del av uppgifter om spermiedonatorn. Det gäller också om ägget kommer från en annan kvinna (1 kap. 8 § FB).

Om mamman har inseminerats eller om hennes ägg har befruktats utanför hennes kropp, enligt 6 eller 7 kap. lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m., med samtycke av en kvinna som var hennes maka, registrerade partner eller sambo och det är sannolikt att barnet har kommit till genom behandlingen, ska den kvinnan anses som barnets förälder. Detta gäller även om inseminationen eller befruktningsen utanför kroppen utförts vid en behörig inrättning utomlands och barnet har rätt att ta del av uppgifter om spermiedonatorn. Föräldraskapet fastställs då genom bekräftelse eller dom (1 kap. 9 § FB).

Om en kvinna föder ett barn som tillkommit genom så kallad äggdonation, dvs. att ett ägg från en annan kvinna efter befruktning utanför kroppen har förts in i hennes kropp, ska hon anses som barnets mamma (1 kap. 7 § FB).

3.2.4 Surrogatmödraskap

Trots att det i Sverige inte är tillåtet att skaffa barn med hjälp av en surrogatmamma, finns barn i Sverige som har tillkommit genom surrogatmödraskap. Fastställandet av föräldraskapet vid surrogatmödraskap sker utifrån reglerna i FB.

Om en man har skaffat barn genom surrogatmödraskap genom att surrogatmamman inseminerats med hans spermier, kan faderskapet bekräftas genom en bekräftelse eller dom.

Exempel

David och Evelina är gifta och skaffar barn utomlands via en surrogatmamma som insemineras med Davids spermier. När barnet föds är surrogatmamman barnets biologiska mor och vårdnadshavare. David blir barnets far och vårdnadshavare genom att han bekräftar faderskapet. Evelina adopterar därefter barnet, en så kallad närståendeoption. Vårdnadshavarskapet upphör då för surrogatmamman och Evelina och David är nu vårdnadshavare och föräldrar till barnet.

3.2.5 Adoption

4 kap. 21 § FB

Den som har adopterats ska anses som adoptivförälderns barn och inte som barn till sina tidigare föräldrar. Om en make eller sambo har adopterat den andra makens eller sambons barn, ska den som har adopterats dock anses som makarnas eller sambornas gemensamma barn. Lag eller annan författning som tillägger släktskapet mellan barn och förälder rättslig betydelse ska tillämpas på den som har adopterats och hans eller hennes adoptivförälder.

Första stycket gäller inte i den utsträckning något annat är särskilt föreskrivet eller följer av rättsförhållandets natur

Adoptivbarn anses vara barn till den som har adopterat barnet. Om en person adopterar sin makes barn eller adoptivbarn (närståendeoption) anses barnet som deras gemensamma barn.

3.2.6 Vem som likställs med förälder

11 kap. 4 § SFB

Vid tillämpningen av bestämmelserna om föräldrapenningsförmåner likställs med en förälder följande personer:

1. förälders make som stadigvarande sammanbor med föräldern,
2. förälders sambo,
3. särskilt förordnad vårdnadshavare som har vård om barnet, och
4. blivande adoptivförälder.

11 kap. 4 a § SFB

I fråga om föräldrapenning för en försäkrad som har fått rätt till sådan förmån genom överlåtelse enligt 12 kap. 17 a § likställs den försäkrade med en förälder.

En registrerad partner likställs med den person som en förälder är gift med eller har varit gift med om de stadigvarande bor tillsammans.

Vid bedömningen av om två personer ska uppfattas som sambor ska du ta hänsyn till om personerna stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande och har ett gemensamt hushåll (1 § sambolagen [2003:376]). I förarbetena till sambolagen anges att du som regel kan utgå ifrån att personer med en gemensam folkbokföringsadress har gemensam bostad och att deras samlevnad inte är tillfällig, om det inte finns andra omständigheter som talar emot det (prop. 2002/03 s. 43-44).

Även den som har rätt till föräldrapenning genom överlåtelse enligt 12 kap. 17 a § likställs med en förälder. Den gäller dock bara avseende den föräldrapenning som har överlåts.

3.2.7 Vårdnadshavare

Bestämmelserna om vem eller vilka som är ett barns vårdnadshavare finns i FB. Vårdnadshavare är den eller de personer som har den rättsliga vårdnaden om ett barn. Det kan vara en eller båda föräldrarna eller en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare utsedda av domstol.

Om den som föder barnet är gift vid barnets födelse får föräldrarna gemensam vårdnad som består även vid en eventuell skilsmässa, om parterna inte önskar annat. Om barnets blivande föräldrar är gifta när barnet föds men ingen av dem föder barnet måste föräldraskapet först fastställas, se vidare i avsnitt 3.2.4 eller 3.2.5.

Om föräldrarna inte är gifta är den som fött barnet ensam vårdnadshavare. Ogifta föräldrar kan anmäla att de önskar gemensam vårdnad, i samband med att faderskapet eller föräldraskapet fastställs hos socialnämnden. Om de är svenska medborgare kan de även anmäla gemensam vårdnad till Skatteverket vid ett senare tillfälle.

Om bara en av föräldrarna vill att vårdnaden ska ändras måste det avgöras av domstol. Om föräldrarna däremot är överens kan vårdnaden ändras i ett avtal som ska godkännas av socialnämnden.

I vissa fall kan en domstol flytta över vårdnaden av ett barn till en eller två personer som utses som särskilt förordnade vårdnadshavare.

Uppgift om vem som är särskilt förordnad vårdnadshavare framgår av personuppgifterna i serviceåtgärder i ÄHS. Uppgiften hämtas maskinellt från Skatteverket. Domstolar och Skatteverket aviseras också ändringar till Försäkringskassan.

En domstol kan i vissa fall utse en person som tillfällig vårdnadshavare. En tillfällig vårdnadshavare har dock inte till uppgift att tillgodose den faktiska vården av barnet, likställs därmed inte med förälder och har därför inte rätt till föräldrapenning.

Exempel

Kerstin bor tillsammans med sin registrerade partner Maria. Kerstin har en son som heter Viktor tillsammans med Leif. Kerstin har ensam vårdnad om Viktor. Kerstin kan avstå föräldrapenningdagar till både Leif och Maria eftersom Leif är biologisk förälder och Maria likställs med en förälder till följd av partnerskapet.

3.3 Att vårda barnet

Förutom att vara förälder till barnet, så måste man i regel även vårda barnet för att ha rätt till föräldrapenning. I vissa fall kan föräldern ha rätt till föräldrapenning utan att vårda barnet, se avsnitt 3.3.3.

Det finns inte något krav i SFB på att barnet ska vårdas i Sverige (prop. 1998/99:119 s. 150).

3.3.1 Barn födda 2013 och tidigare

12 kap. 3 § SFB

För rätt till föräldrapenning enligt 2 § gäller också som villkor att föräldern under tid som anges där till huvudsaklig del faktiskt vårdar barnet på det sätt som krävs med hänsyn till barnets ålder.

Den av föräldrarna som till huvudsaklig del faktiskt vårdar barnet har rätt till föräldrapenning (12 kap. 3 § SFB). Från den regeln finns följande undantag. Båda föräldrarna kan få föräldrapenning vid besök i förskola eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen (2010:800), som kompletterar eller erbjuds i stället för förskola och som barnet deltar i (11 kap. 10 § och 12 kap. 7 § SFB). Båda föräldrarna kan även få föräldrapenning samtidigt för samma barn och tid i högst 30 dagar under barnets första levnadsår (12 kap. 4a § SFB). Försäkringskassan har valt att kalla dessa dagar för dubbeldagar, se avsnitt 7.2.

För att föräldern ska uppfylla kravet på att vårda barnet ska det finnas en rumslig kontakt mellan föräldern och barnet under större delen av den tid som föräldrapenningen avser. Det hindrar inte att föräldern kan uträtta ärenden eller uppgifter som normalt ingår i hushållet och som bara minskar umgängestiden med barnet i en begränsad omfattning (prop. 1978/79:168 s. 47).

Rättsfall

Enligt en dom från Kammarrätten i Göteborg ska det finnas en rumslig kontakt mellan förälder och barn under huvuddelen av den normala arbetstid från vilken föräldern är ledig. Enligt kammarrättens bedömning krävs att det finns rumslig kontakt som i vart fall överstiger tre fjärdedelar av den normala arbetstiden för att föräldern ska ha rätt till hel föräldrapenning. Den rumsliga kontakten får brytas endast av nödvändiga hushållsgöromål. (KRG mål nr 7552–1999 och 4110–2000).

Exempel

Jill som är polis arbetar normalt mellan klockan 14.00 och 22.00. Hon begär hel föräldrapenning på sjukpenningnivån för en dag då hennes dotter Inez kommer hem från skolan kl. 13.00. Jill har rätt till hel föräldrapenning eftersom hon vårdar Inez under den tid hon annars skulle ha arbetat.

Exempel

Mikael arbetar natt inom vården mellan klockan 21.00 och 07.00. På måndagen arbetar han till klockan 07.00. Han tar ledigt ett arbetspass som sträcker sig från måndag 21.00 till tisdag 07.00. Han börjar arbeta igen 21.00 på tisdag.

Mikaels son Björn är under måndagen på förskolan mellan klockan 09.00 och 12.00. Mikael hämtar sedan Björn och de är tillsammans resten av dagen. De är också tillsammans under tisdagen fram till att Mikael börjar arbeta på kvällen.

Mikael har rätt till föräldrapenning för den tid som han vårdar Björn i stället för att arbeta. Det motsvarar tre timmar på måndagen och sju timmar på tisdagen.

I ovanstående exempel är den normala arbetstiden tio timmar per dag. Mikael begär föräldrapenning på sjukpenningnivån. Han har rätt till högst en fjärdedels föräldrapenning för måndagen och halv föräldrapenning för tisdagen. Se vidare avsnitt 5.2 om normal arbetstid.

En förälder som bedriver bundna heltidsstudier kan normalt inte anses uppfylla kravet på att samtidigt vårda barn i den utsträckningen att föräldrapenning kan betalas ut. Om studierna är förlagda så att föräldern ändå kan anses uppfylla vårdnadskravet kan dock föräldrapenning betalas ut (prop. 1978/79:168 s. 56).

Sjukpenning och tillfällig föräldrapenning betalas inte ut när föräldern är häktad eller intagen på kriminalvårdsanstalt (106 kap. 4 och 12 §§ SFB). Motsvarande begränsning finns inte när det gäller föräldrapenning. Har en frihetsberövad förälder barnet i sin vård kan föräldrapenning betalas ut.

3.3.2 Barn födda 2014 och senare

12 kap. 3 § SFB

För rätt till föräldrapenning enligt 2 § gäller också som villkor att föräldern under tid som anges där till huvudsaklig del faktiskt vårdar barnet på det sätt som krävs med hänsyn till barnets ålder.

12 kap. 13 § SFB

Föräldrapenning lämnas längst till dess barnet har fyllt tolv år eller till den senare tidpunkt då barnet har avslutat det femte skolåret i grundskolan.

Den av föräldrarna som till huvudsaklig del faktiskt vårdar barnet har rätt till föräldrapenning. Från den regeln finns följande undantag. Båda föräldrarna kan få föräldrapenning vid besök i förskola eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen (2010:800), som kompletterar eller erbjuds i stället för förskola och som barnet deltar i (11 kap. 10 § och 12 kap. 7 § SFB). Båda föräldrarna kan även få föräldrapenning samtidigt för samma barn och tid i högst 60 dagar under barnets första 15 månader (12 kap. 4a § SFB). Försäkringskassan har valt att kalla dessa dagar för dubbeldagar, se avsnitt 7.2.

För barn födda 2014 och senare kan föräldrapenning beviljas till dess barnet fyller 12 år, eller till den senare tidpunkt då barnet slutat femte klass. För att ha rätt till föräldrapenning måste föräldern till huvudsaklig del faktiskt vårda barnet på det sätt som krävs med hänsyn till barnets ålder.

Även för äldre barn gäller, liksom hittills, att föräldern till huvudsaklig del faktiskt vårdar barnet, men den höjda åldersgränsen medför att vården kan ha en annan utformning. Anledningen är att behovet av rumslig kontakt minskar när barnet utvecklas och blir äldre. Väsentligt för att uppfylla förutsättningarna för att ha rätt till föräldrapenning för lite äldre barn är dock att barnet står under förälderns tillsyn. Så kan det vara, även om barnet vistas utanför hemmet för att till exempel leka med andra barn men inte när någon annan ansvarar för barnet, till exempel när barnet är i skolan eller deltar i lägerverksamhet. Däremot kan det finnas rätt till föräldrapenning när en förälder faktiskt är i skolan för att följa barnet i dess skolgång (prop. 2013/14:4 s. 37).

Exempel

Eva är hemma med sin 11-åriga dotter Naomi. Naomi går och leker hemma hos en vän och är borta i 5 timmar under dagen medan Eva är hemma och städar. Resten av dagen är Eva och Naomi tillsammans. Vården av Naomi är anpassad till hennes ålder och kravet på rumslig kontakt är därför mindre än för yngre barn. Den här dagen har Eva rätt att få upp till hel föräldrapenning, eftersom hon till huvudsaklig del har vårdat Naomi på det sätt som krävs med hänsyn till åldern.

Nästa dag är Eva också hemma men Naomi är 6 timmar på sportkollo i idrottshallen. Under de 6 timmar som Naomi är på sportkollot ansvarar idrottsledarna för tillsynen.

Eva har rätt till högst en fjärdedels föräldrapenning för den dagen, eftersom hon inte anses vårda Naomi när hon är på sportkollot.

3.3.3 Inget krav på att vårda barnet

12 kap. 5 § SFB

Barnets mor har rätt till föräldrapenning från och med den sextionde dagen före den beräknade tidpunkten för barnets födelse.

Även om barnets mor inte har barnet i sin vård har hon rätt till föräldrapenning till och med den tjugonionde dagen efter förlossningsdagen.

12 kap. 5 a § SFB

En förälder som besöker mödravården när det gäller ett ofött barn eller en graviditet har rätt till föräldrapenning i samband med besöket.

Föräldrapenning i samband med besök hos mödravården kan lämnas för tid från och med den sextionde dagen före den beräknade tidpunkten för barnets födelse fram till och med förlossningsdagen.

12 kap. 6 § SFB

En förälder som deltar i föräldrautbildning har rätt till föräldrapenning i samband med utbildningen.

Föräldrapenning i samband med föräldrautbildning kan lämnas före barnets födelse och även därefter till en förälder som inte har barnet i sin vård.

12 kap. 7 § SFB

En förälder som besöker barnets förskola eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen (2010:800), som kompletterar eller erbjuds i stället för förskola och som barnet deltar i har rätt till föräldrapenning i samband med besöket.

8 § Försäkringskassans föreskrifter FKFS 2010:30 om föräldrapenningsförmåner

En förälder som tar ut föräldrapenning och läggs in på sjukhus har rätt till föräldrapenning för de första sju dagarna av sjukhusvistelsen, trots att föräldern inte vårdar barnet. För modern gäller detta utöver den rätt till föräldrapenning som hon har till och med den tjugonionde dagen efter förlossningsdagen enligt 12 kap. 5 § socialförsäkringsbalken.

Vistas både barnet och föräldern på sjukhuset ska föräldern anses ha barnet i sin vård.

Föräldern har rätt till föräldrapenning trots att föräldern inte vårdar barnet i följande situationer:

- under en period före barnets födelse (den gravida)
- under en period efter barnets födelse (den som fött barnet)
- vid föräldrautbildning
- vid förälderns sjukhusvistelse
- vid besök hos mödravården
- vid ett barns inskolning för att delta i en verksamhet enligt skollagen.

I övrigt krävs särskilda skäl för att en förälder ska ha rätt till föräldrapenning utan att vårda barnet.

Den gravida har rätt till föräldrapenning från och med den sextionde dagen före den beräknade tidpunkten för barnets födelse.

Exempel

Sara är gravid, beräknat förlossningsdatum är den 15 november 2022. Hon har rätt till föräldrapenning från och med den 16 september 2022.

Den som fött barnet har rätt till föräldrapenning till och med den tjugonionde dagen efter förlossningsdagen (12 kap. 5 § SFB). Under denna period finns, som framgår ovan, inget krav på att den som fött barnet ska vårda barnet. Anledningen är att den som fött barnet ska hinna återhämta krafterna efter förlossningen även om arbetsförmågan inte är så nedsatt att hen har rätt till sjukpenning, och oavsett om hen vårdar barnet eller inte (prop. 1973:47 s. 61).

Anmälan av ett barns födelse ska göras till Skatteverket om barnet föds i Sverige eller om det föds utomlands av en person som är folkbokförd i Sverige. Anmälan ska göras för ett nyfött barn som efter födelsen andats eller visat något annat livstecken, samt ett dödfött barn som avlidit efter utgången av tjuogoandra graviditetsveckan. Den inrättning där barnet föds ska göra anmälan. Om en barnmorska hjälper till vid födelsen i annat fall ska hon göra anmälan. Anmälan ska göras så snart som möjligt. I andra fall ska barnets vårdnadshavare göra anmälan inom en månad från födelsen (24 § folkbokföringslagen [1991:481]).

Exempel

Anna får missfall den 1 november, i den tjugofemte graviditetsveckan. Hon har rätt till föräldrapenning längst till och med den 30 november som är den tjugonionde dagen efter förlossningsdagen.

Föräldrapenning kan normalt inte betalas ut till båda föräldrarna för samma barn och tid, se avsnitt 5.3. Om barnet lämnas till blivande adoptivföräldrar i samband med förlossningen påverkar inte de dagar den biologiska mamman tagit ut föräldrapenning antalet dagar med föräldrapenning för de blivande adoptivföräldrarna. Den biologiska mamman och en av de blivande adoptivföräldrarna kan ha rätt till föräldrapenning för samma tid och barn. Detta gäller under förutsättning att det inte är fråga om en adoption där den ena maken adopterar den andra makens barn 12 kap. 8 § och 11 kap. 7 § SFB).

Exempel

Karin föder ett barn som lämnas till barnets blivande adoptivföräldrar direkt efter förlossningen den 1 november. Hon har rätt till föräldrapenning under förlossningsdagen samt under de följande 29 dagarna, det vill säga till och med den 30 november.

De blivande adoptivföräldrarna har rätt till föräldrapenning för samma tid.

En förälder som deltar i föräldrautbildning har rätt till föräldrapenning även om inte barnet är med (12 kap. 6 § SFB). Med föräldrautbildning menas den utbildning som anordnas för blivande och nyblivna föräldrar av bland annat huvudmännen för sjukvården. Båda föräldrarna kan få ersättning samtidigt. En adoptivförälder har dock ingen möjlighet att få ersättning i samband med föräldrautbildning före barnets ankomst eller adoptionen. (prop. 1978/79:168 s. 59–60)

En förälder som deltar i Försäkringskassans informationer till blivande föräldrar har inte rätt till föräldrapenning. Informationen handlar om de ersättningar som kan bli aktuella vid graviditet och barns födelse. Den är inte en föräldrautbildning i den mening som ges till exempel via landstinget.

En förälder som har föräldrapenning och läggs in på sjukhus har rätt till föräldrapenning för de första sju dagarna av sjukhusvistelsen, trots att hen inte vårdar barnet. För den som föder barnet gäller detta utöver den rätt till föräldrapenning som hen har till och med den tjugonionde dagen efter förlossningsdagen enligt 12 kap. 5 § SFB. (8 § FKFS 2010:30)

När det finns särskilda skäl ska en förälder även i andra fall kunna få föräldrapenning trots att hen inte uppfyller villkoret att vårda barn (12 kap. 4 § SFB). De särskilda skäl som avses är när barnet vistas på sjukhus under obestämd tid och föräldern inte tillfälligt kan återgå i förvärsarbete, eller att den som fött barnet ammar eller i övrigt behöver hålla kontakt med barnet medan det vistas på sjukhus (prop. 1975/76:133 s. 57).

En förälder som besöker mödravården har rätt till föräldrapenning från och med den sextionde dagen före beräknat förlossningsdatum och fram till och med förlossningsdagen (12 kap. 5 a § SFB).

En förälder har rätt till föräldrapenning när barnet skolas in för att delta i en verksamhet enligt skollagen (2010:800) så som förskola, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, specialskola, sameskola, internationell skola på grundskolenivå, fritidshem som kompletterar utbildningen i en skolform enligt 2 eller 3, eller verksamhet enligt 25 kap. 2, 4 eller 5 § skollagen. Föräldrapenning i samband med ett barns inskolning kan beviljas även när föräldern inte har barnet i sin vård (12 kap. 7 a § SFB).

3.3.4 Tidsgränser

Det finns tidsgränser för hur länge en förälder kan ta ut föräldrapenning för ett barn. Tidsgränserna beror både på vilket år barnet är fött och hur gammalt barnet är.

3.3.5 Barn födda 2013 och tidigare

Föräldrapenning kan tas ut längst till dess att barnet har fyllt 8 år eller till den senare tidpunkt då barnet har avslutat det första skolåret i grundskolan. (12 kap. 13 § SFB).

Med första skolårets utgång avses den dag då den andra skolterminen enligt fastställd skolplan är avslutad (prop. 1976/77:117 s. 51). Det första skolåret är alltså årskurs ett i grundskolan.

Vid slutet av läsåret ska varje elev flyttas till närmast högre årskurs (4 kap. 4 § skolförordningen [2011:185]). Under vissa förutsättningar får rektorn dock besluta att en elev inte ska flyttas till den högre årskursen, med stöd av 4 kap. 5–6 §§ skolförordningen. En elev som inte flyttats upp till den högre årskursen kan inte sägas ha avslutat den lägre årskursen. Om detta innebär att eleven inte kommer att flyttas till årskurs två utan i stället ska gå om årskurs ett, så kan eleven inte anses ha avslutat årskurs ett. Föräldrapenning betalas då ut längst till dess att eleven avslutat årskurs ett.

Rektorn får besluta att en elev ska flyttas till en högre årskurs än den som eleven redan tillhör eller normalt ska tillhöra (4 kap. 7 § skolförordningen). Om detta innebär att eleven inte börjar sin skolgång i årskurs ett utan i stället i årskurs två, så anser Försäkringskassan att eleven har avslutat årskurs ett. Föräldrapenning betalas då ut längst till dess att eleven fyllt 8 år.

Exempel

Tilde slutar årskurs ett den 12 juni 2016. Hon fyller 8 år den 16 november samma år. Föräldrapenning betalas ut längst till och med den 16 november.

Exempel

Jonathan fyller 8 år den 7 januari 2017. Han slutar årskurs ett den 12 juni samma år. Föräldrapenning betalas ut längst till och med den 12 juni.

Exempel

Sigge fyller 8 år den 7 januari 2018. Han får hoppa över årskurs ett och börja direkt i årskurs två. Eftersom han inte kommer att gå årskurs ett anses han ha avslutat den årskursen. Föräldrapenning betalas ut längst till dess Sigge fyller 8 år den 7 januari.

Exempel

Jasmin är 9 år när hon blir försäkrad i Sverige den 15 juni 2019. Den 1 juli samma år får hennes föräldrar reda på att hon har placerats i årskurs ett. Föräldrapenning kan då betalas ut längst till dess Jasmin avslutar årskurs ett.

Exempel

Rektorn beslutar att Samuel som är 8 år inte ska flyttas upp till årskurs två utan i stället ska få gå om årskurs ett. Föräldrapenning kan då betalas ut längst till dess Samuel avslutar årskurs ett.

Adopterade barn

11 kap. 7 § SFB

Vid tillämpning av bestämmelserna om föräldrapenningsförmåner likställs med adoption att någon efter socialnämndens medgivande har tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i syfte att adoptera barnet.

Vid tillämpning av bestämmelserna om föräldrapenningsförmåner likställs den tidpunkt när den som adopterat ett barn har fått barnet i sin vård med tidpunkten för ett barns födelse, dock inte vid beräkning av barnets ålder.

Adoptivföräldrar likställs med föräldrar redan från den dag då de med socialnämndens medgivande tar emot ett barn för stadigvarande vård och fostran och där syftet är att adoptera barnet (11 kap. 7 § första stycket SFB).

Vid tillämpning av bestämmelserna om föräldrapenningsförmåner likställs den tidpunkt när den som adopterat ett barn har fått barnet i sin vård med tidpunkten för ett barns födelse, dock inte vid beräkning av barnets ålder. Föräldrapenning betalas längst ut till dess adoptivbarnet har fyllt 10 år. (11 kap. 7 § andra stycket och 12 kap. 8 § p. 1 SFB).

Exempel

William föddes den 21 februari 2009. Adoptivföräldrarna fick honom i sin vård den 16 augusti 2010. Han slutar det första skolarbetet den 12 juni 2017 och fyller 10 år den 21 februari 2019. Föräldrapenning kan betalas ut i åtta år från och med den dag föräldrarna fick honom i sin vård, det vill säga från och med den 16 augusti 2010 och längst till och med den 16 augusti 2018.

Exempel

Lilly föddes den 3 april 2009. Adoptivföräldrarna fick henne i sin vård den 14 april 2013. Föräldrapenning kan betalas ut längst till och med den 3 april 2019 eftersom Lilly fyller 10 år den 3 april 2019.

När föräldrar adopterar ett barn utan socialnämndens medgivande kan de få föräldrapenningsförmåner först från den dag adoptionen är godkänd genom beslut av svensk domstol eller Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF). Mer information om adoptioner finns i vägledning 2002:12 adoptionsbidrag.

När en make adopterat den andra makens barn betalas inte föräldrapenning utöver vad som skulle ha gällt om adoptionen inte ägt rum (12 kap. 8 § SFB). I en sådan situation medför inte adoptionen att rätten till föräldrapenning förlängs fram till dess att barnet har fyllt 10 år.

Exempel

Lena har ensam vårdnad om dottern Hanna som fyller 8 år den 12 september 2012. I samband med att Lena gifter sig med Anders adopterar han Hanna. Adoptionen medför inte att föräldrapenning kan betalas efter att Hanna har fyllt 8 år. Föräldrapenning kan betalas ut längst till och med den 12 september 2012.

3.3.6 Barn födda 2014 och senare

12 kap. 13 § SFB

Föräldrapenning lämnas längst till dess barnet har fyllt tolv år eller till den senare tidpunkt då barnet har avslutat det femte skolarbetet i grundskolan.

Föräldrapenning betalas som längst ut till dess barnet har fyllt 12 år eller den senare tidpunkt då barnet har avslutat det femte skolarbetet i grundskolan (12 kap. 13 § SFB). Med femte skolarbetet menas årskurs fem i grundskolan.

Vid slutet av läsåret ska varje elev flyttas till närmast högre årskurs (4 kap. 4 § skolförordningen [2011:185]). Under vissa förutsättningar får rektorn dock besluta att en elev inte ska flyttas till den högre årskursen, med stöd av 4 kap. 5–6 §§ skolförordningen. En elev som inte flyttats upp till den högre årskursen kan inte sägas ha avslutat den lägre årskursen. Om detta innebär att eleven inte kommer att flyttas till årskurs sex utan i stället gå om årskurs fem, så kan eleven inte anses ha avslutat årskurs fem. Föräldrapenning betalas då ut längst till det att eleven avslutat årskurs fem.

Rektorn får besluta att en elev ska flyttas till en högre årskurs än den som eleven redan tillhör eller normalt ska tillhöra (4 kap. 7 § skolförordningen). Om detta innebär att eleven inte kommer att gå årskurs fem utan i stället flyttas från årskurs fyra till årskurs sex, så anser Försäkringskassan att eleven har avslutat årskurs fem. Föräldrapenning betalas då ut längst till det att eleven fyllt 12 år.

Exempel

Tilde slutar årskurs fem den 12 juni 2026 och fyller 12 år den 16 november samma år. Föräldrapenning betalas ut längst till och med den 16 november.

Exempel

Jonathan fyller 12 år den 7 januari 2026 och slutar årskurs fem den 12 juni samma år. Föräldrapenning betalas ut längst till och med den 12 juni.

Exempel

Sigge fyller 12 år den 7 januari 2026. Han får hoppa över årskurs fem och börja direkt i årskurs sex. Eftersom han inte kommer att gå årskurs fem anses han ha avslutat årskurs fem. Föräldrapenning betalas ut längst till dess Sigge fyller 12 år den 7 januari.

Exempel

Jasmin är 13 år när hon blir försäkrad i Sverige den 15 juni 2027. Den 1 juli 2027 får hennes föräldrar reda på att hon har placerats i årskurs fem. Föräldrapenning betalas ut längst till dess Jasmin avslutar årskurs fem.

Exempel

Rektorn beslutar att Samuel som är 12 år inte ska flyttas upp till årskurs sex utan i stället ska få gå om årskurs fem. Föräldrapenning betalas ut längst till dess Samuel avslutar årskurs fem.

3.3.7 Barnet fyller fyra år

12 kap. 12 § SFB

Föräldrapenning med anledning av ett barns födelse lämnas under högst 480 dagar sammanlagt för föräldrarna, och vid flerbarnsfödelse under ytterligare högst 180 dagar för varje barn utöver det första.

Om ett barn blir bosatt här i landet under barnets andra levnadsår lämnas föräldrapenning under högst 200 dagar sammanlagt för föräldrarna, och vid flerbarnsfödelse under ytterligare högst 76 dagar för varje barn utöver det första. Om barnet blir bosatt här i landet efter det andra levnadsåret lämnas föräldrapenning under högst 100 dagar sammanlagt för föräldrarna, och vid flerbarnsfödelse under ytterligare högst 38 dagar för varje barn utöver det första.

För tid efter barnets fjärde levnadsår, räknat från barnets födelse eller därmed likställd tidpunkt, lämnas föräldrapenning dock under högst 96 dagar sammanlagt för föräldrarna, och vid flerbarnsfödelse under ytterligare högst 36 dagar för varje barn utöver det första.

Från den dag som barnet fyller fyra år, eller vid likställd tidpunkt för adopterade barn, betalas föräldrapenning ut under högst 96 dagar sammanlagt för föräldrarna. Vid flerbarnsfödelse betalas föräldrapenningen ut under ytterligare högst 36 dagar för varje barn utöver det första (12 kap. 12 § tredje stycket SFB och prop. 2013/14:4 s. 72). Se vidare avsnitt 6.5.1.

Exempel

Arvid är född den 13 mars 2014. Den 12 mars 2018 har hans föräldrar kvar sammanlagt 120 dagar. När han fyller 4 år den 13 mars 2018 minskar antalet dagar, så att det endast återstår sammanlagt 96 dagar.

3.3.8 Adopterade barn

11 kap. 7 § SFB

Vid tillämpning av bestämmelserna om föräldrapenningsförmåner likställs med adoption att någon efter socialnämndens medgivande har tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i syfte att adoptera barnet.

Vid tillämpning av bestämmelserna om föräldrapenningsförmåner likställs den tidpunkt när den som adopterat ett barn har fått barnet i sin vård med tidpunkten för ett barns födelse, dock inte vid beräkning av barnets ålder.

Adoptivföräldrar likställs med föräldrar redan från den dag då de med socialnämndens medgivande tar emot ett barn för stadigvarande vård och fostran och där syftet är att adoptera barnet (11 kap. 7 § första stycket SFB). Den dagen motsvarar tidpunkten för ett biologiskt barns födelse. Det innebär att barnet fyllt fyra år inträffar när adoptivföräldern har haft barnet i sin vård i fyra år. Först då minskar antalet dagar med rätt till föräldrapenning till 96 dagar. (12 kap 12 § tredje stycket och prop. 2013/14:4 s. 72).

Exempel

Samira föds den 2 februari 2013. Adoptivföräldrarna får henne i sin vård den 3 augusti 2014. Den 2 augusti 2018 har föräldrarna sammanlagt kvar 110 dagar med föräldrapenning men den 3 augusti minskar antalet dagar så att det endast återstår 96 dagar med föräldrapenning för föräldrarna.

Däremot kan föräldrapenning som längst betalas ut till dess adoptivbarnet har fyllt 12 år eller gått ut årskurs fem (11 kap. 7 § andra stycket och 12 kap. 13 § SFB).

Exempel

William föddes den 21 februari 2012. Adoptivföräldrarna får honom i sin vård den 16 augusti 2014. Han slutar det femte skolåret den 12 juni 2024, alltså efter 12-årsdagen den 21 februari 2024. Föräldrapenning kan betalas ut fram till dess han går ut femte klass den 12 juni 2024.

När en person har adopterat sin partners barn förlängs inte rätten till föräldrapenning på grund av adoptionen (12 kap. 8 § SFB).

Exempel

Lasse har ensam vårdnad om dottern Hedda som fyller 12 år den 12 september 2026. Lasse gifter sig med Anders, som adopterar Hedda. Adoptionen medför inte att föräldrapenning kan betalas efter att Hedda har fyllt 12 år. Därför kan föräldrapenning som längst betalas till och med 12-årsdagen den 12 september 2026.

4 Ersättningsnivåer

Föräldrapenning kan betalas ut på tre olika nivåer. I avsnitt 4.1 förklaras de olika nivåerna och i avsnitt 4.2 förklaras för vilken tid de olika ersättningsnivåerna kan betalas ut.

4.1 Föräldrapenningens ersättningsnivåer

Tre olika nivåer är aktuella för föräldrapenningen:

- sjukpenningnivå
- grundnivå
- lägstnivå.

4.1.1 Sjukpenningnivå

2 kap. 16 § SFB

Med familjehemsförälder avses i denna balk den som har tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i ett enskilt hem som inte tillhör någon av barnets föräldrar eller någon annan som har vårdnaden om barnet.

12 kap. 25 § SFB

När föräldrapenning ska lämnas på sjukpenningnivån ska ersättningen beräknas enligt bestämmelserna om sjukpenning på normalnivån och sjukpenninggrundande inkomst i 25, 26 och 28 kap., med undantag av bestämmelserna i

25 kap. 5 § om bortseende från inkomst av anställning och annat förvärvsarbete överstigande 10,0 prisbasbelopp,

26 kap. 19–22 §§ om beräkning i vissa fall,

28 kap. 7 § 2 om beräkningsunderlaget för sjukpenning på fortsättningsnivån, och

28 kap. 12–18 §§ om arbetstidsberäknad sjukpenning.

12 kap. 26 § SFB

Vid beräkning av föräldrapenning som ska lämnas på sjukpenningnivån ska det vid beräkningen av den sjukpenninggrundande inkomsten bortses från inkomst av anställning och annat förvärvsarbete till den del summan av dessa inkomster överstiger 10 prisbasbelopp. Det ska vid denna beräkning i första hand bortses från inkomst av annat förvärvsarbete.

Föräldrapenning på sjukpenningnivå är en arbetsbaserad förmån (6 kap. 6 § SFB).

Föräldrapenning per dag på sjukpenningnivå är 80 procent av sjukpenninggrundande inkomst (SGI multiplicerad med talet 0,97 delat med 365 dagar (12 kap. 25 § jämfört med 28 kap. 7 och 10 §§ SFB)).

Vid beräkning av föräldrapenning som ska lämnas på sjukpenningnivå ska det vid beräkningen av SGI bortses från inkomster av anställning och annat förvärvsarbete som överstiger 10 gånger prisbasbeloppet. När inkomsterna överstiger detta tak ska i första hand bortses från inkomst av annat förvärvsarbete (12 kap. 26 § SFB).

Om en persons SGI består både av familjehemsersättning och inkomst från någon annan anställning ska årsarbetstiden beräknas bara på arbetstiden i den andra anställningen. Om personen enbart har inkomst av arbete som familjehemsförälder registreras årsarbetstiden till 365 dagar.

Högsta förvaltningsdomstolen har konstaterat i dom den 22 januari 2019 i mål nr 228–18 att om en person har både familjehemsersättning och inkomst från annat arbete ska Försäkringskassan helt bortse från familjehemsersättningen i beräkningsunderlaget för tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap. 38 § SFB. Motsvarande regel finns för föräldrapenning i 12 kap. 31 § SFB. Domen gäller alltså även för beräkning av föräldrapenning på sjukpenningnivå.

I SFB avses med familjehemsförälder en person som har tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i sitt hem. Inom socialtjänsten avses med familjehem däremot ett enskilt hem som på *uppdrag av socialnämnden* tar emot barn. Det innebär att familjehemsförälder i SFB har en vidare betydelse än familjehem inom socialtjänsten. Vid en vårdnadsöverflyttning till familjehemmet blir familjehemsföräldrarna särskilt förordnade vårdnadshavare. Då upphör socialnämndens familjehemsplaceringen. En särskilt förordnad vårdnadshavare har fortfarande tagit emot ett barn i sitt hem och ska därför ses som familjehemsförälder enligt 2 kap. 16 § SFB. Det innebär att om ersättningen till en särskilt tillförordnad vårdnadshavare ingår i hens SGI ska man bortse från den delen vid utbetalning av föräldrapenning.

Om uppdraget som familjehemsförälder upphör och föräldern omfattas av SGI-skydd är bestämmelsen i 12 kap. 31 § SFB inte aktuell.

Läs mer

En utförlig beskrivning av SGI-reglerna finns i vägledning (2004:5) *Sjukpenninggrundande inkomst och årsarbetstid*.

4.1.2 Grundnivå

12 kap. 23 § SFB

Föräldrapenning på grundnivån kan lämnas till en förälder som är försäkrad för bosättningsbaserad föräldrapenning enligt 5 kap. 9 § 1 eller arbetsbaserad föräldrapenning enligt 6 kap. 6 § 2.

För hel föräldrapenning är grundnivån 250 kronor om dagen.

Föräldrapenning på grundnivå är en arbetsbaserad förmån för en förälder som uppfyller 240-dagarsvillkoret. För en förälder som inte uppfyller 240-dagarsvillkoret är föräldrapenning på grundnivån en bosättningsbaserad förmån (5 kap. 9 § 1 och 6 kap. 6 § 2 SFB). Regler om 240-dagarsvillkoret beskrivs i avsnitt 4.3.1 och 4.3.2.

Hel föräldrapenning på grundnivån är 250 kronor per dag (12 kap. 23 § SFB).

Grundnivån blir aktuell för den som inte har rätt till SGI och för den som har en SGI som ger en lägre föräldrapenning än 250 kronor per dag. Föräldrapenning med 250 kronor per dag motsvarar en årsinkomst på 117 590 kronor.

117 590 kronor x 80 % = 94 072 kronor

94 072 kronor x 97 % = 91 250 kronor

91 250 kronor/365 dagar = 250 kronor per dag

Före den 1 januari 2016 är hel föräldrapenning på grundnivån 225 kronor per dag och motsvarar då en årsinkomst på 106 000 kronor.

4.1.3 Lågstanivå

12 kap. 24 § SFB

Föräldrapenning på lågstanivån kan lämnas till en förälder som är försäkrad för bosättningsbaserad föräldrapenning enligt 5 kap. 9 § 1 och avser tid då föräldrapenning inte får lämnas på sjukpenningnivån eller grundnivån.

För hel föräldrapenning är lågstanivån 180 kronor om dagen.

Föräldrapenning på lågstanivån är en bosättningsbaserad förmån (5 kap. 9 § 1 SFB).

Hel föräldrapenning på lågstanivån är 180 kronor per dag (12 kap. 24 § andra stycket SFB).

4.2 Barn födda 2013 och tidigare

Av de totalt 480 föräldrapenningdagarna betalas 390 dagar ut på sjukpenningnivån eller grundnivån. Resterande 90 dagar betalas ut på lågstanivån oberoende av vilken SGI föräldern har. (12 kap. 21–23, 35–37, 39 och 41 §§ SFB).

De första 180 föräldrapenningdagarna för barnet räknas alltid av från de dagar som betalas ut på sjukpenningnivå eller grundnivå (12 kap. 35 § SFB).

När de 180 första föräldrapenningdagarna för barnet har tagits ut kan föräldrarna få föräldrapenning på sjukpenningnivå under 210 dagar. Om föräldern inte har någon SGI eller en SGI som ger en föräldrapenning under 250 kronor, så får hen föräldrapenning på grundnivån (12 kap. 39–41 §§ SFB).

Före den 1 januari 2016 betalas föräldrapenning ut på grundnivån om föräldern inte har någon SGI eller en SGI som ger en föräldrapenning under 225 kronor.

Föräldrapenningdagar på sjukpenningnivån eller grundnivån kan varvas med dagar på lågstanivå från och med den 181:e föräldrapenningdagen.

De 90 dagar som föräldern inte kan avstå till den andra föräldern ingår i dagarna på sjukpenningnivå eller på grundnivå (12 kap. 17 § SFB).

För barn födda före den 1 januari 2016 är det 60 dagar som är reserverade för respektive vårdnadshavare. Det gäller också vid adoption där föräldern fått barnet i sin vård före den 1 januari 2016. Dessa 60 dagar ingår i dagarna på sjukpenningnivå eller på grundnivå.

4.2.1 Föräldrapenning för de första 180 dagarna och 240-dagarsvillkoret

12 kap. 35 § SFB

Till en förälder som är försäkrad för både bosättningsbaserad och arbetsbaserad föräldrapenning lämnas förmånen för de första 180 dagarna enligt följande:

1. Föräldrapenning lämnas på sjukpenningnivån, om föräldern under minst 240 dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten för födelsen har varit försäkrad för sjukpenning enligt 6 kap. 6 § 3 och under hela den tiden skulle ha haft rätt till en sjukpenning som överstiger lägstanivån för föräldrapenning (240-dagarsvillkoret).
2. Om förutsättningarna i 1 inte är uppfyllda eller hel föräldrapenning på sjukpenningnivån i annat fall inte överstiger 250 kronor om dagen, lämnas föräldrapenning på grundnivån.

Det finns ett särskilt kvalifikationskrav för de första 180 dagarna med föräldrapenning på sjukpenningnivå. Kravet är att föräldern under minst 240 dagar i följd före barnets födelse, eller den beräknade tidpunkten för födelsen, har varit försäkrad för sjukpenning och under hela tiden skulle haft rätt till sjukpenning som *överstiger* lägstanivån för föräldrapenning (240-dagarsvillkoret). Om kravet inte är uppfyllt eller om hel föräldrapenning på sjukpenningnivå för föräldern är lägre än 250 kronor, får föräldern föräldrapenning på grundnivå (12 kap. 35 § p.1 SFB).

För att uppfylla 240-dagarsvillkoret måste föräldern ha varit försäkrad för en sjukpenning som överstiger lägstanivån för föräldrapenning, vilket motsvarar en inkomst på minst 7 083 kronor per månad. Hur beräkningen av sjukpenningen görs framgår av 28 kap. 7 § p. 1 och 28 kap. 10 § SFB.

När Försäkringskassan bedömer om 240-dagarsvillkoret är uppfyllt ska Försäkringskassan utgå från den tidpunkt som är mest fördelaktigt för föräldern, den beräknade tidpunkten för födelsen eller faktiskt datum för födelsen.

Exempel

Frida börjar förvärvsarbete den 1 april 2018 och hennes månadsinkomst från detta datum är 25 000 kronor. Barnets födelse är beräknad till den 23 november 2018 vilket innebär att 240:e dagen före beräknad förlossning är den 28 mars 2018. Frida uppfyller inte 240-dagarsvillkoret utifrån beräknad förlossning.

Men barnet föds först den 30 november 2018 och den 240:e dagen före barnets födelse är då den 4 april 2018. Hon uppfyller därmed 240-dagarsvillkoret och kan få föräldrapenning på sjukpenningnivå för de första 180 dagarna.

En förälder som inte uppfyller 240-dagarsvillkoret kan få föräldrapenning på grundnivå. I dessa fall är föräldrapenning på grundnivå en bosättningsbaserad förmån. Det innebär att en förälder som bara är försäkrad för arbetsbaserade förmåner måste uppfylla 240-dagarsvillkoret för att kunna få någon ersättning över huvud taget under de första 180 dagarna.

Exempel

Ivan är förälder till dottern Elena som är bosatt i Sverige. Elena är född den 1 februari 2023. Ivan arbetar i Sverige men är bosatt i Ryssland, vilket innebär att han enbart är försäkrad för arbetsbaserade förmåner.

Ivan började jobba i Sverige den 1 november 2022. Eftersom dag 240 före barnets födelse var den 6 juni 2022 uppfyller han inte 240-dagarsvillkoret.

Ivan begär föräldrapenning från och med den 15 maj 2023. De första 180 dagarna med föräldrapenning är inte uttagna för barnet. Han har inte rätt till föräldrapenning eftersom grundnivån i hans fall blir en bosättningsbaserad förmån för vilken han inte är försäkrad. För att Ivan ska kunna få arbetsbaserad föräldrapenning måste 180 dagar med föräldrapenning först ha tagits ut av den andra föräldern.

4.2.2 Bedömning av 240-dagarsvillkoret

240-dagarsvillkoret är ett kvalificeringskrav som föräldern måste uppfylla för att ha rätt till en högre nivå av föräldrapenning under de första 180 dagarna. Kravet innehåller två delar. Det ena är en tidpunkt, 240 dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten för födelsen, och den andra delen, är att den försäkrade måste haft inkomster som ger rätt till en sjukpenning som överstiger lägstanivån för föräldrapenning.

240-dagarsvillkoret är ingen SGI-bestämmelse och förutsättningarna för att uppfylla 240-dagarsvillkoret skiljer sig delvis ifrån när vi kan fastställa en SGI.

Försäkringskassan ska bedöma om 240-dagarsvillkoret är uppfyllt när samtliga förhållanden är kända. Det innebär att vi ska se bakåt 240 dagar från barnets födelse eller beräknat förlossningsdatum. Därför kan Försäkringskassan behöva invänta barnets födelse för att säkert veta vilka inkomster föräldern haft.

För att avgöra om 240-dagarsvillkoret är uppfyllt ska Försäkringskassan göra en bedömning av föräldrarnas inkomster månad för månad. Med detta avses inte kalendermånad, utan en period som är från och med en viss dag i en månad till och med dagen innan samma dag nästa månad. Att Försäkringskassan ska göra en bedömning av inkomsterna månad för månad beror på att föräldern måste arbeta i en omfattning där inkomsterna överstiger lägstanivån enligt 6 kap. 6 § 3 SFB under hela 240-dagarsperioden. Det är därför inte möjligt att uppfylla villkoret genom att arbeta mycket under en del av perioden.

Föräldern behöver inte ha arbetat den 240:e dagen före barnets födelse eller beräknat förlossningsdatum. Däremot måste föräldern inträtt på arbetsmarknaden, det vill säga påbörjat en anställning, senast den 240:e dagen före barnets födelse eller beräknat förlossningsdatum.

Exempel

Mårten och Kristina är föräldrar till Linus. Både Mårten och Kristina är fast anställda och försäkrade för såväl arbets- som bosättningsbaserade förmåner. Mårten har varit anställd i två månader när Linus föds och hans inkomst är 25 000 kronor per månad. Han skyddar ingen tidigare inkomst. Kristina har varit anställd i två år och hon har en inkomst på 30 000 kronor per månad. Kristina uppfyller 240-dagarsvillkoret, men Mårten gör det inte.

Mårten och Kristina delar på föräldrapenningen och är lediga varannan vecka. Under de 180 första föräldrapenningdagarna kan Kristina få ersättning utifrån sin SGI, medan Mårten bara kan få ersättning på grundnivån med 250 kronor per dag. Från och med den 181:a föräldrapenningdagen kan båda få ersättning utifrån sin SGI.

Försäkringskassan ska i bedömning av 240-dagarsvillkoret även tillämpa reglerna om SGI-skydd. Om föräldern inte har en inkomst på minst 7 083 kronor per månad måste Försäkringskassan utreda om det finns en tidigare SGI-skyddad inkomst över lägstanivån för föräldrapenning, det vill säga en årsinkomst på minst 85 000 kronor. En förälder som har en SGI-skyddad inkomst under hela perioden uppfyller 240-dagarsvillkoret. Villkoret kan också uppfyllas genom att föräldern under del av perioden har en SGI-skyddad inkomst över lägstanivån för föräldrapenning och under övriga delar har faktiska inkomster över 7 083 kronor per månad.

Exempel

Magnus och Ylva är föräldrar till Måns som är född den 1 augusti 2024. Ylva är fast anställd sedan flera år tillbaka och har en månadsinkomst på 25 000 kronor. Magnus är timanställd och jobbar varierande timmar. Den 240:e dagen före födseln är den 5 december 2023. Magnus inkomster uppgår till 20 000 kronor per månad under 240-dagarsperioden, *förutom* för en månad då hans inkomst uppgår till 6 500 kronor. Något SGI-skydd är inte aktuellt för Magnus. Eftersom hans inkomster under en månad understiger nivån som krävs så uppfyller han inte 240-dagarsvillkoret.

Exempel

Samma omständigheter som i exemplet ovan, men vid utredning av eventuellt SGI-skydd för Magnus framkommer att han tidigare har haft en inkomst på 300 000 kronor per år, och denna inkomst skyddar han genom att vara aktivt arbetssökande på Arbetsförmedlingen upp till heltid. Magnus uppfyller därigenom 240-dagarsvillkoret.

Inkomster av annat förvärvsarbete

För försäkrade med inkomster av annat förvärvsarbete är det inte säkert att inkomsterna betalas ut i anslutning till att arbetet har utförts. När Försäkringskassan gör bedömningen om de uppfyller 240-dagarsvillkoret måste vi därför göra det med hänsyn till förhållandena som är aktuella för dem.

Eftersom 240-dagarsvillkoret inte är en SGI-bedömning kan Försäkringskassan inte göra samma bedömning som vi gör för att fastställa en SGI. Däremot kan vi ta ledning i hur bedömningarna görs för att fastställa en SGI för att bedöma om den försäkrade genom arbete i annat förvärvsarbete uppfyller kravet. Till exempel kan tidigare årsinkomster av näringsverksamhet tillsammans med den planerade arbetstiden ge ledning i att bedöma om 240-dagarsvillkoret är uppfyllt.

Läs mer

Läs mer i FKRS 2024:17 *240-dagarsvillkoret inom föräldrapenning*.

4.3 Perioder med utländska inkomster

Avsnittet handlar om att föräldrar i vissa fall kan tillgodoräkna sig inkomst som de har haft i ett annat land, för att uppfylla bland annat 240-dagarsvillkoret.

4.3.1 De unionsrättsliga regelverken är tillämpliga

När en förälder kommer från ett annat medlemsland och omfattas av förordning 883/2004 eller 1408/71, kan försäkringsperioder och inkomster i det landet ligga till grund för bedömningen av om föräldern uppfyller 240-dagarsvillkoret enligt 12 kap. 35 § SFB. Det beror på att sammanläggningsprincipen i förordning 883/2004 eller 1408/71 ska tillämpas.

Läs mer

Läs mer om sammanläggningsprincipen i vägledning (2017:1) *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal*.

EU-domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen har tolkat bestämmelsen om sammanläggning i förhållande till 240-dagarsvillkoret.

Rättsfall

Ett avgörande i EU-domstolen (C-257/10 Bergström) handlade om en kvinna som hade varit bosatt och arbetat i Schweiz. Efter att kvinnan hade fött barn flyttade hela familjen från Schweiz till Sverige, där barnets andra förälder började arbeta. Kvinnan började dock inte arbeta i Sverige, utan tog i stället hand om barnet. Eftersom hon hade slutat arbeta och var bosatt i Sverige kom hon att omfattas av svensk lagstiftning enligt reglerna i förordningen om bosättningslandets lag som tillämplig lagstiftning. Några månader efter att familjen flyttade till Sverige ansökte kvinnan om föräldrapenning. Försäkringskassan avslog ansökan om föräldrapenning på sjukpenningnivå på grund av att kvinnan aldrig hade arbetat i Sverige. Kvinnan överklagade beslutet till Högsta förvaltningsdomstolen, HFD, som vände sig till EU-domstolen med frågor om hennes tidigare arbete i Schweiz kunde ge rätt till inkomstbaserad föräldrapenning, och hur denna i så fall skulle beräknas.

EU-domstolen svarade att när nationell lagstiftning kräver att den sökande har fullgjort försäkringsperioder eller anställningsperioder för att hen ska få rätt till föräldrapenning måste man beakta perioder som har fullgjorts i sin helhet i det andra landet. När storleken på förmånen bestäms ska beloppet beräknas med hänsyn till inkomsten i Sverige för en person vars yrkeserfarenhet och yrkeskvalifikationer är jämförbara med sökandens och som utför ett förvärsarbete som är jämförbart med sökandens i det medlemsland där ansökan lämnas in s.k. jämförelseinkomst. EU-domstolen ansåg att 240-dagarsvillkoret för föräldrapenning måste tolkas så för att överensstämma med principerna om sammanläggning och likabehandling i EU-förordningen.

Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade utifrån EU-domstolens svar att eftersom sökanden hade arbetat i Schweiz minst 240 dagar i följd före barnets födelse och det inte varit ifrågasatt att hennes inkomst där åtminstone motsvarade den nivå som krävs för att vara försäkrad för sjukpenning över lägstanivå, ansågs hon ha fullgjort kvalifikationstiden för rätt till föräldrapenning på sjukpenningnivå. Kvinnans föräldrapenning skulle baseras på en SGI som fastställdes utifrån arbetet i Schweiz enligt principerna i EU-domstolens dom. Man skulle också använda SGI-skyddsreglerna (HFD 2012 ref. 44 I).

Domen innebär att 240-dagarsvillkoret kan uppfyllas genom att hela eller delar av kvalifikationstiden har fullgjorts i ett annat EU/EES-land eller Schweiz. Det framgår av praxis från EU-domstolen att 240-dagarsvillkoret även kan uppfyllas genom arbete i EU:s institutioner.

Rättsfall

Två avgöranden från EU-domstolen (C-137/04, Rockler och C-185/04, Öberg) handlade om huruvida anställda vid EU:s institutioner kunde tillgodoräkna sig perioder av arbete för att nå upp till 240-dagarsvillkoret. Anställda vid EU:s institutioner som är anslutna till EU:s sjukförsäkringssystem omfattas inte av någon nationell lagstiftning om social trygghet. De omfattas därför inte av förordning 883/2004 eller förordning 1408/71 och förordningens regler om sammanläggning av försäkringsperioder kan inte tillämpas. EU-domstolen konstaterade att dessa personer dock är migrerade arbetstagare och räknas liksom andra unionsmedborgare som arbetstagare i den mening som avses i artikel 45 EUF, Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. EU-domstolen svarade därför att man ska räkna med den period som en arbetstagare har omfattats av EU:s sjukförsäkringssystem när man tillämpar 240-dagarsvillkoret

Det kan bli aktuellt att beakta SGI-skyddsregler vid bedömningen av om 240-dagarsvillkoret är uppfyllt för en person i en gränsöverskridande situation.

Rättsfall

Ett avgörande från nuvarande HFD (RÅ 2001 ref. 77) handlade om en kvinna som flyttat från Norge till Sverige för att börja en anställning här. I samband med flytten gjorde hon avbrott i sitt arbete under cirka två och en halv månad, i väntan på förskoleplats. När hennes andra barn sedan föddes uppkom frågan om storleken på föräldrapenningen, eftersom hon under perioden om 240 dagar före den beräknade födelsen hade gjort avbrott i arbetet. HFD ansåg att även om föräldern inte har arbetat under hela den sammanlagda perioden på 240 dagar, måste SGI-skyddsreglerna gälla för att uppfylla EU-rättens krav på likabehandling. Skyddsreglerna gällde därför på samma sätt som för en person som i Sverige har fått en SGI och avbryter sitt arbete. Eftersom hon hade avbrutit sitt arbete kortare tid än vad som gällde enligt SGI-skyddsreglerna, ansågs hon ha haft ett obrutet försäkringsskydd på en nivå som låg över garantinivån. På det sättet uppfyllde hon 240-dagarsvillkoret och hade därför rätt till föräldrapenning på sjukpenningnivå

4.3.2 Ett avtal om social trygghet är tillämpligt

Det finns bestämmelser om sammanläggning av försäkringsperioder i avtal som gör att en person kan ha rätt att räkna samman försäkringsperioder i något av dessa länder för att uppfylla 240-dagarsvillkoret. Det gäller Marocko, Turkiet, Israel, Kap Verde, Bosnien-Hercegovina och Serbien. Föräldrapenningens storlek kan dock i dessa fall endast fastställas utifrån inkomst som personen haft i Sverige.

Läs mer

Läs mer om avtalens bestämmelser för föräldraförsäkring i vägledning (2017:1) *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal*.

Biståndsarbetare

12 kap. 38 § SFB

För en förälder som anses bosatt i Sverige även under vistelse utomlands enligt bestämmelserna i 5 kap. 6 och 8 §§, ska det bortses från tiden för utlandsvistelsen när det bestäms om 240-dagarsvillkoret i 35 § 1 är uppfyllt.

Vidare ska för en förälder som fått sjukersättning eller aktivitetsersättning en sjukpenninggrundande inkomst beräknad enligt 26 kap. 22 a § anses ha gällt hela den tid som föräldern fått sådan ersättning.

Med biståndsarbetare menas den som är anställd av

- ett svenskt trossamfund eller ett organ som är knutet till ett sådant samfund
- en svensk ideell organisation som bedriver biståndsverksamhet.

Personen räknas som biståndsarbetare när hen lämnar landet för att arbeta åt en sådan organisation.

Vid utredning av 240-dagarsvillkoret för biståndsarbetare ska tiden för utlandsvistelsen inte räknas med. Detta gäller under förutsättning att utlandstjänstgöringen varat i högst fem år.

Exempel

Göran arbetar åt svenska kyrkan i Sverige. Hans SGI fastställdes den 1 februari 2014 till 200 000 kronor. Göran får i uppdrag att arbeta i Afrika som biståndsarbetare under fyra år. Han vistas i Afrika mellan den 1 augusti 2015 och den 31 augusti 2019. Görans SGI fastställs till 270 000 kronor från och med den 1 september 2019. Han begär föräldrapenning från med den 15 november 2019 för ett barn som är fött den 11 oktober 2019.

Göran uppfyller 240-dagarsvillkoret eftersom han var försäkrad dels för sjukpenning över lägstanivån i 200 dagar innan han reste utomlands för att arbeta, dels under 40 dagar efter återkomsten. Tiden som Göran har arbetat i Afrika ska inte räknas med eftersom han då har arbetat som biståndsarbetare.

4.4 Innan barnet fyller fyra år

Av de totalt 480 föräldrapenningdagarna är 390 dagar på sjukpenningnivån eller grundnivån. Resterande 90 dagar är på lägstanivån. (12 kap. 21–23, 35–37, 39 och 41 §§ SFB). Har föräldrarna gemensam vårdnad om barnet fördelas dagarna, så föräldrarna får 195 dagar var på sjukpenningnivå eller grundnivå och 45 dagar på lägstanivå (12 kap. 15 § SFB).

De första 180 dagarna räknas alltid av från antalet dagar som betalas ut på sjukpenningnivå eller grundnivå (12 kap. 35 § SFB).

När de 180 första föräldrapenningdagarna för barnet har tagits ut kan föräldrarna få föräldrapenning på sjukpenningnivå under 210 dagar. Om föräldern inte har någon SGI eller en SGI som ger en föräldrapenning under 250 kronor, så får hen föräldrapenning på grundnivå (12 kap. 39–41 §§ SFB).

Före den 1 januari 2016 betalas föräldrapenning ut på grundnivån om föräldern inte har någon SGI eller en SGI som ger en föräldrapenning under 225 kronor.

Föräldrapenningdagar på sjukpenningnivå eller grundnivå kan varvas med dagar på lägstanivå från och med den 181:e dagen.

De 90 dagar som föräldern inte kan avstå till den andra föräldern, ingår i dagarna på sjukpenningnivå eller på grundnivå, se mer om avstående i avsnitt 6.5.

För barn födda, eller vid adoption där föräldern fått barnet i sin vård, före den 1 januari 2016 är det 60 dagar som är reserverade för respektive vårdnadshavare. Dessa 60 dagar ingår i dagarna på sjukpenningnivå eller på grundnivå.

4.5 När barnet fyller fyra år

12 kap. 41 a § SFB

Bestämmelserna i 35–41 §§ gäller inte för föräldrapenning för tid efter barnets fjärde levnadsår, räknat från barnets födelse eller därmed likställd tidpunkt. För sådan tid tillämpas i stället 41 b–41 h §§.

När barnet fyller fyra år har föräldrarna inte rätt att spara fler än 96 dagar. De dagar som sparas kan i första hand tas ut på sjukpenningnivå eller grundnivå. Det är bara föräldrar som inte har några dagar kvar på sjukpenning eller grundnivå som kan få behålla dagar på lägstanivå. Vid fyårsgränsen fördelas dagarna proportionellt mellan föräldrarna, det vill säga utifrån hur många dagar som respektive förälder hade kvar strax före barnet fyllde fyra år, se mer om detta i avsnitt 6.5.1.

När barnet har fyllt fyra år gäller inte 240-dagarsvillkoret för föräldrapenning på sjukpenningnivå. Det innebär att det då inte finns några regler som begränsar uttaget för de första 180 dagarna (12 kap. 41 a § SFB).

4.6 Föräldrapenning för de första 180 dagarna och 240-dagarsvillkoret

Detta avsnitt beskriver regler gällande barn födda 2014 och senare.

4.6.1 Innan barnet har fyllt fyra år

För tid innan barnet har fyllt fyra år gäller samma bestämmelser som för barn födda 2013 och tidigare, se avsnitt 4.2.

4.6.2 När barnet fyller fyra år

12 kap. 41 a § SFB

Bestämmelserna i 35–41 §§ gäller inte för föräldrapenning för tid efter barnets fjärde levnadsår, räknat från barnets födelse eller därmed likställd tidpunkt. För sådan tid tillämpas i stället 41 b–41 h §§.

240-dagarsvillkoret ska inte tillämpas för tid efter barnet fyllt fyra år. För att en förälder som är försäkrad för arbetsbaserad föräldrapenning ska kunna få ersättning på sjukpenningnivå efter barnet fyllt fyra år, räcker det om föräldern är försäkrad för sjukpenning och har en sjukpenninggrundande inkomst under ersättningsperioden. Det

innebär att det efter barnet fyllt fyra år inte finns något krav på att föräldern ska ha varit försäkrad för en sjukpenning som överstiger lägstanivån under minst 240 dagar i följd före barnets födelse (prop. 2013/14:4 s. 76).

Exempel

Ivan är förälder till dottern Elena som är bosatt i Sverige. Elena är född den 1 februari 2014. Ivan är bosatt i Ryssland och arbetar i Sverige sedan den 1 november 2017. Dessförinnan arbetade han i Ryssland. Hans anställning i Sverige ska pågå till och med den 30 juni 2018. Därefter ska han återvända till Ryssland. Ivan är enbart försäkrad för arbetsbaserade förmåner. Hans SGI är fastställd till 200 000 kronor sedan den 1 november 2017.

Ivan begär föräldrapenning från och med den 15 maj 2018. De första 180 dagarna med föräldrapenning är inte uttagna för barnet. Ivan uppfyller inte 240-dagarsvillkoret, eftersom han inte var försäkrad för en sjukpenning över lägstanivån den 1 juni 2013. Men eftersom Elena har fyllt fyra år när han begär föräldrapenning den 15 maj 2018, behöver han inte uppfylla 240-dagarsvillkoret. Ivan har därför rätt till föräldrapenning på sjukpenningnivå.

4.7 Särskild beräkningsgrund

12 kap. 27 § SFB

Om en förälders sjukpenninggrundande inkomst har sänkts sedan den tid som avses i 26 kap. 15 § (SGI-skyddad tid för föräldraledighet) har gått ut, ska föräldrapenningen till dess att barnet fyller två år beräknas lägst på grundval av

1. den sjukpenninggrundande inkomst som gällde innan sänkningen skedde, eller
2. den högre inkomst som löneavtal därefter föranleder.

Första stycket gäller all föräldrapenning som lämnas till föräldern, när han eller hon avstår från förvärvsarbete för vård av barn under den tid som anges där.

Skulle den sjukpenninggrundande inkomsten som gällde innan sänkningen skedde ha överstigit 10,0 prisbasbelopp, om inkomsten alltså hade beräknats utan begränsningen i 25 kap. 5 § andra stycket första meningen, tillämpas det beräkningssätt som anges i 26 §.

Särskild beräkningsgrund innebär att föräldrapenningen beräknas på någon av följande grunder:

- den SGI som gällde innan sänkningen skedde
- den högre inkomst som föräldern fått enligt ett nytt löneavtal.

Försäkringskassan fastställer en särskild beräkningsgrund för en förälder som har fått sin SGI sänkt efter barnets ettårsdag. Föräldern får all föräldrapenning baserad på den särskilda beräkningsgrunden fram till dess att barnet fyller två år. Det innebär att den högre ersättning som den särskilda beräkningsgrunden ger, även betalas ut om föräldern tar hand om ett annat barn än det som har gett upphov till den särskilda beräkningsgrunden.

Särskild beräkningsgrund är ett skydd för den som inte längre kan skydda sin SGI genom att vara helt eller delvis föräldraledig. Om förälderns SGI har sänkts på, eller efter, barnets ettårsdag ska alltså inkomsten före sänkningen användas för beräkning av föräldrapenning.

Exempel

När dottern Signe föds är Anders SGI 360 000 kronor. Han har fortfarande samma SGI när Signe fyller ett år. Anders får ett nytt arbete när Signe är ett år och två månader och hans SGI sänks till 280 000 kronor. Anders ansöker sedan om föräldrapenning.

Eftersom Anders SGI sänktes efter Signes ettårsdag, men innan Signe fyller två år, kan hans föräldrapenning beräknas enligt den SGI som gällde innan inkomstsänkningen. Den särskilda beräkningsgrunden blir därför 360 000 kronor och gäller fram till dagen innan Signe fyller två år.

En förälder som helt avbryter sin föräldraledighet innan barnet har fyllt ett år omfattas inte av reglerna för särskild beräkningsgrund, utan ska få sin föräldrapenning beräknad utifrån de vanliga reglerna om SGI (12 kap. 25 § SFB).

Exempel

Sanjas SGI är 275 000 kronor vid sonen Stefans födelse. Hon är föräldraledig under sex månader och börjar därefter en heltidsanställning med en lägre inkomst. Hennes SGI fastställs då till 240 000 kronor. När Stefan är ett år och tre månader ansöker Sanja om föräldrapenning.

Eftersom Sanjas SGI sänktes innan sonen fyllde ett år så har hon inte rätt till särskild beräkningsgrund. Hennes föräldrapenning beräknas i stället enligt hennes nuvarande SGI, alltså 240 000 kronor.

Sanja går därefter tillbaka till sitt arbete men arbetar 80 procent i stället för heltid. Hon tar inte ut föräldrapenning på resterande 20 procent. Hennes SGI sänks därmed igen och blir nu 200 000 kronor.

När Stefan är ett år och nio månader ansöker Sanja om föräldraledighet igen. Eftersom Sanjas SGI har sänkts efter att Stefan fyllt ett år men inte två år har hon rätt till en särskild beräkningsgrund. Den särskilda beräkningsgrunden är alltså 240 000 kronor (dvs. den SGI som hon hade innan den sänktes till 200 000 kronor). Sanja kan få föräldrapenning på sin särskilda beräkningsgrund fram till dagen innan Stefan fyller två år.

12 kap. 28 § SFB

För en förälder som helt eller delvis saknar anställning ska den sjukpenninggrundande inkomst som föräldrapenningen beräknas på enligt 27 § räknas om på sätt som anges i 26 kap. 28–30 §§ och 31 § första stycket.

När en förälder helt eller delvis saknar anställning ska den SGI som föräldrapenningen beräknas på, räknas om med hjälp av konsumentprisindex (KPI) (12 kap. 28 § SFB).

12 kap. 29 § SFB

Om en förälder är gravid på nytt innan ett barn har uppnått eller skulle ha uppnått ett år och nio månaders ålder, ska föräldrapenning för föräldrarna även fortsättningsvis beräknas på det sätt som anges i 27 och 28 §§.

Det som anges i första stycket gäller även vid adoption av ett barn som sker högst två år och sex månader efter det att det föregående barnet har fötts eller adopterats.

Den särskilda beräkningsgrunden ska också användas om en person blir gravid på nytt innan barnet är, eller skulle ha varit, ett år och nio månader. Det förutsätter fortfarande att SGI:n har sänkts på eller efter det senaste barnets ettårsdag. Bestämmelsen kan alltså endast tillämpas då det finns eller skulle ha funnits åtminstone ett tidigare barn i familjen.

Uttrycket "*skulle ha varit*" innebär att även den som fött ett barn som dött efter 22:e graviditetsveckan kan omfattas av särskild beräkningsgrund.

Exempel

Sanjas SGI är 275 000 kronor vid sonen Stefans födelse. Hon är föräldraledig under sex månader och börjar därefter en heltidsanställning med en lägre inkomst. Sanjas SGI fastställs till 240 000 kronor.

När Stefan är ett år och tre månader ansöker Sanja om föräldrapenning. Eftersom Sanjas SGI sänktes innan sonen fyllde ett år omfattas hon inte av reglerna om särskild beräkningsgrund, så föräldrapenningen ska beräknas enligt hennes SGI på 240 000 kronor.

Sanja blir gravid på nytt innan Stefan har fyllt ett år och nio månader. Hon har avslutat föräldraledigheten och arbetar deltid så hennes SGI är nu 180 000 kronor. Men Sanjas föräldrapenning beräknas på 240 000 kronor, eftersom hon blivit gravid innan Stefan fyllt ett år och nio månader

Sanjas föräldrapenning beräknas alltså enligt särskild beräkningsgrund, eftersom hon har blivit gravid innan det tidigare barnet fyllt ett år och nio månader. Föräldrapenning betalas då ut enligt den särskilda beräkningsgrunden till dess att det väntade barnet fyller två år. Det gäller även för dagar då Sanja tar ut föräldrapenning för Stefan.

Exempel

Kelly har en SGI på 300 000 kronor när hennes dotter Maya föds 1 mars 2016. Den 1 april 2017 byter Kelly tjänst och hennes inkomst sänks till 275 000 kronor. Maya är då ett år och en månad. Kelly får sin föräldrapenning beräknad på 300 000 kronor eftersom hennes SGI sänktes efter Mayas ettårsdag.

När Kelly blir gravid på nytt innan Maya är ett år och nio månader får hon behålla sin särskilda beräkningsgrund (300 000 kronor) till och med dagen innan det nya barnets tvåårsdag. Kellys son Daniel föds den 1 augusti 2018 men avlider dessvärre den 1 december samma år. I och med att Daniel avlider har Kelly inte längre ett barn under två år, och uppfyller därmed inte längre kraven för att ha rätt till en särskild beräkningsgrund.

Kelly blir gravid igen i september 2019 med en beräknad födsel den 9 juni 2020. Eftersom Kelly är gravid på nytt innan Daniel (som avled) skulle ha varit ett år och nio månader så har Kelly återigen rätt till särskild beräkningsgrund (300 000 kr). Hon har alltså rätt till föräldrapenning enligt sin särskilda beräkningsgrund från det att hon blir gravid till och med dagen innan det nya barnets tvåårsdag

När en förälder fött ett barn som avlidit efter 22:a graviditetsveckan och föräldern sedan blir gravid på nytt, ska den särskilda beräkningsgrunden baseras på den SGI som var aktuell när det avlidna barnet skulle ha fyllt ett år. Även i detta fall gäller den särskilda beräkningsgrunden fram till dagen innan det nya barnet har fyllt två år.
(12 kap. 27 § andra stycket SFB)

4.7.1 Adoption

Den särskilda beräkningsgrunden gäller även när någon adopterar ett barn högst två år och sex månader efter att hen fött eller adopterat ett tidigare barn (12 kap. 29 § andra stycket SFB). Observera att för att kunna tillämpa särskild beräkningsgrund för en registrerad partner krävs att personen är förälder till barnet genom adoption eller att föräldraskap fastställts med anledning av assisterad befruktning. Detta gäller även likställda föräldrar.

Exempel

Anna och Helena är registrerade partner och föräldrar till Evelina, som Anna fött den 15 maj 2018. Helena har adopterat Evelina och blev gravid innan Evelina blivit ett år och nio månader.

Eftersom både Anna och Helena är föräldrar till Evelina kan föräldrapenning betalas ut till dem båda enligt särskild beräkningsgrund om de båda har fått en sänkt SGI efter Evelinas ettårsdag.

Exempel

Jonas och Magnus adopterar Nina den 15 maj 2017. Jonas SGI sänks den 17 maj 2019 (dvs. två år och två dagar efter att de fick Nina i sin vård). Han har därför inte rätt till särskild beräkningsgrund.

Den 15 juli 2019 adopterar de sonen Frank, vilket är inom 2,5 år efter att de har adopterat Nina. Det innebär att Jonas nu är berättigad att få sin föräldrapenning enligt särskild beräkningsgrund. Detta för att:

- Jonas inkomst har sänkts efter att han har haft Nina i sin vård i ett år och
- Jonas har adopterat Frank inom 2,5 år efter att han har adopterat Nina.

Jonas har då rätt att få sin föräldrapenning beräknad enligt särskild beräkningsgrund från den 15 juli 2019, oavsett vilket av barnen han tar ut föräldrapenning för.

Om man blir gravid efter att ha adopterat första barnet gäller 12 kap. 29 § första stycket SFB.

Om man adopterar ett barn efter att ha fött eller adopterat ett barn tidigare gäller 12 kap. 29 § andra stycket SFB.

4.7.2 Särskild beräkningsgrund i förhållande till 240-dagarsvillkoret

240-dagarsvillkoret ska som huvudregel alltid uppfyllas för att föräldern ska kunna få föräldrapenning på sjukpenningnivå. Läs mer under avsnitt 4.2.1 och avsnitt 4.6.

Om föräldern inte har uppfyllt 240-dagarsvillkoret, måste 180 föräldrapenningdagar tas ut för barnet innan föräldern kan få föräldrapenning utifrån sin inkomst. Det innebär alltså att om föräldern har rätt till särskild beräkningsgrund enligt 12 kap. 27 § SFB men inte uppfyller 240-dagarsvillkoret finns det rätt till föräldrapenning enligt den särskilda beräkningsgrunden *först när de första 180 dagarna är uttagna för barnet*.

Bestämmelsen i 12 kap. 29 § SFB hänvisar till 12 kap. 27 § andra stycket SFB som säger att om det finns en särskild beräkningsgrund så ska föräldrapenning betalas ut enligt denna oavsett vilket barn som föräldern tar ut föräldrapenning för. Observera att det endast gäller under förutsättning att föräldern sedan tidigare antingen har uppfyllt 240-dagarsvillkoret eller har tagit ut 180 föräldrapenningdagar på grundnivå för det tidigare barnet. Däremot behöver föräldern inte uppfylla 240-dagarsvillkoret för det efterföljande barnet.

Exempel

Orhans SGI sänktes från 400 000 kronor till 300 000 kronor en månad efter att hans dotter Emine fyllt ett år. Orhan ska nu vara föräldraledig och ansöker om föräldrapenning på sjukpenningnivå. Mamma Linda har sedan tidigare tagit ut 160 dagar på sjukpenningnivå för Emine. Orhan uppfyller inte 240-dagarsvillkoret och får därför föräldrapenning på grundnivå för de första 20 dagarna. Efter det har Linda och Orhan tillsammans tagit ut 180 föräldrapenningdagar på sjukpenningnivå för Emine.

Eftersom Orhans SGI sänktes efter att Emine fyllde ett år, men före hon fyllde två, har han rätt till en särskild beräkningsgrund på 400 000 kronor.

Orhan har planerat att vara föräldraledig i sex månader och efter att de första 20 dagarna har betalats ut på grundnivå får han resterande dagar enligt sin särskilda beräkningsgrund.

4.7.3 När försäkringen gäller för att rätten till förmån kan härledas från arbete i Sverige

6 kap. 11 § SFB

Försäkringen för pensioner eller skadeersättningar som avses i 6 § 6 och 8–11 gäller när rätten till en förmån enligt de bestämmelser som anges där kan härledas från ett arbete i Sverige. Detsamma gäller försäkringen för föräldrapenning på grund- eller sjukpenningnivå enligt 6 § 2.

Försäkringen för pensioner enligt första stycket gäller också när rätten till förmånen kan härledas från sådan ersättning som anges i 19 och 20 §§.

I vissa fall kan föräldrapenning betalas ut enligt den särskilda beräkningsgrunden även för ett barn som är fött under en tid då föräldern inte omfattas av det svenska socialförsäkringsskyddet. För arbetsbaserad föräldrapenning kan försäkringen nämligen gälla så länge rätten till förmån kan härledas från ett arbete i Sverige, trots att personen inte längre uppfyller de generella kraven för att omfattas av den arbetsbaserade försäkringen.

Exempel

Henrik och Johanna har bott och arbetat i Sverige och haft rätt till föräldrapenning på sjukpenningnivå för sin dotter Elin, som är född den 23 juni 2016. De flyttar den 1 juli 2017 utomlands och omfattas inte längre av svensk socialförsäkring. Johanna blir gravid på nytt innan Elin är ett år och nio månader. Hon föder en son den 6 januari 2018.

Den 1 augusti 2018 återkommer familjen till Sverige och samtliga bedöms omfattas av bosättningsbaserade förmåner från och med samma dag. Henrik ansöker om föräldrapenning från och med den 1 augusti 2018. Hans SGI var 277 000 kronor när han flyttade utomlands. Henrik kan få föräldrapenning enligt den särskilda beräkningsgrunden. Det beror på att han är försäkrad för föräldrapenning enligt 6 kap.11 § SFB eftersom han kan härleda en rätt till föräldrapenning från tidigare arbete här och Johanna blev gravid på nytt inom ett år och nio månader

5 Omfattning

Det är inte bara ersättningsnivån som beskrivs i kapitel 4 som påverkar föräldrapenningens storlek. En annan omständighet som man måste beakta är i vilken utsträckning som föräldern avstår från förvärvsarbete i förhållande till sin normala arbetstid. Nedan följer en redogörelse för föräldrapenningens olika omfattningar och begreppet normal arbetstid. Det finns också en begränsning av möjligheten att ta ut föräldrapenning för arbetsfria dagar som beskrivs i avsnitt 5.3.

5.1 Uttag av hel dag eller del av dag

12 kap. 9 § SFB

Föräldrapenning lämnas enligt följande förmånsnivåer:

1. Hel föräldrapenning lämnas för dag när föräldern inte förvärvsarbetar.
 2. Tre fjärdedels föräldrapenning lämnas när föräldern förvärvsarbetar högst en fjärdedel av normal arbetstid.
 3. Halv föräldrapenning lämnas när föräldern förvärvsarbetar högst hälften av normal arbetstid.
 4. En fjärdedels föräldrapenning lämnas när föräldern förvärvsarbetar högst tre fjärdedelar av normal arbetstid.
 5. En åttondels föräldrapenning lämnas när föräldern förvärvsarbetar högst sju åttondelar av normal arbetstid.
-

Föräldern kan välja mellan att ta ut hel, tre fjärdedels, halv, en fjärdedels eller en åttondels ersättning. Försäkringskassan kan betala ut

- hel ersättning för en dag när föräldern är helt ledig
- tre fjärdedels ersättning när föräldern arbetar högst en fjärdedel av normal arbetstid
- halv ersättning när föräldern arbetar högst hälften av normal arbetstid
- en fjärdedels ersättning när föräldern arbetar högst tre fjärdedelar av normal arbetstid
- en åttondels ersättning när föräldern arbetar högst sju åttondelar av normal arbetstid.

Bestämmelserna hindrar att en förälder för samma dag får föräldrapenning på både sjukpenningnivån och lägstಾನivån som ger en annan än ovanstående omfattning.

Exempel

Fredrik ansöker om halv föräldrapenning på sjukpenningnivån och en åttondels föräldrapenning på lägstಾನivån på samma dag. Försäkringskassan kan inte betala ut föräldrapenning enligt Fredriks ansökan eftersom det sammanlagt blir fem åttondels ersättning. Han kan få högst halv föräldrapenning.

En förälder kan få föräldrapenning för flera barn samma dag, men inte mer än hel föräldrapenning för en dag, oavsett hur många barn som föräldern vårdar (11 kap.9 § SFB, prop. 1973:47, s. 21 och 61 samt prop. 1984/85:78, s. 133).

Den tid som en förälder ägnar åt politiska uppdrag bör inte tas med vid bedömningen av rätt till föräldrapenning, även om ersättningen för detta ingår i den sjukpenninggrundande inkomsten. Det gäller när uppdragen klart har karaktären av bisysslor till det vanliga arbetet (prop. 1976/77:117 s. 54).

Exempel

Camilla arbetar heltid och har vid sidan av sin anställning ett politiskt uppdrag som ledamot i socialnämnden. Uppdraget innebär möten på kvällstid. Camilla vill veta om hon har rätt till hel föräldrapenning på sjukpenningnivå när hon vid dessa tillfällen är helt ledig från sitt arbete.

Försäkringskassan bortser vid prövning av rätten till föräldrapenningens omfattning från uppdraget som ledamot i nämnden. Hon har rätt till hel föräldrapenning om hon är ledig från sin anställning och vårdar barnet under den lediga tiden, även om hon har ett möte på kvällen.

Vård av barn som tagits emot för stadigvarande vård och fostran i hemmet betraktas inte som förvärvsarbete vid bedömning av om föräldern har rätt till ersättning. Vid beräkningen av föräldrapenning bortses från den del av den sjukpenninggrundande inkomsten som grundas på ersättning för vården (12 kap. 10 och 31 §§ SFB).

Exempel

Ebba får ersättning för vård av Rasmus som placerats hos Ebba och hennes man. De är särskilt förordnade vårdnadshavare för Rasmus. Ebba arbetar halvtid (fyra timmar per dag). Hennes SGI grundas på arbetsinkomsten och ersättningen för vården av Rasmus.

Ebba begär halv föräldrapenning på sjukpenningnivå. Vården av Rasmus betraktas inte som förvärvsarbete. Ebba har därför rätt till halv föräldrapenning eftersom hon arbetar högst hälften av normal arbetstid. Vid beräkningen av föräldrapenningen görs avdrag från Ebbas SGI med den ersättning som hon får för vården av Rasmus.

Läs mer om beräkning av föräldrapenning på sjukpenningnivå i avsnitt 4.1.1.

5.1.1 Uttag av föräldrapenning vid jour och beredskap

Jourtid blir aktuell om det på grund av verksamhetens natur är nödvändigt att en arbetstagare står till arbetsgivarens förfogande på arbetsstället för att utföra arbete vid behov. Jourtid får bara förekomma i sådana verksamheter där det måste finnas personal om något oförutsett inträffar, utan att det därmed är fråga om övertidsarbete. Som exempel kan nämnas sjukvården, socialvården, kriminalvården, brandförsvaret och polisen. Jourtid ska skiljas från beredskapstid. Beredskapstid är den tid som arbetstagaren står till arbetsgivarens förfogande för att börja arbeta med kort varsel. Arbetstagaren behöver då inte befinna sig på arbetsstället utan kan vara hemma eller någon annanstans där hen kan nås av ett meddelande. (Arbetsmiljöverkets bok "Arbetsbetslagen med kommentarer" s. 16 och 18)

Föräldern har inte rätt till föräldrapenning för den tid då hen samtidigt har jourtid eftersom tiden räknas som arbetstid. För att få föräldrapenning måste föräldern avstå från jouren.

Beredskapstid räknas inte som arbetstid enligt arbetstidslagen och föräldern kan ta ut föräldrapenning samtidigt som man har beredskap. Det gäller så länge inget arbete utförs och under förutsättning att övriga villkor för att få föräldrapenning är uppfyllda.

5.1.2 Förälder med sjukersättning tills vidare och steglös avräkning

12 kap. 10 § SFB

Som förvärvsarbete betraktas inte

1. vård av barn som har tagits emot för stadigvarande vård och fostran i förälderns hem, och
2. sådant förvärvsarbete som den försäkrade utför under tid för vilken han eller hon får sjukersättning enligt bestämmelserna i 37 kap. 3 §.

Om det vid tillämpningen av första stycket 2 inte går att avgöra vilken tid den försäkrade avstår från förvärvsarbete för att vårda sitt barn ska frånvaron i första hand anses som frånvaro från sådant förvärvsarbete som avses i 37 kap. 3 §.

Den som har sjukersättning tills vidare kan arbeta eller utöka sitt arbete utan att rätten till sjukersättningen omprövas. Sjukersättningen ska i stället minskas med hänsyn till en reduceringsinkomst enligt så kallad steglös avräkning. Inkomsten från sådant arbete är inte sjukpenninggrundande (25 kap. 24 § och 37 kap. SFB).

Läs mer

Läs mer i vägledning (2013:3) *Sjukersättning och aktivitetsersättning* – beräkning, steglös avräkning m.m.

Arbete med steglös avräkning räknas inte som förvärvsarbete vid bedömningen av rätten till föräldrapenning.

Om det inte går att avgöra om ansökan om föräldrapenning gäller tid när föräldern skulle ha arbetat med steglös avräkning eller arbetstid där inkomsten ingår i SGI, ska Försäkringskassan utgå från att det i första hand gäller tid då hen skulle ha arbetat med steglös avräkning.

Det finns inget hinder mot att betala ut föräldrapenning under tid som en person har steglös avräkning. Det beror på att steglös avräkning anses vara en förlängning av den sjukersättning som den försäkrade är beviljad, och det går att betala ut föräldrapenning under tid med sjukersättning.

Exempel

Tove arbetar 50 procent kl. 08.00–12.00 och har en SGI baserad på detta arbete. Hon har 50 procent sjukersättning men arbetar kl. 12.00–14.00 med steglös avräkning.

Toves dag ser ut enligt följande:

08.00–12.00 arbete

12.00–14.00 arbete med steglös avräkning

14.00–16.00 sjukersättning

Tove ansöker om hel föräldrapenning. Försäkringskassans utredning visar att Tove har arbetat kl. 8.00–10.00. Därefter har hon vårdat sitt barn. Tove har därför rätt till tre fjärdedels föräldrapenning.

Exempel

Vid ett senare tillfälle ansöker Tove igen om en dag med hel föräldrapenning. Försäkringskassans utredning visar att hon har avstått arbete och vårdat sitt barn kl. 08.00–12.00. Hon har däremot arbetat kl. 12.00–14.00, det vill säga den tid då hon har steglös avräkning. Eftersom detta inte ses som förvärvsarbete och Tove har avstått arbete den tid som är SGI-grundande har hon rätt till hel föräldrapenning denna dag.

5.2 Normal arbetstid

12 kap. 9 § SFB

Föräldrapenning lämnas enligt följande förmånsnivåer:

1. Hel föräldrapenning lämnas för dag när föräldern inte förvärvsarbetar.
 2. Tre fjärdedels föräldrapenning lämnas när föräldern förvärvsarbetar högst en fjärdedel av *normal arbetstid*.
 3. Halv föräldrapenning lämnas när föräldern förvärvsarbetar högst hälften av *normal arbetstid*.
 4. En fjärdedels föräldrapenning lämnas när föräldern förvärvsarbetar högst tre fjärdedelar av *normal arbetstid*.
 5. En åttondels föräldrapenning lämnas när föräldern förvärvsarbetar högst sju åttondelar av *normal arbetstid*.
-

Bestämmelserna om föräldrapenning i förhållande till normal arbetstid infördes för att föräldrar som inte arbetade alls eller arbetade deltid skulle kunna få föräldrapenning för den tid de inte arbetade. Av förarbetena framgår att ersättningen även bör betalas till föräldrar som redan har minskat sin arbetstid för vård av barn och för hemarbetande

föräldrar som börjar arbeta deltid (prop. 1976/77:117, s. 42). Det innebär alltså att föräldern inte behöver minska sin arbetstid för att ha rätt till ersättning. Det räcker att avstå från arbete. Därför är det framför allt i förhållande till deltidsarbete, när en förälder avstår från arbete en del av sin arbetstid eller när en förälder arbetar oregelbunden arbetstid, som det blir aktuellt att fastställa normal arbetstid för föräldern. Det är då inte rätten till föräldrapenning som regleras utan i stället i vilken omfattning föräldern har rätt till föräldrapenning.

Med normal arbetstid menas den heltid som framgår av kollektivavtal inom respektive bransch (prop. 1976/77:117 s. 53). Om det inte finns någon sådan bestämd arbetstid för en viss bransch eller viss arbetsplats ska i stället faktiskt tillämpad normal arbetstid gälla. Om det inte finns någon faktiskt tillämpad normal arbetstid, vare sig för branschen eller arbetsplatsen, antas normal veckoarbetstid vara 40 timmar. Finns det i enskilda fall avvikelser även från detta ska den veckoarbetstid som den försäkrade uppger godtas.

5.2.1 Normal arbetstid i förhållande till SGI-skydd

Observera att normal arbetstid inte kan användas för att beräkna hur mycket föräldrapenning en förälder måste ta ut för att skydda sin SGI efter barnets ettårsdag. Det beror på att normal arbetstid är en genomsnittsarbetstid, medan SGI-skyddet måste utgå ifrån den arbetstid som föräldrarnas SGI grundar sig på.

Det innebär alltså att, utifrån vad föräldern vill veta, måste man tänka på *två olika sätt*:

Om föräldern vill veta hur ...	så ska du ...
mycket föräldrapenning på sjukpenningnivå det finns utrymme för	beräkna den normala arbetstiden för föräldern.
föräldern ska skydda sin SGI att ta ut föräldrapenning	utgå från den arbetstid som föräldrarnas SGI grundar sig på.

Läs mer

Se vägledning (2004:5) *Sjukpenninggrundande inkomst och årsarbetstid* om SGI-skydd vid vård av barn samt vilken ytterligare tid som kan ingå i årsarbetstiden.

5.2.2 Så beräknas normal arbetstid

Den normala arbetstiden beräknas per vecka eller en längre arbetsperiod. Försäkringskassan ska göra en genomsnittsberäkning för hela veckan eller perioden, och sedan slå ut timmarna på det antal dagar i veckan eller perioden som föräldern arbetar. Om föräldern arbetar inom en bransch där arbetstiden är oregelbunden beräknas normal arbetstid genom att göra en genomsnittsberäkning av föräldrarnas faktiska arbetstid under en period, exempelvis för en skiftcykel. I den normala arbetstiden ska eventuell jourtid ingå. Har föräldern jourtid behöver Försäkringskassan därför titta på en period med åtminstone ett tillfälle med jour för att få fram en så korrekt normal arbetstid som möjligt. Eventuell beredskapstid ingår inte i normal arbetstid.

Försäkringskassan ska ta fram en genomsnittsarbetstid per dag genom att dela det sammanlagda antalet arbetstimmar under en period på antalet arbetsdagar under samma period. För att se vilken omfattning av föräldrapenning som kan betalas ut under en viss dag, ska vi jämföra den framräknade normala arbetstiden med antalet faktiskt arbetade timmar under den aktuella dagen. Se vidare under beräkningsexempel i avsnitt 5.2.7.

Om en förälder är anställd på flera arbetsplatser med olika kollektivavtal som stadgar olika arbetstider, ska arbetstidslagen gälla för att fastställa normal arbetstid. Det går nämligen inte att lägga ihop flera avtal för att få fram en normal arbetstid. Enligt arbetstidslagen är den ordinarie arbetstiden högst 40 timmar per vecka (5 § arbetstidslag [1982:673]).

I förarbetena framgår att rätten till föräldrapenning är densamma oavsett om den normala arbetstiden ligger över eller under åtta timmar om dagen (prop. 1976/77:117 s. 53). Det innebär att Försäkringskassan kan fastställa en normal arbetstid på mer än heltid om föräldern kan visa att detta är hens faktiska arbetstid. Här ska vi göra en bedömning utifrån omständigheterna i det enskilda ärendet. Vi kan då hämta viss ledning exempelvis i hur föräldern har arbetat historiskt och hur avtalat arbete ser ut framåt.

5.2.3 Uttag av föräldrapenning vid deltidarbete

När en förälder arbetar deltid kan föräldern beviljas föräldrapenning för den del av dagen när föräldern inte arbetar. Föräldern behöver alltså inte minska sin arbetstid. Det som avgör i vilken omfattning föräldern kan beviljas föräldrapenning, är den normala arbetstid för heltidsarbete som är fastställd för förälderns bransch eller arbetsplats.

Om föräldern är behovs- eller timanställd bedömer man normal arbetstid på samma sätt som för en fast anställd medarbetare på arbetsplatsen.

Se exempel 1 och 2 i avsnitt 5.2.7.

Särskilt om dagbarnvårdare

För dagbarnvårdare finns det kollektivavtal där antalet barn avgör vad som räknas som heltidstjänstgöring. Regeringsrätten fann att en dagbarnvårdares tjänstgöringsgrad i förhållande till normal arbetstid avgör rätten till föräldrapenning (RÅ 1997 ref 76).

Exempel

Monica arbetar som dagbarnvårdare. Hon har förutom sitt eget barn två barn placerade hemma hos sig åtta timmar per dag. Antalet barn gör att hennes tjänst räknas som halvtid enligt kollektivavtalet.

Monica ansöker om halv föräldrapenning för en vecka måndag till fredag. Eftersom hon arbetar högst hälften av normal arbetstid enligt kollektivavtalet kan hon få halv föräldrapenning.

5.2.4 Uttag av föräldrapenning vid heltidsarbete

När en förälder arbetar heltid, har regelbundna tider och arbetar samma arbetstid på samma antal arbetsdagar, finns det i regel inte utrymme att ta ut föräldrapenning på sjukpenningnivå.

När en förälder arbetar heltid men förlägger arbetstiden annorlunda och på så sätt avstår helt från arbete en dag när föräldern normalt skulle ha arbetat, blir det inte aktuellt att fastställa normal arbetstid. Det beror på att föräldern har avstått helt från arbete och alltså inte kombinerar arbetet med föräldrapenning den aktuella dagen.

En förälder kan ha utrymme att ta ut föräldrapenning trots att föräldern inte har minskat sin arbetstid. Det som avgör i vilken omfattning föräldern kan beviljas föräldrapenning är istället att föräldern har avstått från arbete en dag då föräldern normalt skulle ha arbetat.

Eftersom det finns en begränsning gällande arbetsfria dagar i 12 kap. 11 § SFB behöver du veta i vilken omfattning föräldern vill ta ut föräldrapenning i anslutning till den arbetsfria tiden. Se mer i avsnitt 5.3.

Se exempel 3 i avsnitt 5.2.7 nedan.

5.2.5 Nattarbete

När en förälder arbetar natt och har ett arbetspass som sträcker sig över midnatt så omfattar arbetspasset två kalenderdagar. Om en del av ett tidigare eller senare arbetspass infaller på samma kalenderdag kan det vara så att det inte finns utrymme för hel föräldrapenning även om föräldern avstår från ett helt arbetspass. I sådant fall har föräldern nämligen inte avstått helt från arbete den aktuella dagen. Det kan också bli så att föräldern kan ta ut fler hela föräldrapenningdagar än vad föräldern avstår från arbetspass.

Se exempel 4 i avsnitt 5.2.7 nedan.

5.2.6 Normal arbetstid för egenföretagare

Eftersom normal arbetstid för egenföretagare inte är reglerad i arbetstidslagstiftning eller kollektivavtal, antas en normal arbetstid på 40 timmar per vecka gälla även för dem. Om en egenföretagare kan visa att hen arbetar mer än 40 timmar per vecka kan detta godtas. Det kan visas genom ett underlag från en revisor, intresseorganisation eller liknande (prop. 1976/77:117 s. 54).

5.2.7 Beräkningsexempel avseende normal arbetstid

Exempel 1, deltidarbete

Sofia arbetar natt på Sätters rättspsykiatri. Normal arbetstid på arbetsplatsen är fastställd till 10 timmar per arbetspass, fyra dagar per vecka, vilket innebär tre arbetsfria dagar.

Sofia arbetar halvtid: fem timmar per arbetspass, fyra dagar per vecka. Som du ser i exemplet nedan har Sofia rätt till föräldrapenning för den andra delen av en normal arbetsdag i den bransch eller på den arbetsplats där Sofia arbetar, trots att hon endast arbetar halvtid och alltså inte skulle ha arbetat mer än det. Resultatet nedan blir detsamma även om Sofia hade varit timanställd på fem timmar per arbetspass, fyra dagar per vecka.

Samma regler gällande föräldrapenning i anslutning till arbetsfria dagar gäller även vid halvtidsarbete. Det finns utrymme att ta ut högst halv föräldrapenning på sjukpenningnivå om föräldern tagit ut samma omfattning på sjukpenningnivå för arbetsdag i anslutning till den arbetsfria dagen.

Veckodag	Faktisk arbetstid	Normal arbetstid	Föräldrapenning
Måndag	5	10	Ja, Sofia har rätt till ½ FP.
Tisdag	5	10	Ja, Sofia har rätt till ½ FP.
Onsdag	Arbetsfri dag	0	Ja, Sofia har rätt till ½ FP om hon tar ut FP i samma omfattning dagen innan eller efter.
Torsdag	5	10	Ja, Sofia har rätt till ½ FP.
Fredag	Arbetsfri dag	0	Ja, Sofia har rätt till ½ FP om hon tar ut FP i samma omfattning dagen innan eller efter.
Lördag	5	10	Ja, Sofia har rätt till ½ FP.
Söndag	Arbetsfri dag	0	Ja, Sofia har rätt till ½ FP om hon tar ut FP i samma omfattning dagen innan eller efter.

Exempel 2, deltidarbete

Jonas arbetar som telefonist på Taxi Stockholm. Anställningen är på 75 procent och han arbetar oregelbundna tider enligt nedanstående schema.

Normal arbetstid för en heltidsanställd är enligt kollektivavtalet 40 timmar per vecka fördelat på fem dagar per vecka, samt arbetsfria dagar lördag och söndag varje vecka.

Vecka 1	Ordinarie arbetstid (ej föräldraledig)	Faktisk arbetstid under föräldraledighet	Normal arbetstid	Föräldrapenning
Måndag	Ledig	0	8	Ja, Jonas har rätt till hel FP.
Tisdag	8–16	8–16	8	Nej.
Onsdag	9–19	9–15	8	Ja, Jonas har rätt till ¼ FP.
Torsdag	8–14	8–12	8	Ja, Jonas har rätt till ½ FP.
Fredag	9–15	9–15	8	Ja, Jonas har rätt till ¼ FP.
Lördag	Arbetsfri dag	0	0	Ja, om Jonas tar ut FP på fredag eller måndag finns det rätt till samma omfattning.
Söndag	Arbetsfri dag	0	0	Se kommentar lördag vecka 1.

Vecka 2	Ordinarie arbetstid (ej föräldraledig)	Faktisk arbetstid under föräldraledighet	Normal arbetstid	Föräldrapenning
Måndag	8.30–16	11–16	8	Ja, Jonas har rätt till ¼ FP.
Tisdag	6.30–14	8.30–14	8	Ja, Jonas har rätt till ¼ FP.
Onsdag	16–24	18–24	8	Ja, Jonas har rätt till ¼ FP.
Torsdag	10–17	10–15.30	8	Ja, Jonas har rätt till ¼ FP.
Fredag	Ledig	0	8	Ja, Jonas har rätt till hel FP.
Lördag	Arbetsfri dag	0	0	Ja, om Jonas tar ut FP på fredag eller måndag finns det rätt till samma omfattning.
Söndag	Arbetsfri dag	0	0	Se kommentar lördag vecka 2.

Exempel 3, heltidsarbete

Sara arbetar som handläggare på ett försäkringsbolag och har flextid. Normal arbetstid är fastställd till 40 timmar/vecka fördelat på fem dagar, arbetsfria dagar är lördag och söndag.

Sara begär tjänstledigt på grund av föräldraledighet på fredagar. Däremot vill hon inte avstå från sin heltidsinkomst och arbetar därför extra två timmar/dag måndag–torsdag.

Eftersom det finns en begränsning gällande arbetsfria dagar i 12 kap. 11 § SFB behöver du veta i vilken omfattning Sara tar ut föräldrapenning i anslutning till den arbetsfria tiden.

Sara har utrymme att ta ut föräldrapenning trots att hon inte har minskat sin arbetstid. Det som avgör i vilken omfattning Sara kan beviljas föräldrapenning är istället att hon har avstått från arbete en dag då hon normalt skulle ha arbetat (det vill säga fredag, i exemplet nedan).

Veckodag	Faktisk arbetstid	Normal arbetstid	Föräldrapenning
Måndag	10	8	Nej.
Tisdag	10	8	Nej.
Onsdag	10	8	Nej.
Torsdag	10	8	Nej.
Fredag	Tjänstledig	8	Ja, Sara har rätt till FP i vilken omfattning som helst.
Lördag	Arbetsfri dag	0	Ja, beroende på i vilken omfattning Sara tar ut FP på fredagen.
Söndag	Arbetsfri dag	0	Ja, beroende på i vilken omfattning Sara tar ut FP på fredagen.

Exempel 4, nattarbete

Daniel arbetar som undersköterska på ett hospis och arbetar natt enligt nedanstående schema som rullar på två veckor. Eftersom arbetspassen sträcker sig över midnatt blir det två kalenderdagar varje arbetspass. Enligt kollektivavtalet ska arbetstiden för en heltidsanställd som arbetar natt förläggas så att den anställda har tre arbetsfria dagar under vecka 1 och fyra arbetsfria dagar under vecka 2. Det innebär att den anställda arbetar sju dagar under två veckor.

Normal arbetstid per dag beräknas på summan av antalet timmar för bägge veckorna, delat med det totala antalet kalenderdagar med arbete under dessa två veckor:

$$3 + 12 + 12 + 9 + 3 + 12 + 9 = 60 \text{ timmar}$$

60 timmar för bägge veckorna fördelat på 7 arbetsdagar: 8,57 timmar per dag är normal arbetstid.

Daniel begär föräldrapenning under vecka 1. Trots att han inte avstår från arbete finns det ändå utrymme att ta ut föräldrapenning.

Daniel begär föräldrapenning för arbetspassen mellan måndag och tisdag samt tisdag och onsdag, vecka 2.

Daniel avstår från två hela arbetspass men kan ändå få minst tre hela dagar med föräldrapenning. Eftersom arbetspassen är i anslutning till arbetsfria dagar kan han även ta ut föräldrapenning för dessa dagar i samma omfattning.

Vecka 1	Schemalagd arbetstid	Faktisk arbetstid	Normal arbetstid	Föräldrapenning
Måndag	21-00	3	8,57	Ja, Daniel har rätt till ½ FP.
Tisdag	00-09, 21-00	12	8,57	Nej.
Onsdag	00-09, 21-00	12	8,57	Nej.
Torsdag	00-09	9	8,57	Nej.
Fredag	Arbetsfri dag	0	0	Ja, om Daniel tar hel FP på måndagen v. 2 kan han även ta samma omfattning fredag, lördag och söndag.
Lördag	Arbetsfri dag	0	0	Se kommentar fredag v. 1.
Söndag	Arbetsfri dag	0	0	Se kommentar fredag v. 1.
Vecka 2	Schemalagd arbetstid	Faktisk arbetstid	Normal arbetstid	Föräldrapenning
Måndag	21-00	0	8,57	Ja, Daniel har rätt till hel FP.
Tisdag	00-09, 21-00	0	8,57	Ja, Daniel har rätt till hel FP.

Vecka 2	Schemalagd arbetstid	Faktisk arbetstid	Normal arbetstid	Föräldrapenning
Onsdag	00-09	0	8,57	Ja, Daniel har rätt till hel FP.
Torsdag	Arbetsfri dag	0	0	Ja, om Daniel tar hel FP på onsdagen kan han även ta samma omfattning torsdag-söndag (alternativt ½ FP enligt kommande måndag, dvs v. 1).
Fredag	Arbetsfri dag	0	0	Se kommentar torsdag v. 2.
Lördag	Arbetsfri dag	0	0	Se kommentar torsdag v. 2.
Söndag	Arbetsfri dag	0	0	Se kommentar torsdag v. 2.

5.3 Uttag av föräldrapenning för arbetsfria dagar

12 kap. 11 § SFB

Föräldrapenning lämnas för tid som normalt är arbetsfri för föräldern endast om han eller hon i direkt anslutning till den arbetsfria tiden får föräldrapenning på motsvarande eller högre förmånsnivå och ersättningsnivå. Detta gäller dock endast för perioder av arbetsfri tid om högst fyra dagar.

För uttag av föräldrapenning för dagar som normalt är arbetsfria finns en begränsning. Föräldrapenning betalas ut för högst fyra arbetsfria dagar bara om föräldern tar ut föräldrapenning på motsvarande eller högre förmånsnivå och ersättningsnivå för en arbetsdag i direkt anslutning till den arbetsfria tiden. Det innebär att en förälder som exempelvis normalt är ledig på helger och vill ha föräldrapenning lördagar och söndagar även måste ta ut föräldrapenning på fredagen eller måndagen.

Att ersättningsnivån måste vara motsvarande eller högre innebär att föräldrapenning på sjukpenningnivå kan tas ut på normalt ledig dag enbart om föräldern även tar ut sjukpenningnivå i direkt anslutning till den lediga dagen. För att ta ut lägstanivå på en normalt ledig dag kan föräldern däremot välja att antingen ta lägstanivå eller högre nivå i direkt anslutning, eftersom ersättningsnivån då är motsvarande eller högre.

Föräldern måste också ta ut motsvarande eller högre förmånsnivå, det vill säga vill föräldern ha hel föräldrapenning på en normalt ledig dag måste hen även ta ut hel föräldrapenning i anslutning till den lediga dagen.

Motivet till begränsningen är i första hand att motverka att föräldrapenningen tas ut under veckoslut och helger i syfte att förstärka familjens ekonomi. För att inte i onödan begränsa föräldrarnas möjligheter att utnyttja föräldrapenningen gäller begränsningen bara för kortare ledighetsperioder, det vill säga perioder om högst fyra dagar i följd (prop. 1994/95:42 s. 16–17).

Med arbetsfri dag menas en dag som är arbetsfri inom den bransch eller på den arbetsplats där föräldern är anställd, oavsett om föräldern är tjänstledig eller inte. Det är

framför allt frågan om dagar för veckovila (vanligtvis lördagar och söndagar) samt helgdagar och vissa helgaftnar (prop. 1994/95:42 s. 17).

Den arbetsfria tiden avser hela den period när föräldern inte ska arbeta. Det innebär att en förälder som inte arbetar onsdagar och torsdagar och som vill ta ut hel föräldrapenning på sjukpenningnivå för en onsdag, måste ta ut hel föräldrapenning på sjukpenningnivå även för tisdagen eller fredagen. Den som vill ha hel föräldrapenning under en period som består av till exempel tre helgdagar och en arbetsfri dag måste därför ta ut hel föräldrapenning under sammanlagt fem dagar. Men den som vill ha hel föräldrapenning under en arbetsfri period om fem dagar behöver däremot inte ta ut någon ytterligare dag med hel föräldrapenning (prop. 1994/95:42, s. 17 och 25).

Oregelbunden arbetstid och icke specificerade arbetsfria dagar

För en förälder som arbetar oregelbundet eller i skiftarbete fastställs den arbetsfria tiden utifrån hur föräldern normalt arbetar. Den som till exempel arbetar sju dagar en vecka för att sen vara ledig sju dagar veckan efter har alltså en arbetsfri period om sju dagar. Det innebär att hen kan ta hel föräldrapenning för de sju dagarna utan att behöva ta ut någon ytterligare dag med hel föräldrapenning.

Om det inte framgår i kollektivavtalet vilka dagar som är arbetsfria, utan endast att den anställda ska ha två arbetsfria dagar varje vecka, kan föräldern i vissa fall själv välja vilka dagar som ska vara arbetsfria. Det gäller när det inte går att fastställa vilken period som är arbetsfri med hjälp av antingen tidigare schema eller vid en jämförelse med hur andra på arbetsplatsen arbetar. Detsamma gäller om arbetsplatsen inte har något kollektivavtal. Saknas kollektivavtal måste Försäkringskassan utreda vilken eller vilka dagar som är arbetsfria i den bransch eller på den arbetsplats där den försäkrade arbetar.

En förälder med en tim- eller behovsanställning i en bransch där alla dagar kan vara arbetsdagar kan ta ut föräldrapenning på sjukpenningnivå oavsett vilken dag det är. Det beror på att en tim- eller behovsanställning indikerar att den anställda inte kan räkna med att ha arbetsfria dagar. Det är därför inte möjligt att bestämma vilka dagar i dessa anställningar som ska räknas som arbetsfria dagar.

Exempel

Veronika arbetar normalt måndag–fredag. Hon avstår från arbetet på fredagen och ansöker om hel föräldrapenning på sjukpenningnivå för fredag–söndag. Eftersom hon begär hel föräldrapenning för fredagen har hon också rätt till hel föräldrapenning för lördag och söndag.

Exempel

Kerstin arbetar normalt måndag–fredag. Hon har en nyfödd son och kommer att vara helt föräldraledig under hans första år. Hon ansöker om föräldrapenning på sjukpenningnivån för onsdagar, torsdagar och söndagar. Hon har rätt till föräldrapenning för onsdagarna och torsdagarna. Hon har däremot inte rätt till föräldrapenning på sjukpenningnivå för söndagarna eftersom söndag är en arbetsfri dag och hon inte begär föräldrapenning för varken måndag eller fredag.

Exempel

Botvid är helt arbetslös och vill ta ut föräldrapenning på sjukpenningnivå för lördag och söndag. Eftersom alla dagar är arbetsfria under arbetslöshetsperioden, så kan ersättning betalas ut.

5.3.1 Uttag av föräldrapenning vid semester

11 kap. 11 § SFB

Föräldrapenningförmåner lämnas inte för dag då en förälder är semesterledig enligt semesterlagen (1977:480).

Föräldrapenning får inte betalas för en dag när föräldern är semesterledig enligt semesterlagen. Det gäller semesterledighet med eller utan semesterlön och oavsett om föräldern begär föräldrapenning för hel eller del av dag (prop. 1993/94:220 s. 44).

Vad som avses med semesterledighet framgår av 3 § semesterlagen (1977:480).

Exempel

Annelie arbetar normalt måndag–fredag och är arbetsfri lördag–söndag. Hon har semester i tre veckor från och med måndagen den 3 juli till och med fredagen den 21 juli. Hon begär föräldrapenning på lägstanivå för lördagen den 8 juli och söndagen den 9 juli. Hon har inte rätt föräldrapenning för dessa dagar eftersom de ingår i den period under vilken hon är semesterledig.

Det finns inte något hinder för en förälder att byta ut sin föräldraledighet mot semester (prop. 1993/94:220, s. 76).

6 Dagar med ersättning

I detta kapitel redogörs för de regler som styr antalet ersättningsdagar för olika situationer.

6.1 Antal ersättningsdagar

När ett barn föds eller adopteras är antalet ersättningsdagar högst 480 sammanlagt för föräldrarna. Om föräldrarna har gemensam vårdnad om barnet får vardera föräldern hälften av de 480 föräldrapenningdagarna, det vill säga 240 dagar var.

6.1.1 Fördelning mellan föräldrarna

Föräldrapenning kan tas ut i 390 dagar på sjukpenningnivå eller grundnivå och 90 dagar på lägstanivå. Den ena föräldern har möjlighet att avstå ersättningsdagar till den andra föräldern, se avsnitt 6.5. I vissa situationer kan samtliga dagar tillfalla en av föräldrarna, se avsnitt 6.2.1.

Barn födda från och med 2014

12 kap. 12 § SFB

Föräldrapenning med anledning av ett barns födelse lämnas under högst 480 dagar sammanlagt för föräldrarna, och vid flerbarnsfödelse under ytterligare högst 180 dagar för varje barn utöver det första.

Om ett barn blir bosatt här i landet under barnets andra levnadsår lämnas föräldrapenning under högst 200 dagar sammanlagt för föräldrarna, och vid flerbarnsfödelse under ytterligare högst 76 dagar för varje barn utöver det första. Om barnet blir bosatt här i landet efter det andra levnadsåret lämnas föräldrapenning under högst 100 dagar sammanlagt för föräldrarna, och vid flerbarnsfödelse under ytterligare högst 38 dagar för varje barn utöver det första.

För tid efter barnets fjärde levnadsår, räknat från barnets födelse eller därmed likställd tidpunkt, lämnas föräldrapenning dock under högst 96 dagar sammanlagt för föräldrarna, och vid flerbarnsfödelse under ytterligare högst 36 dagar för varje barn utöver det första.

12 kap. 15 § SFB

Om föräldrarna har gemensam vårdnad om ett barn får vardera föräldern föräldrapenning under hälften av den tid som anges i 12 §. Vardera föräldern får då föräldrapenning under hälften av den tid för vilken förmånen enligt 19 § lämnas på sjukpenning- eller grundnivå och hälften av den tid för vilken den lämnas på lägstanivå. Om endast en av föräldrarna har rätt till föräldrapenning, får han eller hon dock föräldrapenning under hela den tid som anges i 12 §.

Dagarna fördelas så att vardera föräldern har rätt till föräldrapenning på sjukpenningnivå eller grundnivå under 195 dagar och på lägstanivå under 45 dagar (12 kap. 12 § första stycket och 15 § SFB). En förälder som avstår sin rätt till föräldrapenning till den andra föräldern ska ange på vilken ersättningsnivå som dagarna ska avstås, det vill säga på antingen sjukpenningnivå, grundnivå eller lägstanivå (12 kap. 17 § tredje stycket SFB).

Exempel

Samir och Saga har gemensam vårdnad om dottern Hedvig. De har 240 dagar var med föräldrapenning, av vilka de var för sig har 195 dagar på sjukpenningnivå eller grundnivå och 45 dagar på lägstannivå. Saga vill vara hemma i 240 dagar på sjukpenningnivå. För att hon ska kunna vara det, måste Samir avstå 45 dagar på sjukpenningnivå till henne

6.1.2 Flerbarnsfödelse eller adoption av flera barn samtidigt

För varje barn som föds eller adopteras utöver det första barnet får föräldrarna ytterligare 180 dagar gemensamt. (12 kap.12 § andra stycket SFB).

De ytterligare dagarna för det andra barnet består av 90 sjukpenningdagar och 90 lägstannivådagar. De dagar som tillkommer för varje barn utöver det andra barnet består av sjukpenningdagar. (12 kap. 12 § och 12 kap. 42–44 §§ SFB samt prop. 1984/85:78 s. 63). Föräldrar som har gemensam vårdnad om barnen har rätt till hälften var av dagarna. Dagarna fördelas jämnt mellan föräldrarna på respektive ersättningsnivå (12 kap. 15 § SFB).

Föräldrapenningdagarna fördelas enligt följande:

Antal barn som föds eller adopteras samtidigt	Antalet dagar på sjukpenningnivå alternativ grundnivå	Antalet dagar på lägstannivå	Totalt antal dagar
1	390	90	480
2	480	180	660
3	660	180	840
4	840	180	1 020

Om något av barnen dör får föräldrarna behålla de extra dagarna som de får med anledning av flerbarnsfödelsen eller adoptionen av flera barn samtidigt. Det finns nämligen ingen regel om att man ska frånta föräldrar dagar i samband med att ett barn avlider. Detsamma gäller om ett barn skulle vara dödfött i samband med flerbarnsfödelse, men bara om barnet dog efter tjugoandra graviditetsveckan, se vidare avsnitt 3.4. För att föräldrarna ska ha rätt till de extra dagarna måste det finnas minst ett barn kvar att ta ut föräldrapenning för.

Om barnet som dör är fött eller adopterat 2013 eller tidigare har föräldrarna rätt att behålla alla dagar, även om ett av de andra barnen fyller 10 år. Om barnet som dör är fött eller adopterat 2014 eller senare har föräldrarna rätt att behålla alla dagar, även om ett av de andra barnen fyller 12 år.

Exempel

Dan och Eva-Lena väntar tvillingar. I samband med förlossningen i graviditetsvecka trettio två dör en av tvillingarna. Dan och Eva-Lena får rätt till 660 föräldrapenningdagar att använda för det barn som lever.

Exempel

Annika och Jan adopterade 2012 Maja och Fredrika när flickorna var 4 och 8 år. När Fredrika blir 10 år har Annika och Jan endast tagit ut 500 föräldrapenningdagar. De kan fortfarande ta ut de återstående 160 dagarna för Maja trots att Fredrika har fyllt 10 år.

Flerbarnsfödelse eller adoption av flera barn samtidigt från och med 2014 och fyraårsgränsen

När barnen har fyllt fyra år kan föräldrar få ersättning för ytterligare 36 dagar för varje barn utöver det första (12 kap. 12 § tredje stycket SFB). För dessa dagar gäller samma bestämmelser som för de 96 dagar som kan sparas efter barnet har fyllt fyra år. Det innebär att dagarna i första hand betalas ut på sjukpenningnivå eller grundnivå men att de även kan betalas ut på lägstannivå, om det inte finns några andra dagar kvar (12 kap. 41 f och 46 §§ SFB).

6.2 Vårdnadsförhållanden påverkar rätten till antalet dagar

12 kap. 2 § SFB

Rätt till föräldrapenning har en försäkrad förälder som vårdar barn under tid när han eller hon inte förvärvsarbetar eller avstår från förvärvsarbete.

Föräldrapenning lämnas i de fall och under de närmare förutsättningar som anges i detta kapitel. Förmånen kan vara bosättningsbaserad enligt 5 kap. eller arbetsbaserad enligt 6 kap.

12 kap. 14 § SFB

En förälder som har ensam vårdnad om ett barn får föräldrapenning under hela den tid som anges i 12 §.

För att en förälder ska ha egen rätt till föräldrapenning krävs att föräldern är försäkrad och vårdnadshavare till barnet. Om föräldern inte är försäkrad i Sverige, alternativt inte är vårdnadshavare till barnet har den ingen egen rätt till dagar med föräldrapenning.

Exempel

Jasmin begär föräldrapenning för sitt barn, men hon är inte försäkrad enligt SFB. Pappa Torben begär också föräldrapenning. Han är försäkrad enligt SFB men är inte vårdnadshavare.

Jasmin kan inte få någon föräldrapenning eftersom hon inte är försäkrad. Torben kan inte heller få föräldrapenning eftersom han inte är vårdnadshavare för barnet.

Om vårdnadsförhållandena ändras, fördelas dagarna utifrån de nya förhållandena från och med den dag då ändringen uppkom.

Exempel

Anna och Stefan har en dotter som heter Siv som Anna har ensam vårdnad om. Anna ansöker om föräldrapenning för perioden 1 augusti till 31 december, och hennes ansökan kommer in till Försäkringskassan den 20 augusti. Fram till den 20 september har Anna tagit ut totalt 300 dagar på sjukpenningnivå för Siv.

Den 3 oktober blir även Stefan vårdnadshavare för Siv. Anna kan få föräldrapenning fram till 2 oktober. Sedan är resten av föräldrapenningdagarna Stefans.

Om Anna däremot skickar in sin ansökan om föräldrapenning för Siv den 15 oktober kan Anna inte få någon föräldrapenning, eftersom hon då inte har kvar några egna dagar med föräldrapenning i och med att Stefan också är vårdnadshavare från och med den 3 oktober. Anna kan bara få föräldrapenning om Stefan avstår dagar till henne.

6.2.1 En förälder kan ha rätt till alla ersättningsdagarna

12 kap. 15 § SFB

Om föräldrarna har gemensam vårdnad om ett barn får vardera föräldern föräldrapenning under hälften av den tid som anges i 12 §. Vardera föräldern får då föräldrapenning under hälften av den tid för vilken förmånen enligt 19 § lämnas på sjukpenning- eller grundnivån och hälften av den tid för vilken den lämnas på lägstanivån. Om endast en av föräldrarna har rätt till föräldrapenning, får han eller hon dock föräldrapenning under hela den tid som anges i 12 §.

12 kap. 16 § SFB

Om en förälder på grund av sjukdom eller funktionshinder varaktigt saknar förmåga att vårda barnet, får den andra föräldern föräldrapenning under hela den tid som anges i 12 §.

I tre fall kan en av föräldrarna ensam få rätt till samtliga ersättningsdagar:

1. En förälder som ensam har vårdnaden om barnet. (12 kap. 14 § SFB).
 2. Om föräldrarna har gemensam vårdnad men endast en av dem har rätt till föräldrapenning, får hen samtliga föräldrapenningdagar. Det gäller när den andra föräldern inte är försäkrad för bosättnings- eller arbetsbaserade förmåner enligt SFB, för ytterligare information se kapitel 2 i denna vägledning.
 3. Även om föräldrarna har gemensam vårdnad kan en av föräldrarna få alla ersättningsdagar om en av dem varaktigt saknar förmåga att vårda barnet.
-

Läs mer

Vägledning (2017:1) *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal.*

Exempel

Annelie och Christer är föräldrar till Stina. De har gemensam vårdnad om Stina. Christer är försäkrad för både bosättnings- och arbetsbaserade förmåner enligt SFB. Annelie är varken försäkrad för bosättningsbaserade eller arbetsbaserade förmåner. Annelie har inte rätt till föräldrapenning. Christer får därför ensam rätt till samtliga föräldrapenningdagar.

Om en av föräldrarna på grund av sjukdom eller funktionshinder varaktigt inte kan vårda barnet, får den andra föräldern samtliga ersättningsdagar (12 kap. 16 § SFB). Med varaktigt menas att oförmågan ska kvarstå under den tid som föräldrapenningen kan betalas ut. Att föräldern inte kan vårda barnet bör visas genom ett läkarutlåtande som beskriver sjukdomens eller funktionsnedsättningens inverkan på förälderns förmåga att vårda barnet (prop. 1993/94:147 s. 95). Det innebär att föräldern bör lämna in ett läkarintyg för att visa att förmåga att vårda barnet inte finns. I denna situation spelar det alltså inte någon roll om föräldrarna har gemensam vårdnad om barnet (prop. 2008/09:200 s. 418).

Exempel

Karin och Stefan är föräldrar till Linus och de har gemensam vårdnad om barnet. Karin har sjukersättning medan Stefan arbetar. Stefan ansöker om att få samtliga föräldrapenningdagar eftersom han och Karin anser att Karin inte kan vårda Linus. Det medicinska underlaget visar inte Karins oförmåga att vårda Linus fram till hans 12-årsdag. Därför får Karin och Stefan dela lika på dagarna. Det innebär att Stefan endast kan få Karins föräldrapenningdagar om hon avstår dem till Stefan. Karin kan avstå alla dagar utom 90 dagar på sjukpenningnivå eller på grundnivå.

6.2.2 En förälder får rätt till föräldrapenning vid ett senare tillfälle

Huvudprincipen är att föräldrapenning lämnas under 480 dagar sammanlagt för föräldrarna (12 kap. 12 § första stycket SFB). Om föräldrarna har gemensam vårdnad om barnet får vardera föräldern föräldrapenning under hälften av den tiden, det vill säga 240 dagar. Om endast en av föräldrarna har rätt till föräldrapenning, får hen föräldrapenning för alla dagarna (12 kap. 15 § SFB).

Om vårdnadsförhållandena ändras innan samtliga dagar har tagits ut, bedömer man möjligheterna att avstå rätten till föräldrapenning utifrån de nya förhållandena. Det är lämpligt att fördelningen av de återstående dagarna görs med utgångspunkt från det antal dagar som respektive förälder faktiskt har tagit ut (prop. 1993/94:147 s. 95). Det innebär exempelvis att om en förälder får vårdnaden om ett barn vid ett senare tillfälle än den första föräldern, så får föräldern rätt till hälften av det ursprungliga antalet dagar som kunde betalas ut för barnet. I de flesta fall blir det 240 dagar. Den föräldrapenning som redan har betalats ut räknas i första hand av från den förälder som fått den, men om dagarna inte räcker till räknas den även av från den andra förälderns dagar.

Om vårdnadsförhållandena ändras och den ena föräldern tidigare har avstått dagar till den andra föräldern är det lämpligt att utreda om avståendet fortfarande är aktuellt.

Exempel

Petra har tidigare varit ensam vårdnadshavare för sonen Rikard. Hon har tagit ut föräldrapenning i 200 dagar på sjukpenningnivå och hon har avstått 100 dagar till Rikards pappa Håkan. Han har tagit ut föräldrapenning på sjukpenningnivå i 40 dagar.

Därefter får Petra och Håkan gemensam vårdnad om Rikard. Då har de rätt att ta ut föräldrapenning tills de har tagit ut 240 dagar var. Men Petra har redan tagit ut 200 dagar och avstått 100 dagar till Håkan. Därför har hon inga dagar kvar, om hon inte tar tillbaka av de dagar hon avstått. Av de dagar som hon tidigare avstått finns det endast 60 dagar kvar. Handläggaren kontaktar Petra för att utreda om avståendet fortfarande är aktuellt eller om hon vill ta tillbaka dagar. Om Petra vill ta tillbaka dagar, kan hon högst ta tillbaka 40 dagar, eftersom de har rätt till 240 dagar var. Återtagandet börjar gälla från och med dagen efter att det kommit in, se avsnitt 6.6.

De 40 dagar som Håkan har tagit ut föräldrapenning för räknas i första hand av från de 90 dagar på sjukpenningnivå som är förbehållna honom och som han inte kan avstå till Petra.

Exempel

Carina och Ove är föräldrar till ett barn. Carina har ensam vårdnad om barnet vilket innebär att hon har rätt till 480 dagar med föräldrapenning. Hon har tagit ut föräldrapenning i 260 dagar på sjukpenningnivå. Hon har även avstått 100 dagar på sjukpenningnivå till Ove som han tagit ut.

Därefter får de gemensam vårdnad om barnet. Totalt finns det kvar 30 dagar på sjukpenningnivån och 90 dagar på lägstannivån.

Eftersom Carina har tagit ut 260 dagar får Ove alla kvarvarande dagar. För att Carina ska kunna få föräldrapenning måste Ove avstå dagar till henne.

I vissa fall kan en domstol flytta över vårdnaden av ett barn till en eller två personer som utses till särskilt förordnade vårdnadshavare. Vårdnads-havarna likställs därmed med föräldrar och får rätt till föräldra-penning, se avsnitt 6.2. Om det finns föräldra-penningdagar kvar för barnet, får de nya vårdnadshavarna rätt till dem. Om två vårdnadshavare har förordnats, delas de kvarvarande dagarna lika mellan dem. I en sådan situation kan en vårdnadshavare avstå dagar till den andra vårdnadshavaren, med undantag för de 90 dagar på sjuk-penningnivå eller på grundnivå som är reserverade för respektive vårdnadshavare.

Om två vårdnadshavare har utsetts till särskilt förordnade vårdnadshavare för ett barn som är fött före den 1 januari 2016 kan den ena vårdnadshavaren avstå dagar till den andra vårdnadshavaren, med undantag för 60 dagar på sjuk-penningnivå eller på grundnivå som är reserverade för respektive vårdnadshavare. Det gäller också vid adoption där föräldern fått barnet i sin vård före den 1 januari 2016.

Motsvarande bedömning görs när en förälder blir försäkrad för föräldrapenning vid ett senare tillfälle än den första föräldern, alltså som om föräldern har fått vårdnaden om barnet vid ett senare tillfälle.

Fram tills barnet fyller fyra år gäller samma regler som för barn födda före den 1 januari 2014. Efter barnet fyllt fyra år gäller andra bestämmelser, se avsnitt 6.6.1.

6.3 Avräkning av ersättning enligt utländsk lagstiftning

12 kap. 33 § SFB

Om en förälder har fått en förmån enligt utländsk lagstiftning, som motsvarar föräldrapenning med anledning av ett barns födelse, ska den tid som den utländska förmånen har lämnats för räknas av från det högsta antal dagar som föräldrapenning kan lämnas för enligt 12 §.

Om rätten till föräldrapenning inträder först under sådan tid som avses i 12 § andra eller tredje stycket och den ena av föräldrarna eller båda har fått en sådan utländsk förmån som ska räknas av enligt första stycket, ska avräkningen göras från det högsta antal dagar som föräldrapenning hade kunnat lämnas för enligt 12 § första stycket.

12 kap. 34 § SFB

Avräkning enligt 33 § första stycket ska i första hand göras från de dagar som föräldern själv har rätt till enligt 15 § första meningen samt, när det gäller dessa dagar, från de dagar som avses i 35–37 §§.

För återstående dagar som ska räknas av gäller följande:

1. Om den utländska förmånen grundas på inkomst av anställning eller av annat förvärvsarbete, ska avräkningen i första hand göras från de dagar för vilka föräldrapenning kan lämnas på sjukpenningnivån.
 2. Om den utländska förmånen lämnas med ett belopp som för alla förmånstagare är enhetligt och oberoende av inkomst av anställning eller av annat förvärvsarbete, ska avräkningen i första hand göras från de dagar för vilka föräldrapenning kan lämnas endast på lägstanivån.
-

Om en förälder har fått en förmån enligt utländsk lagstiftning som motsvarar föräldrapenning med anledning av ett barns födelse, ska tiden som den utländska förmånen har betalats ut för räknas av från det högsta antal dagar som föräldrapenning kan betalas (12 kap. 33 § SFB). Detta gäller ersättning som betalas ut både före och efter barnets födelse. Det innebär att det inte har någon betydelse vilket belopp föräldern har fått utbetalt, utan i stället hur många dagar som beloppet avser.

Syftet med bestämmelsen om avräkning är att undvika att hela förmåner betalas från två eller flera länder för vård av samma barn. När man beräknar antalet föräldrapenningdagar för ett barn, ska man räkna av antalet dagar när föräldrarna fått motsvarande förmån för samma barn från ett annat land. Det gäller oavsett vem av föräldrarna som har fått ersättningen. (Prop. 1994/95:197 s. 17, 18 och 25.) Det spelar ingen roll vilken organisation som har betalat ut förmånen, så länge det är en förmån enligt utländsk lagstiftning.

Avräkningen ska i första hand göras för den förälder som har fått förmånen enligt utländsk lagstiftning, och ska då avräknas från de dagar som föräldern själv har rätt till. Har föräldern fått fler än 240 dagar så avräknas även dessa dagar från den förälder som fått ersättningen. Det innebär att den andra förälderns dagar också kan påverkas. Dagarna ska först räknas av från de 180 första dagarna på sjukpenningnivån (12 kap.

34 § SFB). När man räknar av återstående dagar har det betydelse om den utländska förmånen grundas på arbetsinkomst eller inte:

- Grundas den utländska förmånen på inkomst av anställning eller annat förvärvsarbete ska avräkningen i första hand göras från de dagar för vilka föräldrapenning kan lämnas på sjukpenningnivå. (12 kap. 34 § p.1 SFB).
- Betalas den utländska förmånen ut med ett belopp som för alla förmånstagare är enhetligt och oberoende av inkomst av anställning eller annat förvärvsarbete, ska avräkningen i första hand göras från dagar för vilka föräldrapenning kan lämnas endast på lägstannivå (12 kap. 34 § p. 2 SFB).

Om två föräldrar har fått ersättning enligt utländsk lagstiftning för samma barn och tid ska Försäkringskassan räkna av dessa dagar som dubbel dagar enligt 12 kap. 4 a § SFB.

Eftersom föräldrapenning är en familjeförmån enligt förordning 883/2004 tillämpas prioriteringsreglerna i artikel 68 i förordningen när föräldrarna ansökt om föräldrapenningsförmåner för *samma period och samma barn* enligt flera medlemsländers lagstiftning. I sådana situationer ska inte avräkning av dagar göras enligt 12 kap. 33 § SFB. Se avsnitt 2.6.4 Sammanträffande rätt.

Uppgift om förmåner enligt andra EU/EES-länders samt Schweiz lagstiftning finns på webbplatsen för the Mutual Information System on Social Protection (MISSOC).

Exempel

Eva är försäkrad för både bosättningsbaserade och arbetsbaserade förmåner. Hon ansöker om föräldrapenning för sin treåriga son. Hon har tidigare inte tagit ut någon svensk föräldrapenning. Vid komplettering av ärendet framkommer att Eva fått ersättning 4 dagar per vecka i 52 veckor enligt annat lands lagstiftning. Ersättningen är grundad på anställning.

Från de dagar som Eva kan få föräldrapenning ska 208 dagar (4 x 52) avräknas. Dagarna avräknas i första hand från de 180 första dagarna på sjukpenningnivå. Eftersom ersättningen från det andra landet är grundad på anställning räknas även de återstående 28 dagarna av från antalet dagar som föräldrapenningen kan betalas ut på sjukpenningnivå.

Exempel

Brian och Pamela flyttar till Sverige när Brian fått en anställning hos ett svenskt företag. De har en tvåårig dotter. Brian begär föräldrapenning. Vid komplettering av ärendet framkommer att Pamela fått ersättning 5 dagar per vecka i 40 veckor enligt ett annat lands lagstiftning. Ersättningens belopp är enhetligt för alla förmånstagare i landet och oberoende av inkomst.

Från de dagar som Brian kan få föräldrapenning ska 200 dagar (5 x 40) avräknas. Dagarna räknas i första hand av från de 180 första dagarna på sjukpenningnivå. Eftersom ersättningen från det andra landet är ett enhetligt belopp och oberoende av inkomst avräknas de återstående 20 dagarna från de övriga dagar som föräldrapenningen betalas ut på lägstannivå.

6.3.1 Länder betalar ut ersättning enligt olika principer

Sverige betalar ut ersättning per kalenderdag. Andra länder betalar ut ersättning per vecka, per månad eller som en engångsersättning.

Ersättning som betalats ut för specifik månad, vecka eller dag

Olika länder kan ha definierat vecka på olika sätt, i vissa fall är det fem dagar och i andra fall sju. Sättet att betala ut ersättning kan också variera inom ett land, och dessutom skilja sig åt mellan olika kommuner.

Rättsfall

Ett mål från Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) behandlade frågan om avräkning av dagar ska ske för sju dagar per vecka, trots att föräldern i Norge valt att ta ut 80-procentig ersättning under 56 veckor i stället för full ersättning under 46 veckor. I Norge betalas ersättning ut fem dagar per vecka. HFD ansåg att utgångspunkten för avräkningen ska vara den tid som den utländska förmånen har lämnats. Att det fanns en möjlighet att få en högre ersättning under en kortare tid skulle alltså inte påverka det antal dagar som skulle avräknas. Man konstaterade att en maximal utbetalning i Norge motsvarar fem dagar per vecka, medan maximal utbetalning i Sverige motsvarar sju dagar per vecka. HFD ansåg därför att man skulle räkna av sju dagar för varje uttagen vecka i Norge. Dagarna skulle räknas av även om det innebar att den ena föräldern inte kunde ta ut de dagar som enligt 12 kap. 17 § SFB är reserverade för respektive förälder. (HFD 2015 ref. 15).

Ersättning som betalats ut som engångsersättning

9 § Försäkringskassans föreskrifter (FKFS 2010:30) om föräldrapenningsförmåner

Om en förälder med anledning av ett barns födelse har fått engångsersättning som förmån enligt utländsk lagstiftning ska avräkning av den tid som motsvarar ersättningen ske på det sätt som anges i 12 kap. 33 och 34 §§ socialförsäkringsbalken.

Vid avräkningen ska engångsersättningen anses motsvara det antal dagar som utgör kvoten mellan ersättningen och hel föräldrapenning enligt grundnivån. När 180 dagar enligt grundnivån är avräknade, ska resterande del av engångsersättningen anses motsvara det antal dagar som utgör kvoten mellan resterande del av engångsersättningen och hel föräldrapenning enligt lägstnivån. Kvarstår ytterligare ersättning när dagar enligt lägstnivån är avräknade ska resterande del anses motsvara det antal dagar som utgör kvoten mellan denna och hel föräldrapenning enligt grundnivån.

Grundar sig engångsersättningen enligt första stycket på förvärvsarbete beräknas istället kvoten mellan denna och det belopp som motsvarar föräldrarnas föräldrapenning beräknad enligt sjukpenninggrundande inkomst.

Avräkning ska även göras när en förälder har fått engångsersättning enligt utländsk lagstiftning. Den tid som ersättningen motsvarar räknas av från de dagar som föräldern kan få föräldrapenning.

Det har betydelse för avräkningen om engångsersättningen grundas på förvärvsarbete eller inte.

Om ersättningen inte grundas på förvärvsarbete ska ersättningen anses motsvara det antal dagar som utgör kvoten mellan ersättningen och hel föräldrapenning på grundnivån. När 180 dagar på grundnivån är avräknade, ska den resterande delen av engångsersättningen anses motsvara det antal dagar som utgör kvoten mellan den resterande delen av engångsersättningen och hel föräldrapenning på lägstanivå. Kvarstår ytterligare ersättning när dagar på lägstanivån är avräknade, ska den resterande delen anses motsvara det antal dagar som utgör kvoten mellan denna och hel föräldrapenning på grundnivån.

Avräkning av engångsersättning

Om engångsersättningen grundar sig på förvärvsarbete beräknas i stället kvoten mellan denna och det belopp som motsvarar föräldrarnas föräldrapenning beräknad enligt sjukpenninggrundande inkomst.

Exempel

Ett engångsbelopp har betalats ut enligt ett annat lands lagstiftning för ett barn. Ersättningen grundas inte på förvärvsarbete. Enligt valutaomräkningen motsvarar beloppet 47 700 svenska kronor.

Avdrag görs motsvarande 180 dagar på grundnivån. Avdraget blir då 45 000 kronor (180 dagar x 250 kronor). Därmed återstår 210 dagar på sjukpenningnivå eller grundnivå (390 dagar – 180 dagar = 210 dagar).

Det återstår 2 700 kronor att göra avdrag för (47 700–45 000). Kvoten mellan resterande del av engångsbeloppet och hel föräldrapenning på lägstanivån motsvarar 15 dagar (2 700 kronor/180 kronor = 15 dagar på lägstanivå). Dessa dagar ska räknas av från de totalt 90 dagar föräldern har på lägstanivå. 90 dagar – 15 dagar = 75 dagar.

Efter avdrag för dagar som motsvarar engångsbeloppet från det andra landet återstår 210 dagar på sjukpenningnivån eller grundnivån respektive 75 dagar på lägstanivån.

Om hela engångsbeloppet inte har räknats av i det första och andra steget, fortsätter avräkningen i ett tredje steg för de dagarna som återstår på grundnivån.

Läs mer

Läs mer i *avsnitt 2.6.3* under rubrik *Valutaomräkning*.

6.3.2 Barn födda från och med år 2014

Om båda föräldrarna får rätt till föräldrapenning först efter att barnet har fyllt fyra år, och om den ena eller båda har en föräldrapenning som ska räknas av, så räknar Försäkringskassan alltid av dagarna från det högsta antalet fiktiva dagar som föräldrarna hade kunnat få om de hade varit försäkrade i Sverige. Det är vanligtvis 480 dagar. Det högsta antalet fiktiva dagar beräknas utifrån den faktiska försäkringstillhörigheten efter barnet har fyllt fyra år, oavsett om föräldrarna är försäkrade för både arbetsbaserade och bosättningsbaserade förmåner eller bara för

den ena typen (12 kap. 33 § andra stycket SFB och prop. 2013/14:4 s. 76). Anledningen är att den utländska förmånen kan påverka både en eventuell minskning och fördelningen av antalet dagar vid barnets fyraårsdag (prop. 2013/14:4 s. 57).

Exempel

Linnea flyttar till Sverige när hennes dotter Selma som hon har ensam vårdnad om fyllt 5 år. Hon har fått en utländsk förmån under 380 dagar, varav 40 dagar efter barnet fyllt fyra år. Hon får räkna av de 380 dagarna från de 480 dagarna. Av de återstående 100 dagarna bortfaller 4 dagar på grund av att barnet fyllt fyra år. Det innebär att hon har 96 dagar kvar. Det har alltså ingen betydelse för beräkningen att hon tog ut 40 dagar efter barnet fyllt fyra år.

Båda föräldrarna blir försäkrade först efter barnet fyllt fyra år

Om båda föräldrarna blir försäkrade för föräldrapenning efter barnet fyllt fyra år räknas den utländska förmånen av oavsett vem av föräldrarna som fått förmånen.

Avräkningen görs i första hand från de dagar som den förälder som fått den utländska förmånen självständigt kan få föräldrapenning för. För tiden efter barnet fyllt fyra år finns det inga bestämmelser som säger att avräkning ska göras från de första 180 dagarna på sjukpenningnivå. Det finns inte heller några bestämmelser som säger att det har betydelse för avräkningen om den utländska förmånen grundas på arbetsinkomst eller inte (12 kap. 34 § andra stycket SFB).

Att avräkningen görs från fiktiva dagar beror på att man ska kunna beräkna hur många dagar som finns kvar efter barnet fyllt fyra år (12 kap. 34 a § SFB och prop. 2013/14:4 s. 76). Eftersom föräldrarna blir försäkrade efter barnet fyllt fyra år, har de rätt till föräldrapenning på sjukpenningnivå eller grundnivå (se avsnitt 4.3).

Exempel

Nils och Anna har gemensam vårdnad om sonen Björn. De blir försäkrade för föräldrapenning när Björn är 8 år. Anna har tidigare fått ersättning i 200 dagar från ett annat land. Anna och Nils beräknas fiktivt ha haft rätt till 240 dagar vardera med föräldrapenning.

De 200 dagarna avräknas i första hand från de dagar som Anna skulle ha haft rätt till från den svenska socialförsäkringen. Det innebär att hon fiktivt skulle haft rätt till 40 dagar strax före barnet fyllt fyra år. Nils skulle haft rätt till 240 dagar. Efter barnet fyllt fyra år har Anna rätt till 14 dagar ($40/280 \times 96$) och Nils rätt till 82 dagar ($240/280 \times 96$). Eftersom Nils och Anna blivit försäkrade efter fyraårsgränsen har de rätt att få dagarna utbetalda på sjukpenningnivå eller grundnivå.

Den ena föräldern blir försäkrad efter barnet fyllt fyra år

När bara en av föräldrarna är försäkrad för föräldrapenning i Sverige, så har den föräldern rätt till alla dagar med föräldrapenning (12 kap. 15 §). Men om den andra föräldern tar ut en motsvarande utländsk förmån, så ska den förälderns dagar alltid räknas av från de dagar som föräldern som är försäkrad i Sverige har rätt till. Dagarna räknas av från det högsta antal dagar som kan beviljas (12 kap. 12 § och 33 § första stycket SFB). Det innebär att om en förälder har tagit ut en utländsk förmån före barnet fyllt fyra år räknas dagarna av från det maximala antalet dagar som kunde beviljas vid det tillfället, vanligtvis 480. Om en förälder i stället hade tagit ut dagar efter barnet fyllt

fyra år räknas dagar av från de dagar som eventuellt finns kvar då, det vill säga maximalt 96 dagar.

Avräkning görs i första hand från de dagar som föräldern själv har rätt till (12 kap. 34 § första stycket SFB). Har föräldrarna gemensam vårdnad innebär det att den utländska förmånen som tagits ut före barnet fyllt fyra år räknas av från det högst antal dagar som kan beviljas för just den föräldern. I de flesta fall kommer avräkning då att ske från 240 dagar. Om den utländska förmånen i stället har tagits ut efter barnet fyllt fyra år, räknas dagarna av från det högsta antal dagar som kan beviljas för föräldern efter barnet fyllt fyra år, maximalt kan föräldern räkna av 48 dagar. Om föräldern som tagit ut den utländska förmånen har tagit ut fler dagar än den kan räkna av från sin egen andel av dagar, räknas dagarna i stället av från den andra förälderns dagar.

Exempel

Eva och Karl är föräldrar till Viktor som de har gemensam vårdnad om. Eva bor och arbetar i Sverige, Karl bor och arbetar i England. Eva tog ut 150 dagar med föräldrapenning i Sverige fram tills Viktor blev 3 år och flyttade till Karl i England. Karl tog där ut utländsk förmån i 200 dagar varav 50 dagar innan Viktor fyllde 4 år och 150 dagar efter. När Viktor fyllde 5 år flyttade han och pappa Karl hem till Sverige igen. Eva vill nu återigen ta ut föräldrapenning men behöver veta hur många dagar som hon har kvar att ta ut.

Strax före barnet fyllt fyra år hade Eva kvar 90 dagar ($240 - 150$). Karl hade kvar 190 dagar ($240 - 50$). De hade alltså sammanlagt kvar 280 dagar ($90 + 190$), som minskar till 96 dagar vid när Viktor fyllde fyra år. Efter det beräknas Evas kvarvarande dagar till 31 dagar ($90/280 \times 96$) och Karls till 65 dagar ($190/280 \times 96$). De 150 dagar som Karl har tagit ut efter fyraårsgränsen, räknas i första hand av från hans egna dagar. Men eftersom han bara har 65 dagar kvar så räknas det resterande antalet dagar av från Evas 31 dagar. Det innebär att varken Eva eller Karl har några dagar kvar med föräldrapenning efter avräkningen

6.3.3 Metodstöd – avräkning av ersättning enligt utländsk lagstiftning

Metodstödet är inte uttömmande, och därför är det viktigt att du tänker igenom vilka fler uppgifter du kan behöva hämta in.

Läs mer

Läs om i vilka situationer dagar ska räknas av enligt 12 kap. 33, 34 och 34 a §§ SFB i avsnitt 6.3.

När du utreder om en förmån motsvarande föräldrapenning har betalats ut enligt utländsk lagstiftning, börjar du med att ta reda på vilken information Försäkringskassan har om barnets föräldrar. Avräkningen ska göras för den förälder som tagit emot förmånen även om det är mer än 240 dagar.

Någon av föräldrarna kan ha lämnat uppgifter om:

- vilket land som ersättning har betalats ut ifrån
- antal dagar som betalats ut för barnet i det andra landet
- om dagar betalats ut innan barnets födelse

- om ersättning för barnet betalats ut enligt det andra landets lagstiftning
- om ersättningen har betalats från en myndighet eller från en arbetsgivare
- om ersättningen för barnet är grundad på arbetsinkomst eller om det är samma belopp för alla
- om ersättningen är en engångsutbetalning
- om båda föräldrarna eller bara den ena har fått ersättning från det andra landet.

Land inom EU/EES eller Schweiz

Om föräldern har haft rätt till ersättning från ett land inom EU/EES eller Schweiz, behöver uppgifterna intygas för båda föräldrarna från det landet. Det görs enklast genom att föräldern begär ett intyg från det aktuella landet för att visa om ersättning betalats ut eller inte. Det är den som ansöker om ersättning som är skyldig att visa att den har rätt till ersättning. Men Försäkringskassan har även ett långtgående utredningsansvar och kan därför behöva hämta in uppgifter på annat sätt om det inte kommer in något intyg (se mer avsnitt 1.1). Uppgifter kan till exempel hämtas från MISSOC där medlemsländer har specificerat sina villkor för sina förmåner. Det kan till exempel blir aktuellt när vi har uppgifter om att ersättning alltid betalas ut i det aktuella landet, men att vi inte får något intyg eller att uppgiften inte stämmer med den information som föräldrarna har lämnat.

Utifrån de uppgifter du har i ärendet ska du sedan alltid göra en helhetsbedömning. Det innebär att du ska väga samman samtliga relevanta uppgifter eller omständigheter i ärendet: det vill säga det som föräldern har berättat, de eventuella underlag som föräldern lämnat in och det som du själv utrett eller hämtat in från andra.

Beroende på vilka uppgifter som finns i ärendet kan du bedöma att ett visst antal föräldrapenningdagar ska räknas av. I andra fall kan de saknade uppgifterna innebära att du ska fatta beslut om avslag. Varje ärende måste bedömas utifrån de uppgifter som finns tillgängliga.

Föräldrapenning tillhör sakområdet familjeförmåner och det kan finnas rätt för familjen att få föräldrapenning från flera länder. I de fall ersättningen tas ut för samma tid och barn ska den samordnas enligt art. 68 förordning 883/2004.

Uppgifter ifrån MISSOC

MISSOC database finns på Försäkringskassans intranät. I MISSOC finns uppgift om *"Social protection system – Missoc"* där länken *"guides to national social security systems"* finns till respektive lands lagstiftning.

Uppgifter som kan vara bra att titta på är:

- antal dagar som betalas ut
- vilka villkor som finns för att få föräldrapenning
- om föräldrapenning betalas ut före eller efter ett barns födelse
- om båda föräldrarna kan få föräldrapenning
- om det finns specifika villkor för någon av föräldrarna
- om båda föräldrarna kan få föräldrapenning samtidigt vid barns födelse
- om ersättningen har betalats från en myndighet eller ifrån en arbetsgivare
- om föräldrarna måste ha arbetat för att få föräldrapenning och i så fall hur länge
- om det finns grundbelopp som är lika för alla
- om föräldrapenning betalas ut för dagar, veckor eller månader
- om föräldrapenning betalas ut som ett engångsbelopp.

Land utanför EU/EES eller Schweiz

Om föräldern har haft rätt till ersättning från ett land utanför EU/EES eller Schweiz, ska du ta ställning till om de uppgifter föräldern har lämnat verkar rimliga.

Om uppgifterna inte verkar rimliga kan de behöva kompletteras med intyg för båda föräldrarna från det andra landet. Det är den som ansöker om en ersättning som är skyldig att visa att den har rätt till ersättningen men samtidigt har Försäkringskassan en skyldighet att utreda ärendet så att det finns tillräckligt underlag för att fatta beslut.

Avräkning av ersättning som betalas för specifik månad, vecka eller dag

Om det andra landet har ...	ska du ...
betalat ut ersättning veckovis	räkna av 7 dagar från dagarna med föräldrapenning för varje vecka som föräldern fått ersättning från det andra landet
betalat ut ersättning månadsvis	räkna av så många dagar som motsvarar antalet dagar i den aktuella månaden från dagarna med föräldrapenning för varje månad som föräldern fått ersättning från det andra landet
betalat ut ersättning för olika antal dagar per vecka	räkna av de dagar som den utländska förmånen faktiskt betalats ut från dagarna med föräldrapenning. Det gäller till exempel om en förälder har tagit ut: två dagar vecka 1 och en dag vecka 2 och tre dagar vecka 3 Då räknar du av faktiskt antal dagar för den ansökta perioden, i exemplet blir det alltså sex dagar.
betalat ut ersättning för del av dag	räkna om del av dag till hel dag så långt det går
betalat ut ersättning för 5 dagar per vecka	kontakta det andra landet och kontrollera om 5 dagar motsvarar en hel vecka enligt det landets lagstiftning? Ja: räkna av sju dagar från dagarna med föräldrapenning. Nej: räkna av de dagar som den utländska förmånen faktiskt betalats ut från dagarna med föräldrapenning.

Exempel

Inger bor och arbetar i Danmark och Jörgen arbetar i Sverige. Inger har varit föräldraledig med deras son Leo och tagit ut föräldrapenning i Danmark. I Danmark har man rätt att vara föräldraledig i max 50 veckor med full ersättning, men man kan förlänga sin föräldraledighet mot att ersättningen blir lägre.

Inger har tagit ut föräldrapenning i Danmark i 50 veckor och även använt sig av möjligheten att förlänga sin ledighet med 14 veckor. Nu vill Jörgen vara föräldraledig och undrar hur många föräldradagar han kan ta ut.

Försäkringskassan måste börja med att utreda om Inger har varit föräldraledig och fått ersättning motsvarande hela dagar under alla veckor.

Om Inger har vårdat barnet hela dagar och fått ersättning för hela dagar under alla veckor ska 448 dagar (50 veckor + 14 veckor = 64 veckor x 7 dagar) avräknas. Det innebär att Jörgen har 32 föräldradagar (480 dagar – 448 dagar) att ta ut från Sverige.

Om Inger i stället fått ersättning motsvarande hela dagar i 50 veckor och ersättning motsvarande halva dagar under 14 veckor ska 399 dagar avräknas:

50 veckor x 7 dagar = 350 dagar

14 veckor x 7 dagar = 98 dagar

98 dagar/2 = 49 dagar

350 dagar + 49 dagar = 399 dagar

Två halva dagar blir alltså en hel dag som ska avräknas.

Exempel

Lise och Laura har tidigare bott och arbetat i Norge. I Norge var Lise föräldraledig med deras son Liam och tog ut föräldrapenning.

Lise fick ersättning för perioden 1 september till 31 december 2015. Under perioden 1 september till 31 oktober var Lise föräldraledig 90 procent och arbetade 10 procent. Under perioden 1 november till 31 december var Lise föräldraledig 80 procent och arbetade 20 procent.

I intyget från NAV (norska motsvarigheten till Försäkringskassan) står det att ersättningen gäller fem dagar per vecka. Vid komplettering framgår det att fem dagar per vecka är max ersättning i Norge. De fem dagarna per vecka ska därför räknas om till sju dagar per vecka eftersom max ersättning i Sverige är kalenderdagsberäknad.

Avräkning ska göras för den tiden som norska förmåner har betalats ut.

Beräkning 1: 1 september till 31 oktober

Lise var ledig i 7 dagar per vecka i 8 veckor och 4 dagar. Omräkning görs av de 4 dagarna till hur stor del av en vecka de är: $4 \text{ dagar} / 7 \text{ dagar} = 0,57 \text{ vecka}$. Lise var alltså hemma 8,57 veckor.

Sedan räknas de norska dagarna om till svenska dagar per vecka: $7 \text{ dagar} \times 90 \% = 6,3 \text{ dagar}$.

Lise fick 6,3 dagar per vecka under 8,57 veckor vilket blir 53,99 dagar.

Beräkning 2: 1 november till 31 december

Lise var ledig i 7 dagar per vecka i 8 veckor och 4 dagar. Omräkning görs av de 4 dagarna till hur stor del av en vecka de är: $4 \text{ dagar} / 7 \text{ dagar} = 0,57 \text{ vecka}$. Lise var alltså hemma 8,57 veckor.

Sedan räknas de norska dagarna om till svenska dagar per vecka: $7 \text{ dagar} \times 80 \% = 5,6 \text{ dagar}$.

Lise fick 5,6 dagar per vecka under 8,57 veckor vilket blir 47,99 dagar.

Total avräkning blir 101,98 vilket avrundas nedåt till Lises fördel.

Eftersom det är Lise som har fått föräldrapenningen i Norge räknas dagarna av från hennes 240 dagar. Det innebär att hon har $240 - 101 \text{ dagar} = 139 \text{ dagar kvar}$.

6.4 Barn blir bosatta i Sverige efter sitt första levnadsår

12 kap. 12 § SFB

Föräldrapenning med anledning av ett barns födelse lämnas under högst 480 dagar sammanlagt för föräldrarna, och vid flerbarnsfödelse under ytterligare högst 180 dagar för varje barn utöver det första.

Om ett barn blir bosatt här i landet under barnets andra levnadsår lämnas föräldrapenning under högst 200 dagar sammanlagt för föräldrarna, och vid flerbarnsfödelse under ytterligare högst 76 dagar för varje barn utöver det första. Om barnet blir bosatt här i landet efter det andra levnadsåret lämnas föräldrapenning under högst 100 dagar sammanlagt för föräldrarna, och vid flerbarnsfödelse under ytterligare högst 38 dagar för varje barn utöver det första.

För tid efter barnets fjärde levnadsår, räknat från barnets födelse eller därmed likställd tidpunkt, lämnas föräldrapenning dock under högst 96 dagar sammanlagt för föräldrarna, och vid flerbarnsfödelse under ytterligare högst 36 dagar för varje barn utöver det första.

När en förälder kommer till Sverige och blir bosatt här först efter barnets första levnadsår, det vill säga från barnets ettårsdag, begränsas antalet föräldrapenningdagar. Regeln kallas fortsättningsvis begränsningsregeln. Begränsningsregeln har två huvudsyften:

- att anpassa antalet föräldrapenningdagar efter barnets ålder så att de harmoniserar med hur det ser ut för familjer som har fått barn och bor i Sverige
- att nyanlända föräldrar och barn ska få ökad möjlighet att snabbare etablera sig i samhället.

6.4.1 Vilka barn omfattas av begränsningsregeln?

Begränsningsregeln omfattar barn som blivit bosatta i Sverige efter den 1 juli 2017. Regeln omfattar också barn som blivit bosatta i Sverige före den 1 juli 2017, om föräldrarna inte har tagit ut några dagar med föräldrapenning för barnet för tid före den 1 juli 2017.

6.4.2 Vilka barn omfattas inte av begränsningsregeln?

11 kap. 8 § SFB

En förälder har rätt till föräldrapenningsförmåner endast för vård av barn som är bosatt i Sverige. Vid adoption ska barnet anses bosatt i Sverige om den blivande föräldern är bosatt här.

Begränsningsregeln omfattar inte barn som blivit adopterade från utlandet. Det beror på att tidpunkten för när föräldrarna får barnet i sin vård likställs med tidpunkten för barnets födelse, även om de oftast får barnet i sin vård utomlands. Det ska inte uppfattas som att barnet blir bosatt i Sverige efter födelsen, eftersom barnet vid adoptionen ska anses vara bosatt i Sverige om den blivande föräldern är bosatt här (11 kap. 8 § SFB).

Begränsningsregeln gäller inte heller för de barn som omfattas av förordning 883/2004. I förordningen finns en princip om likabehandling som innebär att nationella bestämmelser inte får missgynna personer från andra EU-länder. Kravet att barnet ska

vara bosatt i Sverige före barnets ettårs- eller tvåårsdag för att föräldern ska kunna få föräldrapenning enligt huvudregeln i stället för enligt begränsningsregeln, kan oftast lättare uppfyllas av svenska medborgare. Ett sådant krav får därför anses vara i strid med likabehandlingsprincipen (prop. 2016/17:154 s. 52).

För föräldrar med barn födda i ett tredje land (det vill säga något land som inte tillhör EU/EES) kan i vissa fall tidpunkten för bosättningen i det andra EU/EES-landet vara avgörande för hur många dagar som fördelas till familjen utifrån begränsningsregeln:

- Om föräldrarna och barnet varit försäkrade i ett annat EU/EES-land innan ankomst till Sverige, är det barnets ålder vid bosättningen i det andra EU/EES-landet som avgör hur många föräldrapenningdagar som familjen får.
- Om föräldrarna och barnet inte har ansetts försäkrade i det andra EU/EES-landet är det barnets ålder vid bosättningen i Sverige som avgör antalet föräldrapenningdagar som tilldelas för barnet.
- Om barnet har blivit fött i ett annat EU/EES-land och omfattas av förordning 883/2004, trots att föräldrarna är medborgare i ett tredje land är begränsningsregeln inte tillämplig (förordning 1231/2010). Läs mer i avsnitt 2.6.2 om regler som gäller för personer bosatta inom EU.

Läs mer

Du kan läsa mer om likabehandling under beskrivning av artikel 4 i förordning 883/2004 och om förordning 1231/2010 i vägledning (2017:1) *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal*.

Antal dagar för barn som blir bosatta under barnets andra levnadsår

Om ett barn blir bosatt i Sverige från ettårsdagen får föräldrarna sammanlagt högst 200 dagar med föräldrapenning. Vid flerbarnsfödelse får föräldrarna ytterligare 76 dagar enligt sjukpenning- eller grundnivå för varje barn utöver det första barnet.

Antalet dagar för barn som blir bosatta efter andra levnadsåret

Om barnet blir bosatt i Sverige efter det andra levnadsåret, alltså från tvåårsdagen, får föräldrarna sammanlagt högst 100 dagar med föräldrapenning. Vid flerbarnsfödelse får föräldrarna ytterligare 38 dagar enligt sjukpenning- eller grundnivå för varje barn utöver det första barnet.

Fördelning av antalet dagar enligt begränsningsregeln

Antalet dagar fördelas mellan föräldrarna på samma sätt som när dagar fördelas enligt huvudregeln. Det innebär att föräldrar till barn som omfattas av begränsningsregeln får hälften av dagarna var, oavsett om en av föräldrarna har fått motsvarande föräldrapenning från något annat land. Syftet är att betona att båda vårdnadshavarna har ett gemensamt och delat ansvar för barnet och även en individuell rätt till ersättning och till föräldraledighet.

När det gäller ersättningsnivåerna innebär det att föräldrapenningen som betalas ut kan vara på sjukpenning-, grund eller lägstanivå, beroende på hur många dagar som återstår efter en eventuell avräkning av utländsk motsvarighet till föräldrapenning. Utgångspunkten är dock att de första 180 dagarna som tas ut för barnet betalas ut antingen på sjukpenning- eller grundnivå. Du kan läsa mer om avräkning av ersättning enligt utländsk lagstiftning i avsnitt 6.3.

Avstående och reserverade dagar enligt begränsningsregeln

Om ingen förälder har tagit ut någon föräldrapenning sedan tidigare och tilldelningen är 200 dagar, fördelas hälften av dagarna till vardera föräldern. En förälder kan avstå maximalt 40 eller 10 dagar till förmån för den andra föräldern. Det beror på att 60 alternativt 90 dagar är reserverade till vardera föräldern beroende på när barnet är fött. Om tilldelningen är 100 dagar enligt begränsningsregeln finns det inget utrymme för att avstå föräldradagar.

Övergångsbestämmelser

Övergångsbestämmelser gäller för barn som blir bosatta i Sverige efter det första levnadsåret, men där det tidigare har betalats ut föräldrapenning för tid före den 1 juli 2017. Dessa barn omfattas inte av begränsningsregeln. Föräldrarna får återknyta till den föräldrapenning som återstår av de ursprungliga 480 dagarna, eftersom de har rätt till föräldrapenning enligt huvudregeln i stället för begränsningsregeln. Detta kan till exempel gälla en familj som lämnat Sverige före den 1 juli 2017 för en längre tid i utlandet och som sedan återvänder till Sverige efter den 1 juli 2017.

6.5 Avstående av dagar

12 kap. 17 § SFB

En förälder kan genom skriftlig anmälan till Försäkringskassan avstå rätten att få föräldrapenning till förmån för den andra föräldern.

Detta gäller dock inte föräldrapenning på sjukpenningnivå enligt 21 och 22 §§ eller på grundnivå enligt 23 § såvitt avser en tid om

1. 90 dagar för varje barn, eller
2. 90 dagar för barnen gemensamt vid flerbarnsfödsel.

I anmälan ska det anges vilka ersättningsnivåer enligt 18 § avståendet avser.

En förälder kan avstå dagar med föräldrapenning till förmån för den andra föräldern. Det enda undantaget är de dagar som är reserverade för respektive förälder, det vill säga 90 dagar på sjukpenningnivå eller på grundnivå (12 kap. 17 § SFB). Anmälan om att avstå ska göras skriftligen. Den som avstår sina föräldrapenningdagar kan anmäla vilken ersättningsnivå som ska avstås (12 kap. 17 § tredje stycket SFB).

För barn födda före den 1 januari 2016 är 60 dagar på sjukpenningnivå eller på grundnivå reserverade för respektive vårdnadshavare. Det gäller även vid adoption där föräldern fått barnet i sin vård före den 1 januari 2016.

Exempel

Anna har tagit ut hälften av dagarna för sitt barn. För att hon ska kunna ta ut fler dagar måste Per skriftligt avstå dagar till Anna. Han kan avstå alla dagar utom 90 dagar på sjukpenningnivå eller på grundnivå.

6.5.1 Föra över föräldrapenning till en annan person

12 kap. 17 a § SFB

En förälder kan genom skriftlig anmälan till Försäkringskassan överlåta rätten till föräldrapenning till någon annan som är försäkrad för sådan förmån. Detta gäller dock inte föräldrapenning för sådan tid som avses i 17 § andra stycket.

I anmälan ska det anges vilka ersättningsnivåer enligt 18 § överlåtelsen avser.

En försäkrad som har fått rätt till föräldrapenning genom en överlåtelse får inte i sin tur överlåta förmånen eller avstå den enligt 17 §.

12 kap. 17 b §

Högst 90 dagar för varje barn får överlåtas. Om föräldrarna har gemensam vårdnad om ett barn, har vardera föräldern rätt att överlåta högst 45 dagar.

En förälder kan föra över dagar med föräldrapenning till en annan person. Det går att föra över max 90 dagar för varje barn. Om föräldrarna har gemensam vårdnad för barnet kan de föra över max 45 dagar var till någon annan. De får dock inte föra över de dagar som är reserverade för respektive förälder.

För att kunna ta ut föräldrapenning måste den som tagit emot dagar

- vara försäkrad för föräldrapenning i Sverige
- uppfylla villkoret i 12 kap. 3 § SFB om att hen till huvudsaklig del ska vårda barnet på det sätt som krävs med hänsyn till barnets ålder
- uppfylla 240-dagarsvillkoret i 12 kap. 35 § för att kunna få föräldrapenning på sjukpenningnivå under de första 180 dagarna.

Ersättningens storlek beräknas utifrån förutsättningarna för den personen. Det innebär att ersättningen för dagarna baseras på den SGI personen har. Om personen inte har någon SGI kan hen i stället få föräldrapenning på grundnivå.

I lagtexten och i förarbetena finns ingen nedre åldersgräns för vem man kan föra över dagar till.

En förälder som vill föra över föräldradagar ska anmäla det skriftligt till Försäkringskassan. I anmälan ska man ange vilken eller vilka ersättningsnivåer som dagarna gäller.

6.5.2 Fördelning när barnet fyllt fyra år

12 kap. 15 a § SFB

Om antalet kvarstående dagar för föräldrapenning omedelbart före utgången av barnets fjärde levnadsår överstiger det antal dagar för vilka föräldrapenning kan lämnas enligt 12 § tredje stycket, fördelas antalet dagar för föräldrapenning enligt nämnda lagrum mellan föräldrar som har gemensam vårdnad om ett barn på så sätt att vardera föräldern får så stor andel av antalet dagar som motsvarar den förälderns andel av de dagar som kvarstod omedelbart före utgången av barnets fjärde levnadsår. Antalet dagar som ingår i respektive beräknad andel avrundas till närmaste hel dag, varvid halv dag avrundas uppåt.

Om föräldrarna tillsammans har kvar fler än 96 dagar när barnet fyller fyra år, så fördelas dagarna mellan föräldrarna. I fördelningen av antalet dagar ingår även tidigare avstådda dagar för respektive förälder (prop. 2013/14:4 s. 74).

Exempel

Linda och Ove har gemensam vårdnad om sin dotter. Linda avstår 100 dagar till Ove. När dottern fyller fyra år har Linda kvar 50 dagar och Ove 110 dagar. Efter fördelningen av dagar har Linda kvar 30 dagar ($50/160 \times 96$) och Ove 66 dagar ($110/160 \times 96$). De dagar som Linda avstått till Ove tidigare ingår även efter barnet fyllt fyra år i Oves andel av dagar.

6.5.3 Avstående efter barnet fyllt fyra år

12 kap. 41 g § SFB

Om en förälder för tid före utgången av barnets fjärde levnadsår, räknat från barnets födelse eller därmed likställd tidpunkt, har fått föräldrapenning som avses i 17 § under färre än 90 dagar, kan han eller hon inte avstå rätten att få föräldrapenning till förmån för den andra föräldern i fråga om en tid som motsvarar de 90 dagarna efter avdrag för det antal dagar under vilka han eller hon har fått sådan föräldrapenning.

Huvudbestämmelsen om avstående gäller oavsett om dagarna tas ut före eller efter barnets fyraårsdag (12 kap. 17 § SFB). I båda fallen kan en förälder som har tagit ut 90 dagar på sjukpenningnivå eller på grundnivå avstå resten av dagarna till den andra föräldern.

Om föräldern däremot har tagit ut färre än 90 dagar på sjukpenningnivå eller på grundnivå, har föräldern inte utnyttjat alla sina reserverade dagar. De kvarstående reserverade dagarna överförs då till tiden efter barnets fyraårsdag. Om föräldrarna tillsammans har kvar fler än 96 dagar med föräldrapenning, minskar antalet dagar. Det innebär dock inte att det är de reserverade dagarna som fallit bort (prop. 2013/14:4 s. 51 och s. 78).

Exempel

Berit och Jeanette har gemensam vårdnad om sin dotter. När dottern fyller fyra år har Berit tagit ut alla dagar utom 30 dagar på lägstanivå. Jeanette har bara tagit ut 10 dagar på sjukpenningnivå och har därför kvar sammanlagt 230 dagar, varav 185 på sjukpenningnivå och 45 på lägstanivå.

Efter omräkning vid dotterns fyraårsdag har föräldrarnas föräldrapenningdagar reducerats till sammanlagt till 96 dagar och fördelas dagarna mellan dem (se avsnitt 6.1.1 och 6.6.2).

Berit har bara kvar dagar på lägstanivå. Hon får därför $30/260 \times 96 = 11$ dagar på lägstanivå.

Jeanette har dagar kvar på både sjukpenningnivå och lägstanivå, men eftersom ersättning på sjukpenningnivå går före ersättning på lägstanivå får hon $230/260 \times 96 = 85$ dagar på sjukpenningnivå. Se avsnitt 6.5.1. Av de 85 dagarna är 80 fortfarande reserverade eftersom hon sedan tidigare bara hunnit ta ut 10 av de 90 reserverade dagarna. Därför kan hon avstå högst $85 - 80 = 5$ dagar till Berit.

De reserverade dagarna kan inte vara fler än antalet dagar som föräldern fått tilldelat sig efter minskningen och fördelningen av dagar (12 kap. 41 g § SFB och prop. 2013/14:4 s. 51 och 78).

Exempel

Ivan och Katarina flyttade till Sverige från Tyskland och blev försäkrade för föräldrapenning i Sverige när deras son var tre år. När sonen fyllde fyra år hade båda kvar många dagar. Ivan hade då tagit ut 100 dagar på sjukpenningnivå och han hade därför kvar sammanlagt 140 dagar, varav 95 dagar på sjukpenningnivå och 45 dagar på lägstanivå. Katarina hade inte tagit ut några dagar alls och hade därför kvar alla sina 240 dagar, 195 dagar på sjukpenningnivå och 45 dagar på lägstanivå.

Ivan har tagit ut sina 90 reserverade dagar men det har inte Katarina. Av de totalt 96 ersättningsdagar som är möjliga att ta ut efter sonens fyraårsdag får Ivan $140/380 \times 96 = 35$ dagar vid fördelningen och Katarina $240/380 \times 96 = 60$ dagar. Eftersom ersättningen på sjukpenningnivå går före ersättning på lägstanivå är alla Katarinas dagar på sjukpenningnivå, se avsnitt 6.5.1. Eftersom Katarina bara har kvar 60 dagar på sjukpenningnivå, så minskar hennes antal reserverade dagar från 90 till 60 dagar.

6.5.4 Avstående efter barnets fyraårsdag som ska användas för tid före barnets fyraårsdag

För de föräldrar som har fler än 96 dagar kvar omedelbart innan barnets fyraårsdag görs en automatisk omräkning av antalet kvarvarande föräldrapenningdagar. Dagarna delas lika mellan föräldrarna utifrån hur fördelningen av antalet föräldrapenningdagarna såg ut före fyraårsdagen. Det innebär att ett avstående på till exempel 10 dagar som kommit in efter omräkningen inte är värt 10 dagar för tid före omräkningen.

För att få reda på värdet av antalet avstådda dagar efter fyraårsdagen som ska användas före fyraårsdagen krävs en omräkningsfaktor. Omräkningsfaktorn får man

fram genom att dela det totala antalet föräldrapenningdagar som finns kvar för barnet före fyraårsdagen med det totala antalet föräldrapenningdagar efter fyraårsdagen.

6.6 Återtagande av dagar

12 kap. 17 c § SFB

En förälder som har avstått eller överlåtit rätten till föräldrapenning får återta avståendet eller överlåtelsen för dagar som inte har utnyttjats.

En förälder får återta föräldrapenningdagar som tidigare har avståtts eller överlåtit, om dagarna inte har utnyttjats. Bestämmelsen inkluderar både dagar som har avståtts till den andra föräldern och dagar som har överlåtit till en annan person.

Högsta förvaltningsdomstolen fastslog i en dom från 2014 (HFD 2014 ref 16) att det inte finns något som hindrar att den förälder som tidigare avstått ett visst antal dagar till den andra föräldern tar tillbaka dagarna vid ett senare tillfälle. Återtagandet gäller från och med dagen efter den dag då återtagandet kommit in till Försäkringskassan. Att föräldern får tillbaka sin rätt till föräldrapenning från och med dagen efter återtagandet kom in till Försäkringskassan, innebär att föräldern kan göra anspråk på föräldrapenning även för tid före återtagandet.

Exempel

Per har tidigare avstått dagar med föräldrapenning till Anna. När Per den 15 oktober ansöker om föräldrapenning för tiden 1–30 september, får han veta att han inte har några dagar kvar. Den 20 november får Försäkringskassan Pers anmälan om att ta tillbaka föräldrapenning. Per har rätt att ta tillbaka det antal dagar som inte utnyttjats av Anna fram till och med den 20 november. När Per har fått tillbaka dagarna kan han antingen ansöka om föräldrapenning från och med den 21 november eller meddela att han önskar föräldrapenning enligt sin tidigare ansökan.

Ett återtagande av föräldrapenningdagar behöver inte göras på särskild blankett eller ens vara skriftligt. Om återtagandet görs muntligt är det viktigt att Försäkringskassan antecknar det i journalen.

6.6.1 När barnet har fyllt fyra år

Man kan ta tillbaka dagar även när barnet har fyllt fyra år, om det finns några kvar. Om antalet dagar med föräldrapenning minskar när barnet har fyllt fyra år, så minskar i motsvarande mån även antalet dagar som kan återtas. Det innebär att antalet ersättningsdagar som är möjliga att ta tillbaka när barnet har fyllt fyra år kan vara färre än de som tidigare avståtts (prop. 2013/14:4 s 42).

Exempel

Lisa och Camilla är mammor till Vilgot. De har gemensam vårdnad om Vilgot och har därför fått 240 dagar vardera med föräldrapenning. Lisa avstår 50 dagar till Camilla. När Vilgot fyller 4 år har föräldrarna kvar sammanlagt 100 dagar. Av dessa har Lisa kvar 30 dagar och Camilla 70 dagar. I Camillas dagar ingår 50 dagar, som Lisa tidigare har avstått till henne. Lisa kan ta tillbaka de 50 dagarna från Camilla så länge de finns kvar. Eftersom föräldrarna sammanlagt har kvar fler än 96 dagar när Vilgot fyller fyra år minskar antalet dagar vid fördelningen av dagarna. Lisa får då behålla 29 dagar ($30/100 \times 96$) och Camilla 67 dagar ($70/100 \times 96$).

Innan Vilgot fyllde fyra år kunde Lisa ta tillbaka 50 dagar vilket utgjorde 71 procent av Camillas dagar ($50/70 = 71$ procent). När Vilgot har fyllt fyra år har Lisa fortfarande möjlighet att ta tillbaka 71 procent av Camillas dagar, vilket innebär att hon har rätt att ta tillbaka 48 dagar (71 procent av 67 dagar). Antalet dagar som Lisa kan ta tillbaka minskar alltså från 50 till 48 dagar vid barnet fyllt fyra år.

6.6.2 När barnet har fyllt fyra år minskas antalet dagar

12 kap. 12 § SFB

Föräldrapenning med anledning av ett barns födelse lämnas under högst 480 dagar sammanlagt för föräldrarna, och vid flerbarnsfödelse under ytterligare högst 180 dagar för varje barn utöver det första.

Om ett barn blir bosatt här i landet under barnets andra levnadsår lämnas föräldrapenning under högst 200 dagar sammanlagt för föräldrarna, och vid flerbarnsfödelse under ytterligare högst 76 dagar för varje barn utöver det första.

Om barnet blir bosatt här i landet efter det andra levnadsåret lämnas föräldrapenning under högst 100 dagar sammanlagt för föräldrarna, och vid flerbarnsfödelse under ytterligare högst 38 dagar för varje barn utöver det första.

För tid efter barnets fjärde levnadsår, räknat från barnets födelse eller därmed likställd tidpunkt, lämnas föräldrapenning dock under högst 96 dagar sammanlagt för föräldrarna, och vid flerbarnsfödelse under ytterligare högst 36 dagar för varje barn utöver det första.

När barnet har fyllt fyra år kan föräldrapenning tas ut i högst 96 dagar. Vid flerbarnsfödelse kan föräldrapenning tas ut i ytterligare 36 dagar för varje barn utöver det första (12 kap 12 § tredje stycket SFB).

Proportionell fördelning

12 kap. 15 a § SFB

Om antalet kvarstående dagar för föräldrapenning omedelbart före utgången av barnets fjärde levnadsår överstiger det antal dagar för vilka föräldrapenning kan lämnas enligt 12 § tredje stycket, fördelas antalet dagar för föräldrapenning enligt nämnda lagrum mellan föräldrar som har gemensam vårdnad om ett barn på så sätt att vardera föräldern får så stor andel av antalet dagar som motsvarar den förälderns andel av de dagar som kvarstod omedelbart före utgången av barnets fjärde levnadsår. Antalet dagar som ingår i respektive beräknad andel avrundas till närmaste hel dag, varvid halv dag avrundas uppåt.

Om föräldrarna har kvar fler än 96 dagar omedelbart innan barnet har fyllt fyra år, så fördelas dagarna mellan båda föräldrarna om de har gemensam vårdnad om barnet. Vardera föräldern får då ett proportionellt lika stort antal dagar som motsvarar antalet dagar omedelbart före 4-årsdagen. Det antal dagar som ingår i respektive förälders andel, avrundas till närmaste hel dag, varvid halva dagar avrundas uppåt (12 kap. 15 a § SFB).

Om bara den ena föräldern har dagar kvar, minskar den förälderns kvarvarande dagar till 96 dagar, när barnet fyller 4 år. Om båda föräldrarna tillsammans har färre än 96 dagar kvar, får de behålla sina respektive dagar, när barnet fyller 4 år. För att beräkna antalet dagar efter fyraårsdagen använder man följande formel:

$$(\text{Antal kvarvarande dagar för föräldern} / \text{totalt antal kvarvarande dagar för båda föräldrarna}) \times 96$$

Det framgår av prop. 2013/14:4 s. 41.

Exempel

Theresia och Jean är föräldrar till Gustav. Dagen innan Gustav fyller 4 år har hans föräldrar kvar sammanlagt 150 dagar. Theresia har kvar 50 dagar och Jean 100 dagar. När Gustav fyller 4 år minskar antalet dagar. Theresia får då behålla 32 dagar ($50/150 \times 96$) och Jean 64 dagar ($100/150 \times 96$).

Var för sig behåller föräldrarna alltså en lika stor andel av de dagar de hade både före och efter barnet fyllt fyra år. När Gustav har fyllt fyra år har Theresia därför kvar en tredjedel av sina dagar och Jean två tredjedelar av sina dagar.

Avrundning av dag

Vid fördelningen av antalet dagar mellan föräldrarna när barnet fyllt fyra år, ska den beräknade andelen avrundas till närmaste hel dag, varvid halv dag avrundas uppåt (12 kap. 15 a § SFB och prop. 2013/14:4 s. 74). Det innebär att 0,49 avrundas nedåt och 0,50 avrundas uppåt.

Exempel

Gudrun och Tore är föräldrar till Hedvig. När Hedvig fyller 4 år har de tillsammans kvar 101 dagar med föräldrapenning. Gudrun har kvar 50 dagar och Tore 51 dagar. Efter barnet fyllt fyra år får de behålla sammanlagt 96 dagar. Gudruns andel beräknas till 47,52 dagar ($50/101 \times 96$). Eftersom hennes andel ska avrundas till närmaste hel dag och eftersom halv dag avrundas uppåt, så får hon 48 dagar. Tores andel beräknas till 48,47 dagar ($51/101 \times 96$), hans andel avrundas också till 48 dagar.

En förälder får rätt till föräldrapenning först när barnet har fyllt fyra år

12 kap. 15 b SFB

Om den ena föräldern får rätt till föräldrapenning först under sådan tid som avses i 12 § tredje stycket, lämnas föräldrapenning till vardera föräldern under hälften av det antal dagar som återstår för föräldrapenning omedelbart efter utgången av barnets fjärde levnadsår. Det antal dagar under vilka den först berättigade föräldern har fått föräldrapenning för nämnda tid, fram till dess att båda föräldrarna fick rätt till föräldrapenning, ska räknas av. I första hand ska avräkning göras från den först berättigade föräldrarnas andel.

Om den ena föräldern har fått rätt till föräldrapenning före och den andra efter barnet fyllt fyra år, så ska de dagar som finns kvar *omedelbart* efter barnet fyllt fyra år, det vill säga maximalt 96 dagar, delas lika mellan föräldrarna. Om den förälder som först haft rätt till föräldrapenning hunnit ta ut föräldrapenning efter barnet fyllt fyra år, så ska de dagarna räknas av från hans eller hennes dagar. Om antalet dagar som ska avräknas är större än hans eller hennes totala antal dagar, ska det överskjutande antalet dagar avräknas från den andra föräldrarnas dagar (prop. 2013/14:4 s. 45 och 75).

Exempel

Abdi och Amina har gemensam vårdnad om sin son George. Amina bor i Sverige och Abdi bor i Somalia vilket innebär att det endast är Amina som haft rätt till föräldrapenning. När George har fyllt 4 år flyttar Abdi till Sverige och blir försäkrad för föräldrapenning. Men Amina har före barnet fyllt fyra år tagit ut 300 dagar. Det innebär att de kvarvarande 180 dagarna har minskat till 96 dagar vid barnet fyllt fyra år och att Abdi och Amina får 48 dagar var.

Exempel

Samma förutsättningar gäller som i det tidigare exemplet men nu blir Abdi försäkrad för föräldrapenning när George blivit 4 år och tre månader. Då har Amina hunnit ta ut 50 av de 96 dagar som hon fick behålla efter barnet fyllt fyra år. Därför finns det totalt 46 dagar kvar, när Abdi blir försäkrad. Amina har alltså tagit ut mer än hälften av de dagar som fanns kvar efter barnet fyllt fyra år och därför har hon inte kvar någon egen rätt till föräldrapenning. Hon har i stället tagit ut 2 dagar som ska räknas av från Abdis dagar. Abdi tilldelas därför 46 dagar, det vill säga 48 – 2 dagar.

Båda föräldrarna får rätt till förmånen först efter barnet fyllt fyra år

12 kap. 15 § SFB

Om föräldrarna har gemensam vårdnad om ett barn får vardera föräldern föräldrapenning under hälften av den tid som anges i 12 §. Vardera föräldern får då föräldrapenning under hälften av den tid för vilken förmånen enligt 19 § lämnas på sjukpenning- eller grundnivå och hälften av den tid för vilken den lämnas på lägstanivå. Om endast en av föräldrarna har rätt till föräldrapenning, får han eller hon dock föräldrapenning under hela den tid som anges i 12 §.

Föräldrar som har gemensam vårdnad om ett barn och som blir försäkrade för föräldrapenning efter barnet fyllt fyra år kan tillsammans få föräldrapenning med högst 96 dagar. Vid flerbarnsfödelse betalas föräldrapenning för ytterligare högst 36 dagar för varje barn utöver det första. (12 kap. 12 § tredje stycket SFB). Dagarna fördelas jämnt mellan föräldrarna så att de får högst 48 dagar var (se prop. 2013/14:3 s. 75).

De 96 dagarna betalas ut på sjukpenningnivå, om föräldern har en sjukpenninggrundande inkomst. Efter barnet fyllt fyra år behöver föräldern inte uppfylla 240-dagarsvillkoret för att få föräldrapenning på sjukpenningnivå (se *avsnitt 4.6.2*). Om föräldern inte har sjukpenninggrundande inkomst betalas dagarna ut på grundnivå (12 kap. 41 b–41 d §§ SFB).

Även föräldrar som får rätt till föräldrapenning efter barnet fyllt fyra år har reserverade dagar på sjukpenningnivå eller på grundnivå. Det innebär att föräldrar som har rätt till föräldrapenning på sjukpenningnivå eller på grundnivå inte kan avstå dagar till den andra föräldern. (12 kap. 41 g och 41 h §§ SFB).

Exempel

Ida och Joakim blir försäkrade för föräldrapenning när deras barn är 6 år. De får 48 dagar var. Ida har rätt till föräldrapenning på sjukpenningnivå och Joakim på grundnivå. Ingen av dem kan avstå dagar till den andra, eftersom dagarna ingår i de reserverade dagarna.

Hur fördelas dagarna om familjen flyttar från Sverige och sen återvänder

När ett barn föds i Sverige och familjen är försäkrad här fördelas föräldrapenningdagar enligt huvudregeln. Om familjen flyttar från Sverige och inte längre är försäkrad här och sedan återvänder igen efter att barnet har fyllt fyra år gäller följande. Om det finns färre än 96 föräldrapenningdagar kvar ska en omräkning av dagarna inte göras. När föräldrarna båda har varit försäkrade i Sverige tidigare ska inte heller en likafördelning av dagarna göras trots att de båda blir försäkrade efter barnets fyraårsdag. Det beror på att båda föräldrarna varit försäkrade i Sverige tidigare. Det är endast i de fall då båda föräldrarna har rätt till föräldrapenning enbart för tid efter fyraårsgränsen som en hälftendelning ska ske (prop. 2013/14:4 s. 75).

Exempel

Linnea och Anton är föräldrar till Ebba. När Ebba är 2,5 år har Linnea tagit ut alla sina föräldrapenningdagar och Anton har 60 reserverade dagar kvar.

Linnea och Anton får båda jobb i Australien och bestämmer sig för att flytta dit när Ebba är 3,5 år. Familjens avsikt är att stanna borta under obestämd tid och när de börjar arbeta i Australien upphör deras försäkring i Sverige.

Efter 1,5 år återvänder familjen till Sverige. Ebba är nu 5 år och när Linnea och Anton åter blir försäkrade i Sverige har Anton kvar sina 60 reserverade dagar.

I exemplet är Ebba över fyra år när familjen återvänder till Sverige. Men eftersom föräldrapenning har tagits ut tidigare för Ebba och föräldrarna varit försäkrade tidigare, har Ebba kvar samma dagar som tidigare.

När Anton i exemplet ovan ansöker om föräldrapenning måste Försäkringskassan utreda om han eller Linnea fått en förmån liknande föräldrapenning från Australien. Om de har fått det ska dessa dagar räknas bort från barnets föräldrapenningdagar, i det här fallet från Antons dagar eftersom inga andra dagar finns.

Ersättningsnivå när barnet har fyllt fyra år

För tid efter barnet fyllt fyra år betalas föräldrapenning i första hand ut på sjukpenningnivå eller grundnivå. Om det inte finns kvar tillräckligt många dagar på dessa nivåer, kan dagarna i stället tas ut på lägstanivå. Den som är försäkrad enbart för arbetsbaserad föräldrapenning har dock inte rätt till ersättning på lägstanivå. Därför kan denna grupp endast få föräldrapenning på sjukpenningnivå eller grundnivå (12 kap. 41 f § SFB och prop. 2013/14:4 s. 46–47).

En fördelning av antalet dagar per ersättningsnivå görs endast om föräldrarna har kvar fler än 96 dagar, när barnet fyller 4 år, se avsnitt 6.5.1. I första hand betalas dagarna ut på sjukpenningnivå. Men om det före barnet fyllt fyra år inte finns kvar tillräckligt många dagar på sjukpenningnivå, så betalas resterande dagar ut på lägstanivå.

Exempel

Anna och Henrik har gemensam vårdnad om sonen Oscar, vilket innebär att de har rätt till föräldrapenning under 240 dagar vardera, 195 dagar på sjukpenningnivå och 45 dagar på lägstanivå. När Oscar fyller 4 år, har Anna kvar sammanlagt 50 dagar och av dem är 35 dagar på sjukpenningnivå och 15 dagar på lägstanivå. Henrik har kvar sammanlagt 80 dagar, varav 40 dagar på sjukpenningnivå och 40 dagar på lägstanivå. Föräldrarna har alltså tillsammans kvar 130 dagar (50+80) när Oscar fyller 4 år, men de får bara behålla 96 dagar.

Annas andel av det totala antalet dagar är 38 procent (50/130) och Henriks andel är 62 procent (80/130). Det leder till att Anna får behålla 37 dagar (50/130 x 96) och Henrik 59 dagar (80/130 x 96) efter fyraårsgränsen. Av Annas 37 dagar kan Försäkringskassan betala ut 35 dagar på sjukpenningnivå och 2 dagar på lägstanivå. Av Henriks 59 dagar kan 40 dagar betalas ut på sjukpenningnivå och 19 dagar på lägstanivå.

En konsekvens av att föräldrar avstår föräldrapenning på en viss ersättningsnivå (se avsnitt 6.1.1) blir att ett avstående bara kan tas tillbaka på samma nivå. Om en förälder

till exempel har avstått dagar på lägstanivå och om det bara finns dagar kvar på sjukpenningnivå, så kan föräldern inte ta tillbaka någon del av sitt avstående. Läs mer om avstående och återtagande av dagar i avsnitt 6.5 och avsnitt 6.6.

Exempel

Tobias och Sara har gemensam vårdnad om dottern Lovisa. Sara avstår 100 dagar på sjukpenningnivå till Tobias. När Lovisa fyller 4 år har Tobias kvar sammanlagt 50 dagar, varav 40 dagar på sjukpenningnivå och 10 dagar på lägstanivå. Sara har sammanlagt 80 dagar kvar, varav 40 dagar på sjukpenningnivå och 40 dagar på lägstanivå. Tobias procentuella andel av det totala antalet dagar som finns kvar för Lovisa är 38 procent ($50/130$). Saras andel är 62 procent ($80/130$).

På Lovisas 4-årsdag har Tobias kvar 37 dagar ($50/130 \times 96$), varav 37 dagar på sjukpenningnivå. Sara har kvar 59 dagar ($80/130 \times 96$), varav 40 dagar på sjukpenningnivå och 19 på lägstanivå. Om Sara vill, kan hon ta tillbaka Tobias samtliga 37 dagar på sjukpenningnivå.

Exempel

Om Sara i stället väljer att ta tillbaka dagarna strax *innan* Lovisa fyller 4 år, kan hon ta tillbaka de kvarvarande 40 dagarna på sjukpenningnivå. Sara kan bara ta tillbaka dagar på samma ersättningsnivå som hon tidigare avstått dagar på.

Ett sådant återtagande innebär att Tobias har kvar 10 dagar på lägstanivå och Sara 120 dagar, varav 80 dagar på sjukpenningnivå ($40 + 40$) och 40 dagar på lägstanivå strax innan barnet fyllt fyra år.

När antalet dagar minskar vid barnet fyllt fyra år får Tobias kvar 7 dagar på lägstanivå ($10/130 \times 96$) och Sara 89 dagar ($120/130 \times 96$), varav 80 dagar på sjukpenningnivå och 9 dagar på lägstanivå.

7 Flera ersättningar för samma barn eller till samma förälder

I detta kapitel beskrivs de regler som gäller

- föräldrapenningförmåner till båda föräldrarna
- samtidigt uttag av föräldrapenning, s.k. dubbeldagar
- föräldrapenning för flera barn
- en förälders möjlighet till att byta ut föräldrapenning mot tillfällig föräldrapenning
- föräldrapenning och sjukpenning.

7.1 Föräldrapenningförmåner till båda föräldrarna samtidigt

11 kap. 10 § SFB

Föräldrapenningförmåner får inte lämnas till båda föräldrarna för samma barn och tid i annat fall än som anges i 12 kap. 4 a och 5 a–7 §§ samt 13 kap. 10, 11, 13, 26 och 30 §§.

Tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap. 31 e § får lämnas till flera föräldrar för samma barn och tid.

För tillfällig föräldrapenning gäller även 13 kap. 3 §.

11 kap. 15 § SFB

Föräldrapenning med anledning av ett barns födelse lämnas inte om det för samma barn och tid lämnas en motsvarande förmån enligt utländsk lagstiftning.

Huvudregeln är att föräldrapenningförmåner (föräldrapenning eller tillfällig föräldrapenning) inte får betalas ut till båda föräldrarna för samma barn och tid. Med samma tid menas just samma tid under dagen (KRNG mål nr 403-13). Det finns dock ett antal undantag från huvudregeln. Föräldrarna kan ta ut föräldrapenning samtidigt när de går på föräldrautbildning, besöker barnets förskola eller tar ut dubbeldagar. Undantagen beskrivs närmare i slutet på detta avsnitt.

Exempel

Bengt har en heltidstjänst och har tagit föräldraledigt med en fjärdedel varje eftermiddag. Han tar ut en fjärdedels föräldrapenning på sjukpenningnivå för vård av sin tvååriga dotter Stina. Stinas mamma Margareta arbetar halvtid, fyra timmar varje förmiddag, och då är Stina på förskolan. Stina blir sjuk och Margareta begär hel tillfällig föräldrapenning.

Margareta kan få hel tillfällig föräldrapenning eftersom den tillfälliga föräldrapenningen inte gäller samma tid som Bengt får föräldrapenning för.

Föräldrapenning med anledning av ett barns födelse får inte heller betalas om det för samma barn och tid betalas en motsvarande förmån enligt utländsk lag (11 kap. 15 § SFB)

Om föräldrarna deltar i föräldrautbildning eller besöker den förskoleverksamhet som barnet deltar i kan dock föräldrapenning betalas ut till båda föräldrarna för samma tid (11 kap. 10 § och 12 kap. 6 och 7 §§ SFB). Från den 1 januari 2012 kan föräldrarna även ta ut föräldrapenning samtidigt i 30 dagar under barnets första levnadsår genom så kallade dubbeldagar (12 kap. 4 a § SFB, se vidare nedan i *avsnitt 7.2*)

7.2 Samtidigt uttag av föräldrapenning – dubbeldagar

I detta avsnitt beskrivs de bestämmelser som gäller för

- dubbeldagar
- de 90 reserverade dagarna
- gemensam ansökan

7.2.1 Dubbeldagar

12 kap. 4 a § SFB

Föräldrapenning får för samma barn och tid lämnas till båda föräldrarna samtidigt i högst 60 dagar under 15 månader, räknat från barnets födelse eller därmed likställd tidpunkt. Detta gäller endast dagar för vilka det inte för någon av föräldrarna finns hinder enligt 17 § andra stycket mot att avstå föräldrapenning till förmån för den andra föräldern.

Bestämmelser om ansökan i fall som avses i första stycket finns i 110 kap. 5 a §.

Under barnets första 15 månader har båda föräldrarna möjlighet att ta ut föräldrapenning samtidigt i högst 60 dagar, så kallade dubbeldagar. Dubbeldagarna kan tas ut till och med den dag barnet blir 15 månader. Före 1 juli 2024 hade föräldrarna rätt till högst 30 dubbeldagar, och det gällde under barnets första levnadsår.

Möjligheten att ta ut 60 dubbeldagar fram till dess att barnet är 15 månader gäller även för barn som föddes före den 1 juli 2024, så länge dagarna tas ut efter 1 juli 2024 (Prop. 2023/24:1 Utgiftsområde 12 s. 36).

När det gäller adopterade barn räknas de 15 månaderna från den dag när adoptivföräldern fick barnet i sin vård. (Prop. 2023/24:1 Utgiftsområde 12 s. 34).

Exempel

Lisa och Camilla har adopterat José. Han är två år när de får honom i sin vård den 1 augusti 2024. Lisa och Camilla kan ta ut dubbeldagar fram till och med den 1 november 2025.

En försäkrad som har fått rätt till föräldrapenning genom överlåtelse enligt 12 kap. 17 a § likställs med en förälder, vilket följer av 11 kap. 4 a § SFB. Dagar som har överlåtit till en annan person kan därför användas som dubbeldagar.

En förälder kan ta ut föräldrapenning för längre sammanhängande perioder, enstaka dagar eller del av dagar. Vid beräkning av antalet dagar med rätt till föräldrapenning

anses en dag med tre fjärdedels, halv, en fjärdedels eller en åttondels föräldrapenningdag som motsvarande del av en dag (12 kap. 32 § SFB). Denna så kallade nettodagsberäkning innebär att partiella dagar, det vill säga dagar för vilka man har tagit ut mindre än hel föräldrapenning, räknas om till hela dagar (två dagar med halv föräldrapenning räknas som en hel dag med föräldrapenning). Samma metod ska användas även när det gäller avräkning för dagar under vilka föräldrapenning tagits ut genom dubbeldagar. (Prop. 2010/11:146, s.16)

Föräldrapenning med anledning av ett barns födelse lämnas under högst 480 dagar sammanlagt för föräldrarna (12 kap. 12 § första stycket SFB). Bestämmelsen om dubbeldagar innebär inte att föräldrar får rätt till ytterligare 60 dagar med föräldrapenning, utan bara att föräldrarna själva kan avgöra på vilket sätt dagarna ska tas ut. Ett samtidigt uttag av föräldrapenning under 60 dagar innebär att vardera föräldern tar ut föräldrapenning under 60 dagar, det vill säga sammanlagt används 120 dagar med föräldrapenning. Dessa 120 dagar med föräldrapenning räknas av från de 480 dagar som föräldrarna sammanlagt har rätt till.

Exempel

Stefan och Pernilla har dottern Hedvig som är två månader. De ansöker om 3 dubbeldagar var, vilket innebär att Stefan tar ut 3 av sina föräldrapenningdagar och Pernilla 3 av sina föräldrapenningdagar. Sammanlagt tar de ut 6 föräldrapenningdagar.

Föräldrarna kan välja på vilken ersättningsnivå de vill ta ut dubbeldagarna: sjukpenningnivå, grundnivå eller lägstannivå. Föräldrarna kan även välja att den ena föräldern tar ut dubbeldagar på en nivå samtidigt som den andra föräldern tar ut dagarna på en annan nivå. Innan de kan ta ut föräldrapenningdagar på lägstannivå måste de dock ha tagit ut 180 dagar med föräldrapenning på sjukpenning- eller grundnivå (12 kap. 19 § SFB).

Föräldrar som får eller adopterar fler än ett barn samtidigt har liksom föräldrar som får eller adopterar ett barn rätt till 60 dubbeldagar per barn under barnets första 15 månader. Föräldrarna får således ta ut 60 dubbeldagar för det ena barnet och 60 dubbeldagar för det andra barnet. För de flesta föräldrar som fått eller adopterat flera barn samtidigt finns däremot ingen anledning att ta dubbeldagar, eftersom de har rätt att ta ut föräldrapenning för varsitt barn samtidigt i stället. Föräldrarna förbrukar lika många föräldrapenningdagar om de tar ut föräldrapenning för varsitt barn som de gör om de tar ut dubbeldagar för ett barn.

Som framgår tidigare i det här avsnittet är dubbeldagar "vanliga" föräldrapenningdagar, med skillnaden att föräldrarna kan ta ut dagar samtidigt. När det gäller avstående av eller utbyte av föräldrapenningdagar gäller därför samma regler som för andra föräldrapenningdagar, till exempel om föräldrar vill avstå eller ta tillbaka dagar eller om föräldrarna vill byta ut föräldrapenning till tillfällig föräldrapenning vid ett barns sjukhusvistelse (se avsnitt 6.5, 6.6 och 7.2 samt vägledning [2016:2] Tillfällig föräldrapenning).

7.2.2 Dubbeldagar och utländsk föräldrapenning

I detta avsnitt beskrivs hur Försäkringskassan hanterar dubbeldagar när den andra föräldern får motsvarande förmån från ett annat land.

När en av föräldrarna får föräldrapenning från ett land inom EU/EES eller Schweiz

När Försäkringskassan bedömer om en förälder har rätt till dubbeldagar och förordning 883/2004 är tillämplig, ska vi räkna med ersättning som motsvarar föräldrapenning och som har tagits ut i ett annat EU/EES-land eller Schweiz. Det beror på att det finns en princip om likvärdiga förmåner, inkomster, omständigheter eller händelser i artikel 5 förordning 883/2004. Ersättningen från det andra landet ska värderas på samma sätt som om föräldrapenning hade betalats ut i Sverige. Samma sak gäller när förordning 1408/71 tillämpas, trots att bestämmelsen inte fanns i den förordningen. Det beror på att principen om likvärdiga förmåner m.m. framgick av EU-domstolens praxis redan innan förordning 883/2004 började tillämpas (skäl 9 till förordning 883/2004).

Läs mer

Läs mer om principen om likvärdiga förmåner m.m. vägledning (2017:1)
Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal.

7.2.3 Metodstöd för dubbeldagar och utländsk föräldrapenning

När du får in en ansökan om dubbeldagar från förälder A när förälder B har fått ersättning som motsvarar föräldrapenning från ett annat EU/EES-land eller Schweiz under samma tid, ska du utreda med föräldern som ansöker senast om föräldrarna vårdat barnet tillsammans under den aktuella tiden.

Försäkringskassan får inte lämna ut fler uppgifter om förälder A till förälder B än vad som är nödvändigt för att kunna utreda rätten till dubbeldagar. I den här situationen kan det vara nödvändigt att informera förälder B om följande uppgifter:

- att förälder A har ansökt om dubbeldagar
- vilket barn som förälder A har ansökt om dubbeldagar för
- vilka datum det handlar om
- vilken omfattning det gäller (hel, halv och så vidare).

När en av föräldrarna får föräldrapenning från ett land *utanför* EU/EES eller Schweiz

11 kap. 15 § SFB

Föräldrapenning med anledning av ett barns födelse lämnas inte om det för samma barn och tid lämnas en motsvarande förmån enligt utländsk lagstiftning.

Enligt svensk lagstiftning kan föräldrapenning inte betalas ut om motsvarande förmån betalas ut enligt utländsk lagstiftning för samma barn och tid. Detta innebär att om en av föräldrarna tar ut ersättning som motsvarar föräldrapenning från ett annat land utanför EU/EES eller Schweiz, kan den förälder som ansöker om föräldrapenning i Sverige inte få föräldrapenning för samma barn under samma tid. Det kan därför inte bli aktuellt med dubbeldagar.

7.2.4 De reserverade dagarna kan inte tas ut som dubbeldagar

12 kap. 17 § SFB

En förälder kan genom skriftlig anmälan till Försäkringskassan avstå rätten att få föräldrapenning till förmån för den andra föräldern.

Detta gäller dock inte föräldrapenning på sjukpenningnivå enligt 21 och 22 §§ eller på grundnivå enligt 23 § såvitt avser en tid om

1. 90 dagar för varje barn, eller
2. 90 dagar för barnen gemensamt vid flerbarnsfödelse.

I anmälan ska det anges vilka ersättningsnivåer enligt 18 § avståendet avser.

Under de dagar som en förälder inte får överlåta föräldrapenning till den andra föräldern, de så kallade reserverade dagarna, får de inte ta ut dubbeldagar (prop. 2010/11:146, s. 16). Däremot går det att ta ut dubbeldagar övrig tid.

7.2.5 Partsinsyn

10 § FL

Den som är part i ett ärende har rätt att ta del av allt material som har tillförts ärendet. Rätten att ta del av uppgifter gäller med de begränsningar som följer av 10 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Eftersom ansökan om dubbeldagar är gemensam har båda parterna rätt att vid behov få information om vilka dagar som den andra föräldern har ansökt om. Föräldrarna har så kallad partsinsyn i ärendet (10 § FL).

Läs mer

Läs mer om partsinsyn i vägledning (2004:7) *Förvaltningsrätt i praktiken*.

7.3 En förälder kan inte få mer än sammanlagt hel föräldrapenning per dag

Grundprincipen är att en förälder under pågående föräldraledighet med föräldrapenning kompenseras för det inkomstbortfall som ledigheten för med sig. Om barnet blir sjukt finns inte något skäl för att byta ut föräldrapenningen mot tillfällig föräldrapenning så länge som föräldern fortsätter att vårda barnet enligt tidigare uppgjorda planer. Detsamma gäller om ett äldre syskon till barnet insjuknar.

Läs mer

I vägledning (2016:2) *Tillfällig föräldrapenning* finns mer att läsa om vilka regler som gäller vid utbyte av föräldrapenning mot tillfällig föräldrapenning.

7.4 När föräldern har sjukpenning eller sjuklön m.m.

11 kap. 14 § SFB

Föräldrapenningsförmåner lämnas inte om en förälder för samma tid får någon av följande förmåner:

1. sjuklön eller sådan ersättning från Försäkringskassan som avses i 20 § lagen (1991:1047) om sjuklön,
2. sjukpenning, och
3. ersättning som motsvarar sjukpenning enligt annan författning eller på grund av regeringens beslut i ett särskilt fall.

Första stycket gäller även när föräldern får motsvarande förmån på grundval av utländsk lagstiftning.

Av begränsningen följer att föräldrapenning dock kan betalas ut för annan tid än den tid som gäller för sjukpenningen eller den motsvarande ersättningen. Halv sjukpenning och halv föräldrapenning kan till exempel betalas ut för samma dag.

Exempel

Kalle är halvt sjukskriven. Under sjukskrivningen har han koncentrerat sitt arbete till två hela och en halv dag i veckan. Kalle avstår helt från arbete en dag när han skulle ha arbetat hela dagen och begär hel föräldrapenning på sjukpenningnivå. Eftersom Kalle får halv sjukpenning utbetald varje dag kan han högst få halv föräldrapenning på sjukpenningnivå.

En förälder som tar ut föräldrapenning och blir sjuk kan få sjukpenning i stället. Vid prövning av rätt till sjukpenning för tid när föräldern annars skulle ha fått föräldrapenning, ska arbetsförmågan anses nedsatt endast i den utsträckning som förälderns förmåga att vårda barnet är nedsatt på grund av sjukdom (27 kap. 52 § SFB).

Förmånsnivån en åttondel saknar motsvarighet inom sjukförsäkringen, varför en viss obalans kan uppstå. När en förälder som arbetar sju åttondelar och är föräldraledig motsvarande en åttondel blir sjuk, kan hen således få högst motsvarande tre fjärdedels sjukpenningförmån. Detta under förutsättning att föräldern trots sjukdomen kan vårda barnet men inte förvärvsarbeta. Föräldern kan då känna sig tvungen att gå upp från en åttondels föräldrapenningförmån till en fjärdedels föräldrapenningförmån för att täcka det inkomstbortfall som sjukskrivningen medför (prop. 2000/01:44 s. 27).

En konsekvens av att föräldrapenningen är knuten till normal arbetstid (se avsnitt 5.2) för en heltidsarbetande inom yrket är att det kan bli aktuellt att betala ut hel sjukpenning

och halv föräldrapenning när en halvtidsarbetande förälder på grund av sjukdom måste avstå från hela sin arbetstid.

Exempel

Karin har en SGI som grundar sig på halvtidsarbete. Hon tar ut halv föräldrapenning på sjukpenningnivån samtidigt som hon arbetar halvtid. När Karin blir helt sjukskriven kan hon få hel sjukpenning samtidigt som hon fortsätter att ta halv föräldrapenning. Detta är möjligt eftersom hennes sjukpenning och föräldrapenning inte avser samma tid.

Det finns inget hinder för att få föräldrapenning för samma tid som man får sjukersättning eller aktivitetsersättning. För de föräldrar som har sjukersättning och steglös avräkning gäller dock en begränsning, se avsnitt 5.1.

7.5 Samordning mellan förmåner

107 kap. 2 § SFB

Om Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten har betalat ut en ersättning enligt denna balk till en försäkrad och någon av myndigheterna senare beviljar den försäkrade en annan ersättning enligt balken retroaktivt för samma tid som den tidigare utbetalade ersättningen avser gäller följande. Avdrag på den retroaktiva ersättningen ska göras med det belopp som överstiger vad som skulle ha betalats ut för perioden om beslut om båda ersättningarna hade fattats samtidigt.

Det som föreskrivs i första stycket gäller också när den först utbetalda ersättningen är

1. en sådan ersättning enligt någon annan författning som Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten eller en arbetslöshetskassa fattar beslut om, eller
 2. omställningsstudiestöd som Centrala studiestödsnämnden fattar beslut om enligt lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd. *Lag (2022:858)*.
-

Det finns tillfällen då retroaktivt beviljad föräldrapenning ska minskas med hänsyn till en förmån som redan har betalats för samma tid. Minskning är enbart aktuell när det är fråga om två eller flera förmåner som antingen inte kan lämnas samtidigt eller som samordnas beloppsmässigt när de lämnas samtidigt. I sådana fall ska föräldrapenningen minskas i den utsträckning det behövs för att inte den sammanlagda utbetalningen ska överstiga vad föräldern skulle ha fått om båda eller alla förmånerna hade beslutats vid samma tillfälle.

Läs mer

Läs mer om samordning i vägledning (2005:1) *Utbetalning av förmåner, bidrag och ersättningar*. Tänk på att också titta i den vägledning som gäller den specifika förmån som ska samordnas med föräldrapenning för mer information.

7.5.1 Ersättningar till deltagare i arbetsmarknadspolitiska program

Till skillnad från många andra ersättningar kan aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning (ASUEEE) inte betalas ut för en del av en dag. Men ersättningen ska minskas när deltagaren för samma dag får föräldrapenning, vilket framgår av 5 kap. 4 § FEA. Det sammanlagda beloppet som betalas ut får inte vara högre än vad personen skulle ha fått om båda ersättningarna hade beslutats samtidigt. Regeln gör ingen skillnad på vilken nivå som föräldrapenning tas ut på.

Om aktivitetsstöd, utvecklingsersättning eller etableringsersättning har beviljats först och det därefter beslutas retroaktivt om föräldrapenning för samma period, kan ASUEEE inte minskas enligt 5 kap. 4 § FEA eftersom ersättningen redan har beviljats. Det avdrag som skulle ha gjorts på ASUEEE ska då i stället göras på föräldrapenningen med stöd av 107 kap. 2 § SFB.

Om programmet är på heltid minskas grundersättningen för ASUEEE med hela beloppet som deltagaren får i föräldrapenning. Är programmets omfattning mindre än heltid, läggs programomfattningen samman med omfattningen på föräldrapenningen. Om omfattningarna tillsammans är mer än 100 procent ska dagbeloppet minskas med en del av föräldrapenningens belopp (se metodstöd i avsnitt 7.5.2).

7.5.2 Metodstöd – minskning av föräldrapenning med ASUEEE på deltid

Detta metodstöd ska förklara i vilka situationer du ska samordna föräldrapenning med ASUEEE på deltidsprogram utifrån bestämmelser i 5 kap. 4 § FEA och 107 kap. 2 § SFB.

När blir det aktuellt att samordna föräldrapenning med ASUEEE?

Samordning blir aktuellt när en person söker föräldrapenning för samma dag eller period som hen blivit beviljad ersättning för deltagande i arbetsmarknadspolitiskt program och omfattningarna av ersättningarna tillsammans är mer än heltid. En hel omfattning motsvarar alltid åtta timmar per dag oavsett om personen har en SGI på deltid eller heltid.

Hur görs minskningen?

Samordningen görs genom att du beräknar den minskning av dagbeloppet som hade gjorts på ASUEEE om föräldrapenningansökan hade kommit in först. Du gör minskningen på samma sätt oavsett vilken nivå av föräldrapenning som personen ansökt om.

För att fastställa minskningen beräknar du

- programomfattning för ASUEEE i timmar per dag, en hel dag motsvarar alltid åtta timmar
- hur många timmar ansökan om föräldrapenning avser, en hel dag motsvarar alltid åtta timmar
- timbeloppet för föräldrapenning per dag, beräknas alltid per dag och utifrån formeln: belopp för ansökt FP/omfattning (timmar av heltid)

Ex. vid ansökan om hel föräldrapenning på sjukpenningnivå är beloppet 1 000 kronor per dag. Beloppet per timme blir 1 000 kronor/8 timmar = 125 kronor per timme.

I tabellen nedan ser du exempel på programomfattningar för deltagande i arbetsmarknadspolitisk insats samt det avdrag som blir aktuellt att beräkna på föräldrapenningens olika omfattningar.

Programomfattning för ASUEEE	Utrymme för FP	Avdrag vid 1/1 FP	Avdrag vid 3/4 FP	Avdrag vid 1/2 FP	Avdrag vid 1/8 eller 1/4 FP
25 %	6 timmar	2 timmar	-	-	-
50 %	4 timmar	4 timmar	2 timmar	-	-
75 %	2 timmar	6 timmar	4 timmar	2 timmar	-

Tänk på! Program kan beviljas även i andra omfattningar än som angivits ovan. Det är då viktigt att anpassa beräkningen utifrån den beviljade omfattningen och att dra av det antal timmar som överstiger heltid.

Exempel på hur man beräknar avdragsbelopp

Exempel

Ansökan om föräldrapenning finns för hel sjukpenningnivå för en dag, belopp 600 kronor. Deltagaren har program på 50 %, dvs. fyra timmar. Det finns utrymme för fyra timmars föräldrapenning per dag, och minskning behöver göras på resterande fyra timmar som överstiger heltid. Timbeloppet är 75 kronor, och ett avdrag på fyra timmar innebär 300 kronor (4 x 75 kr). Omföringsbelopp i föräldrapenningärendet blir 300 kronor.

Exempel

Ansökan om föräldrapenning finns för $\frac{3}{4}$ lägstanivå för en dag, belopp 135 kronor. Deltagaren har program på 50 %, dvs. fyra timmar. Det finns utrymme för fyra timmar föräldrapenning per dag, ioch minskning behöver göras på resterande två timmar som överstiger heltid. Timbeloppet är 23 kronor, och ett avdrag på två timmar innebär 46 kronor (2 x 23 kr). Omföringsbelopp i föräldrapenningärendet blir 46 kronor.

Exempel

Ansökan om föräldrapenning finns för hel grundnivå för fem dagar. Deltagaren har program på 25 %, dvs. två timmar. Det finns utrymme för sex timmar föräldrapenning per dag, och minskning behöver göras på resterande två timmar som överstiger heltid. Timbeloppet är 31 kronor, och ett avdrag på två timmar innebär 62 kronor per dag (2 x 31 kr).

Omföringsbelopp i föräldrapenningärendet blir 310 kronor (5 x 62 kronor).

8 Beslut och utbetalning

Föräldrapenning betalas ut högst var 14:e dag om inte ersättningsperioden tar slut innan dess (1 och 2 §§ förordningen [1982:366] om utbetalningar av dagersättningar från Försäkringskassan). Vanligen betalar Försäkringskassan ut ersättningen en gång i månaden, den 25:e eller vid ersättningsperiodens slut. Föräldrar som är under 18 år har i normalfallet inte rätt att ta emot betalning.

8.1 Interimistiska beslut

Interimistiska beslut är tillfälliga beslut och ska alltid följas av ett slutligt beslut. Vilka kriterier som ska vara uppfyllda för att kunna fatta interimistiska beslut beskrivs i vägledning (2004:7) *Förvaltningsrätt i praktiken*. Försäkringskassan ska så snart som möjligt efter det interimistiska beslutet slutföra utredningen och fatta det slutliga beslutet om rätten till ersättning.

112 kap. 2 § SFB

För tid till dess att ett ärende har avgjorts får Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten besluta i fråga om ersättning från samma myndighet, om

1. det inte utan betydande dröjsmål kan avgöras om rätt till ersättning föreligger,
2. det är sannolikt att sådan rätt föreligger, och
3. det är av väsentlig betydelse för den som begär ersättningen.

Ett beslut enligt första stycket får meddelas även när det står klart att rätt till ersättning föreligger men ersättningens belopp inte kan bestämmas utan betydande dröjsmål.

För att kunna bevilja föräldrapenning genom att fatta ett interimistiskt beslut måste det alltså *ta lång tid* att utreda ärendet, *vara sannolikt* att det finns rätt till ersättning *och* ersättningen *ska ha väsentlig* betydelse för föräldern. Det kan till exempel ta extra lång tid att utreda 240-dagarsvillkoret när föräldern har arbetat i ett annat EU/EES-land. Om föräldern har ansökt om föräldrapenning varje vecka under en längre period kan det tyda på att ersättningen har väsentlig betydelse för föräldern. Men om föräldern har ansökt om enstaka dagar kan det indikera att ersättningen inte har lika stor betydelse för familjen.

112 kap. 3 § SFB

Finns det sannolika skäl att dra in eller minska en beslutad ersättning, kan den handläggande myndigheten besluta att ersättningen ska hållas inne eller lämnas med lägre belopp till dess att ärendet avgjorts.

Om det framkommer att den beviljade föräldrapenningen *sannolikt* är felaktigt beslutad kan det i vissa fall vara lämpligt att fatta ett interimistiskt beslut om att stoppa utbetalningen. Det kan exempelvis vara tillfällen då en felaktig utbetalning är på väg att utföras och utbetalningsdatum ligger nära i tiden. Om det inte finns möjlighet att hinna

utreda om grundbeslutet ska ändras eller om annan åtgärd behöver vidtas kan det vara lämpligt att stoppa utbetalningen genom att fatta ett interimistiskt beslut.

Läs mer

Läs mer i vägledning (2004:7) *Förvaltningsrätt i praktiken* om interimistiska beslut och beviskrav.

8.2 Begäran av en socialnämnd

11 kap. 17 § SFB

Om en förälder som inte fyllt 18 år har rätt till en föräldrapenningsförmån, får Försäkringskassan på begäran av socialnämnden besluta att föräldrapenningen helt eller delvis ska betalas ut till någon annan person eller till nämnden att användas till förälderns och familjens nytta.

På begäran av en socialnämnd får Försäkringskassan besluta att föräldrapenningen helt eller delvis ska betalas ut till någon annan än föräldern eller till nämnden. Ersättningen ska då användas till förälderns och familjens nytta. Detta gäller under förutsättning att föräldern inte har fyllt 18 år (11 kap. 17 § SFB).

107 kap. 5 § SFB

Om någon som har rätt till periodisk ersättning enligt denna balk har fått ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) får retroaktivt beviljad ersättning på begäran av socialnämnden betalas ut till nämnden. Betalning till socialnämnden får göras, till den del den ersättningsberättigade inte har återbetalat biståndet och det återstående beloppet överstiger 1 000 kronor, med det belopp som motsvarar vad socialnämnden sammanlagt har betalat ut till den ersättningsberättigade och dennes familj för eller under den tid som den retroaktiva ersättningen avser.

Det som föreskrivs i första stycket gäller inte barnbidrag och assistansersättning.

Föräldrapenning som beviljas för retroaktiv tid får på begäran av en socialnämnd betalas ut till nämnden när föräldern har fått ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453). Betalning till socialnämnden får göras, till den del personen inte har återbetalat biståndet till socialnämnden och det återstående beloppet överstiger 1 000 kronor. Försäkringskassan ska betala ut det belopp som motsvarar vad socialnämnden sammanlagt har betalat ut till den ersättningsberättigade och dennes familj för eller under den retroaktiva tid som ersättningen avser.

8.3 Intagen på kriminalvårdsanstalt

106 kap. 5 § SFB

Om en kvinna vid tiden för förlossningen är intagen i kriminalvårdsanstalt eller ett hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, får Försäkringskassan på framställning av föreståndaren för inrättningen besluta att den föräldrapenning som kvinnan har rätt till ska betalas ut till föreståndaren att användas för kvinnans och barnets nytta.

Det finns även en särskild bestämmelse om utbetalning till en kvinna som vid tiden för förlossningen är intagen på kriminalvårdsanstalt eller ett hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga. Försäkringskassan får då på begäran av föreståndaren för inrättningen besluta att den föräldrapenning som kvinnan har rätt till ska betalas ut till föreståndaren för att användas till kvinnans och barnets nytta.

8.4 Väsentlig risk för försening

11 § FL

Om en myndighet bedömer att avgörandet i ett ärende som har inletts av en enskild part kommer att bli väsentligt försenat, ska myndigheten underrätta parten om detta. I en sådan underrättelse ska myndigheten redovisa anledningen till förseningen.

När det finns risk för väsentlig försening i ett ärende ska Försäkringskassan meddela den enskilde och förklara vad som har hänt och varför det inte är möjligt att fatta beslut som planerat eller inom rimlig tid.

Läs mer

Läs mer om utbetalning i vägledning (2005:1) Utbetalning av förmåner, bidrag och ersättningar. Läs också om väsentlig risk för försening i vägledning (2004:7) *Förvaltningsrätt i praktiken*.

8.5 Återställa dagar med föräldrapenning

Högsta förvaltningsdomstolen har i rättsfallet HFD 2022 ref. 34 prövat frågan om när felaktigt utbetalda föräldrapenningdagar ska återställas. Med återställas menas att den försäkrade får tillbaka rätten till ersättningsdagar och att förmånshistoriken korrigeras.

Av HFD:s avgörande framgår att Försäkringskassan enbart ska korrigera förmånshistorik när den försäkrade har fått ett beslut om återkrav enligt 108 kap. 2 § SFB. Och det är bara aktuellt att korrigera förmånshistoriken när återkravet beror på att personen inte har haft rätt till ersättning. Förmånshistoriken ska däremot inte korrigeras när personen har haft rätt till ersättning men ersättning betalats ut med för högt belopp.

Om Försäkringskassan bedömer att den försäkrade är återbetalningsskyldig, men i beslutet beviljar eftergift med hela beloppet ska heller inga ersättningsdagar återställas.

Om kravet på återbetalning bara delvis efterges, måste det belopp som finns kvar att återbetala efter eftergiften räknas om till ersättningsdagar enligt en särskild metod.

Läs mer

- I Försäkringskassans rättsliga ställningstagande (FKRS 2023:16) *Återställande av ersättningsdagar vid felaktig utbetalning av dagersättning* går att läsa mer om vad som gäller vid återställande av dagar.
 - Den särskilda metoden för att räkna om beloppen vid eftergift till ersättningsdagar finns i *Metod för omräkning vid delvis eftergift*.
-

9 När flera länder är inblandade

När minst två länder är inblandade i ett ärende kallas det för en gränsöverskridande situation. Det kan vara att föräldern eller barnet

- flyttar från ett annat land till Sverige
- flyttar från Sverige till ett annat land
- arbetar och bor i olika länder
- har familjemedlemmar i ett annat land
- vistas i ett annat land.

I sådana situationer är bestämmelserna om försäkrad och socialförsäkringsskydd i SFB som beskrivits ovan särskilt viktiga. Flera av bestämmelserna om försäkrad och socialförsäkringsskydd tar sikte på situationer där en förälder eller familj kommer från ett annat land till Sverige, eller reser härifrån. För en person som blir förälder och som alltid har bott i Sverige och som aldrig vistas längre perioder utomlands, får bestämmelserna inte lika stor betydelse.

En situation där ett annat land är inblandat kan även medföra att vissa bestämmelser i SFB inte kan tillämpas på grund av att ett annat regelverk påverkar SFB. Antingen genom att SFB över huvud taget inte ska tillämpas eller att ett annat regelverk ska tillämpas tillsammans med SFB. Det blir ofta aktuellt när föräldrar eller familjer rör sig mellan länder inom EU/EES eller i Schweiz. Det finns nämligen ett regelverk – EU-förordningarna 883/2004 och 987/2009 – som mycket förenklat innebär att alla EU-medborgare i praktiken ska behandlas lika som medborgarna i det EU-land som de arbetar eller bor i.

EU-förordningar och avtal om social trygghet som Sverige har med andra länder syftar till att bestämma vilket lands lagstiftning som ska tillämpas, det vill säga hur ländernas lagstiftningar ska samordnas i en viss situation. Regelverken kan även innehålla bestämmelser om hur exempelvis föräldrapenning ska samordnas. Det innebär att även om ett visst lands lag har pekats ut som tillämplig, i detta fall SFB, så kan regelverket ha specialbestämmelser kring hur just föräldrapenning ska samordnas. Därför är det nödvändigt att veta vilka regelverk och bestämmelser som Försäkringskassan ska tillämpa och hur SFB ska hanteras i sådana situationer.

I vägledning (2017:1) *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal* finns därför en metod med sex olika bedömningssteg. Den är användbar för att navigera rätt i ett gränsöverskridande ärende och säkerställa att rätt förälder får rätt till föräldrapenning eller motsvarande enligt rätt regelverk. Beskrivningen av bedömningsstegen ska i första hand läsas i ovanstående vägledning men följande i bedömningsstegen är särskilt viktigt att tänka på i föräldrapenningärenden:

1. Vad vet vi om personen?

Eftersom föräldrapenningen både är bosättnings- och arbetsbaserad behövs uppgifter både om föräldrarnas och barnets bosättning och i förekommande fall arbete. Här är särskilt uppgifter om olika kopplingar till andra länder viktiga, eftersom det kan påverka föräldrapenningärendet på olika sätt. De faktorer som är viktiga att reagera på framgår under avsnitt 2.1.

2. Vilket eller vilka regelverk kan vara aktuella att använda?

Föräldrapenning omfattas av flera internationella regelverk och det är viktigt att uppmärksamma vilket annat land som är aktuellt och vilka regelverk som ska tillämpas. Föräldrapenning ingår både i förordning 883/2004 och flera avtal om

social trygghet som Sverige har med andra länder. Du kan läsa om avtalen i avsnitt 9.6.

3. Vilket lands lagstiftning ska gälla?

När ett annat regelverk ska tillämpas ska Försäkringskassan först bedöma vilket lands lagstiftning som ska gälla, dvs. vilket land som föräldern ska få sina socialförsäkringsförmåner från. Huvudregeln i förordning 883/2004 och många avtal är att arbetslandets lagstiftning ska gälla för en person. Om personen inte arbetar gäller vanligen bosättningslandets lagstiftning. I förordning 883/2004 finns även en bestämmelse som kan innebära att ett lands lagstiftning ska gälla för en förälder på grund av att denne tar ut kontantförmån som grundar sig på arbete, såsom föräldrapenning.

4. Är personen försäkrad i Sverige?

Även om förordning 883/2004 eller ett avtal om social trygghet gäller ska Försäkringskassan alltid göra en försäkringsbedömning enligt SFB. Här är det viktigt att komma ihåg att försäkringen för föräldrapenning är tudelad. Den gränsöverskridande situationen kan ibland få olika betydelse i förhållande till arbetsbaserad och bosättningsbaserad föräldrapenning.

5. Omfattas personen av socialförsäkringsskyddet?

En gränsöverskridande situation kan påverka om föräldern eller barnet omfattas av socialförsäkringsskyddet. En utlandsvistelse kan exempelvis påverka möjligheten att få bosättningsbaserad respektive arbetsbaserad föräldrapenning enligt SFB utbetald. Det kan också vara så att föräldern eller barnet behöver uppehållstillstånd för att få bosättningsbaserad föräldrapenning, eller att föräldern behöver arbetstillstånd för att få arbetsbaserad föräldrapenning.

6. Uppfyller personen villkoren för föräldrapenning?

Den gränsöverskridande situationen kan ha betydelse vid bedömningen av själva förmånsvillkoren för föräldrapenning, som till exempel 240-dagarsvillkoret.

Förordning 883/2004 och avtalen om social trygghet kan påverka föräldrarnas rätt till föräldrapenning för sitt barn i alla bedömningsstegen ovan; de andra regelverken kan alltså innebära att vissa av villkoren i SFB inte gäller eller påverkas på olika sätt i en viss situation.

När Försäkringskassan bedömer om en förälder har rätt till föräldrapenning för sitt barn i en situation där minst ett annat land är inblandat, kan bedömningen medföra tre olika huvudspår när det gäller vilka regelverk som ska tillämpas och hur de ska bedömas i ärendet. Nedan beskrivs dessa tre huvudspår översiktligt.

9.1 När SFB gäller

Om föräldern och barnet situation har en koppling till ett land utanför EU/EES och Schweiz och det är ett land som Sverige inte har ett avtal om social trygghet med, gäller bara SFB. I ett sådant ärende är Försäkringskassans bedömning av SFB:s bestämmelser om försäkrad och socialförsäkringsskydd särskilt viktig.

Det kan till exempel handla om en familj som kommer till Sverige för att vistas längre tid än ett år här, och som behöver ha uppehållstillstånd för att anses försäkrade för bosättningsbaserad föräldrapenning. Det kan också handla om en förälder som är försäkrad för bosättningsbaserad föräldrapenning men vars tidsbegränsade uppehållstillstånd går ut.

Exempel

Elia kom till Sverige med sin fru Sarah och två barn för tre år sedan. Efter att familjen beviljats uppehållstillstånd och varit i Sverige i ett och ett halvt år bedömde Försäkringskassan dem som bosatta och försäkrade för bosättningsbaserade förmåner i Sverige. Familjen fick då barnbidrag för sina två barn.

I januari föder Sarah ett nytt barn och ansöker om föräldrapenning. När Försäkringskassan utreder ärendet visar det sig att Sarahs tidsbegränsade uppehållstillstånd har löpt ut och att hon inte har sökt om ett nytt tillstånd innan det tidigare gick ut. Sarah bedöms visserligen som försäkrad för bosättningsbaserad föräldrapenning, men hon har inte rätt till den eftersom hon inte har ett uppehållstillstånd och heller inte uppfyller något av undantagen i 5 kap. 12 § SFB.

Det kan också handla om en förälder som lämnar Sverige och kan antas vara borta längre tid än ett år och därmed inte är försäkrad för bosättningsbaserad föräldrapenning enligt 5 kap. SFB. Ett annat exempel är en förälder som slutar att arbeta i Sverige för att börja arbeta i ett annat land och som därmed inte är försäkrad för arbetsbaserad föräldrapenning enligt 6 kap. SFB. Se mer i avsnitt 2.1.

Läs mer

Läs mer om villkoren för att vara försäkrad för bosättningsbaserade förmåner i beskrivningen av 5 kap. 2–3 §§ SFB respektive arbetsbaserade förmåner i 6 kap. 2 § och 6 kap. 8–12 §§ SFB i vägledning (2017:1) *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal*.

En utlandsvistelse påverkar inte alltid föräldrarnas rätt att vara försäkrad, men kan däremot innebära att hen inte har rätt till föräldrapenning på grund av utlandsvistelsen. Om utlandsvistelsen kan antas överstiga sex månader kan Försäkringskassan inte betala ut bosättningsbaserad föräldrapenning, även om föräldern fortfarande är försäkrad för bosättningsbaserad föräldrapenning. Om barnet inte längre är bosatt i Sverige kan Försäkringskassan inte betala ut arbetsbaserad föräldrapenning, även om föräldern fortfarande är försäkrad för arbetsbaserad föräldrapenning. Se mer i avsnitt 2.2.

Exempel

Pavlov är bosatt i Sverige och har arbetat här i flera år. När Pavlov blir förälder åker han till Ryssland till sina föräldrar för att få hjälp med att ta hand om barnet under barnets första sju månader. Han planerar därför att vistas i Ryssland hos sina föräldrar i sju månader och samtidigt ta ut föräldrapenning både på sjukpenning- och lägstanivå.

Eftersom Pavlov bara ska vara borta från Sverige i sju månader är han fortsatt försäkrad för bosättningsbaserad föräldrapenning. Barnet anses också bosatt i Sverige. Men eftersom de ska vistas i Ryssland sju månader har Pavlov inte rätt till bosättningsbaserad föräldrapenning på lägstanivå enligt 5 kap. 14 § SFB.

Eftersom Pavlov är fortsatt försäkrad för sitt tidigare arbete i Sverige är han försäkrad för arbetsbaserad föräldrapenning. Han har även rätt till den arbetsbaserade föräldrapenningen eftersom barnet är bosatt i Sverige och det finns därför inga hinder mot att betala ut sådan vid en utlandsvistelse enligt 6 kap. 16 § SFB.

Läs mer

Läs mer om villkoren i socialförsäkringsskyddet under beskrivningen i 5 kap. 11–16 §§ respektive 6 kap. 13–18 §§ SFB i vägledning (2017:1) *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal*.

9.2 När förordningarna 883/2004 och 987/2009 gäller

Förordning 883/2004 och tillämpningsförordning 987/2009 ska tillämpas när en förälder eller ett barn befinner sig i en gränsöverskridande situation, det vill säga när familjen bor eller arbetar både i Sverige och i ett annat EU/EES-land eller Schweiz. Föräldrapenning tillhör sakområdet familjeförmåner i förordning 883/2004 och samordnas därför enligt kapitel 8 i förordning 883/2004. Ibland används därför förordningen tillsammans med SFB när föräldern eller barnet befinner sig i en gränsöverskridande situation.

När förordningarna tillämpas är det viktigt att ha information om var föräldern arbetar och är bosatt, samt var barnet eller andra familjemedlemmar är bosatta.

EU-medborgare och deras familjemedlemmar behöver varken uppehållstillstånd eller arbetstillstånd. Det innebär att SFB:s krav på uppehållstillstånd och arbetstillstånd inte ska tillämpas för EU-medborgare och deras familjemedlemmar.

Läs mer

Läs mer om förordning 883/2004 och förordning 987/2009 under beskrivningen av förordningarna i vägledning (2017:1) *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal*.

9.2.1 Vilket lands lagstiftning gäller?

När en förälder, ett barn eller en familj är i en situation som innebär att förordningarna ska tillämpas, behöver Försäkringskassan bedöma vilket lands lagstiftning som ska

gälla för föräldern och barnet, det vill säga om det är SFB tillsammans med förordningarna eller det andra landets lagstiftning som ska gälla. Förordning 883/2004 innehåller flera olika bestämmelser som pekar ut vilket lands lagstiftning som ska gälla för en person i olika situationer. Nedan beskrivs de bestämmelser som är särskilt viktiga för föräldrapenning, och exempel för att beskriva skillnaderna i olika situationer.

När föräldern arbetar som anställd eller egenföretagare i Sverige

Artikel 11.2 förordning 883/2004

Vid tillämpningen av denna avdelning skall de personer som med anledning av sitt arbete som anställd eller sin verksamhet som egenföretagare erhåller en kontantförmån anses utöva denna verksamhet. Detta skall inte gälla ersättning i form av pensioner vid invaliditet, ålderdom eller till efterlevande eller ersättning i form av pension vid olycksfall i arbetet eller arbetssjukdomar och inte heller kontanta sjukvårdsförmåner som är obegränsade i tid.

Artikel 11.3 a förordning 883/2004

Om inget annat följer av artiklarna 12–16, skall

a) en person som arbetar som anställd eller bedriver verksamhet som egenföretagare i en medlemsstat omfattas av lagstiftningen i den medlemsstaten,

Huvudprincipen är att den som arbetar som anställd omfattas av arbetslandets lagstiftning. En förälder som arbetar som anställd eller egenföretagare i Sverige omfattas alltså av svensk lagstiftning, det vill säga SFB.

Definitionen av begreppet *arbeta som anställd* i artikel 11.3.a är snäv, och artikel 11.2 i förordning 883/2004 blir därför viktig för personer som har arbetat i Sverige men bor i eller flyttar till ett annat medlemsland. Det räcker nämligen inte att en sådan förälder har kvar ett efterskydd eller SGI-skydd enligt SFB för att svensk lagstiftning ska fortsätta gälla för föräldern enligt artikel 11.3 a förordning 883/2004.

Det innebär att en förälder som har arbetat i Sverige och som bor i eller flyttar till ett annat EU/EES-land eller i Schweiz behöver ta ut kontantförmåner på ett sådant sätt att artikel 11.2 uppfylls för att svensk lagstiftning ska fortsätta att gälla under föräldraledigheten.

När föräldern får en kontantförmån från Sverige på grund av arbete

Det är inte bara föräldrar som faktiskt arbetar som anställda som ska tillhöra svensk lagstiftning och där SFB ska tillämpas. Om föräldern får en kontantförmån som till exempel föräldrapenning, kan det också påverka vilket lands lagstiftning som ska tillämpas i en viss situation. I förordningen finns nämligen en bestämmelse som innebär att man fortsatt anses arbeta som anställd om man *får en kontantförmån med anledning av arbete som anställd* (artikel 11.2).

Vad gäller föräldrapenning är det bara den arbetsbaserade delen som är en kontantförmån som betalas ut *med anledning av arbete som anställd*. För att föräldern ska ha rätt till arbetsbaserad föräldrapenning måste hen uppfylla kraven i SFB. Om barnet är yngre än ett år måste föräldern avstå arbete för att vårda barnet för att ha rätt till arbetsbaserad föräldrapenning. Från barnets ettårsdag måste föräldern dessutom ta ut ersättning i direkt följd efter barnets ettårsdag, så att SGI:n skyddas. För att personen ska anses få en kontantförmån enligt artikel 11.2 måste personen ta ut arbetsbaserad föräldrapenning med minst 1/8 per dag sju dagar per vecka. De krav som ställs i artikel 11.2 innebär alltså att en förälder inte enbart kan ta ut föräldrapenning på lägstanivå för

att uppfylla bestämmelsen. Föräldern kan däremot kombinera de båda nivåerna och ta ut ersättning på lägstanivå för del av dag så länge föräldern tar ut minst 1/8 arbetsbaserad föräldrapenning per dag sju dagar per vecka. Men tänk på att det tillsammans måste bli en godkänd omfattning.

Det är således endast aktuellt att tillämpa artikel 11.2 när föräldern är helt föräldraledig och bor i ett annat EU/EES-land. Det ställs inget krav på att man måste arbeta heltid för att anses arbeta enligt unionsrätten. En person omfattas av huvudregeln i artikel 11.3a i förordning 883/2004 även vid deltidarbete. Det räcker därför att en förälder rent faktiskt arbetar till någon del, för att omfattas av svensk lagstiftning.

Exempel

Erika arbetar och bor i Sverige. Hon får ett barn tillsammans med Sören som bor och arbetar i Spanien. Erika bestämmer sig för att åka till Spanien med det nyfödda barnet och vistas där hos Sören i fem månader. Hon planerar att ta ut föräldrapenning på sjukpenningnivå med fyra dagar i veckan. Efter fem månader kommer hela familjen tillbaka till Sverige.

Eftersom Erika är bosatt i Sverige och även hennes nyfödda barn, omfattas båda av svensk lagstiftning på grund av bosättning och är försäkrade för bosättningsbaserad föräldrapenning enligt SFB. Erika är även försäkrad för arbetsbaserad föräldrapenning enligt SFB, eftersom hon är fortsatt försäkrad för det tidigare arbetet i Sverige som hon nu är föräldraledig ifrån. Att hon vistas tillsammans med barnet i Spanien i fem månader innebär inte att Spaniens lagstiftning ska gälla för henne.

Exempel

Andres flyttar till Sverige från Tyskland med sin fru Astrid för att arbeta och bo. Astrid har aldrig arbetat och föder parets första barn efter sex månader i Sverige. Eftersom Andres arbetar i Sverige omfattas han av svensk lagstiftning på grund av arbete, och är försäkrad både för arbetsbaserad och bosättningsbaserad föräldrapenning enligt SFB. Eftersom Astrid aldrig har arbetat, omfattas hon av svensk lagstiftning på grund av bosättning och är endast försäkrad för bosättningsbaserad föräldrapenning enligt SFB.

När barnet fyllt sex månader ansöker Andres om föräldrapenning, tre dagar per vecka. Eftersom Andres är bosatt i Sverige och försäkrad för arbetsbaserad föräldrapenning under barnets första levnadsår, har han rätt till föräldrapenning. När barnet fyller ett år behöver Andres ta ut föräldrapenning på ett sådant sätt att han fortsätter att skydda SGI:n för det tidigare arbetet.

Exempel

Elin bor i Norge och arbetar i Sverige. Eftersom hon arbetar i Sverige omfattas hon av svensk lagstiftning och är försäkrad för arbetsbaserade förmåner i Sverige enligt SFB. Hon är även försäkrad för de bosättningsbaserade förmåner som omfattas av förordningen.

Elin blir gravid och slutar arbeta två månader före beräknad förlossning. När barnet är fött söker hon om föräldrapenning i Sverige. Eftersom Elin inte arbetar i Sverige längre och eftersom hon heller inte får en kontantförmån på grund av det tidigare arbetet i Sverige, omfattas hon inte längre av svensk lagstiftning enligt förordningen. SFB ska därför inte tillämpas för henne. I stället omfattas hon av norsk lagstiftning på grund av bosättning.

När Elin förstår att hon inte kan få föräldrapenning från Sverige, ansöker hon retroaktivt om föräldrapenning på sjukpenningnivå, en åttondel per dag, sju dagar i veckan, från och med dagen efter sista arbetsdagen. Eftersom Elin inte arbetar men tar ut en kontantförmån på grund av det tidigare arbetet, omfattas hon fortfarande av svensk lagstiftning på grund av arbete och har därför rätt till både arbetsbaserad och bosättningsbaserad föräldrapenning så länge hon tar ut arbetsbaserad föräldrapenning med minst en åttondel per dag, sju dagar i veckan, under barnets första år.

När föräldern är bosatt i Sverige men arbetar i eller får kontantförmån från ett annat medlemsland

Artikel 11.1 förordning 883/2004

De personer som denna förordning tillämpas på skall omfattas av endast en medlemsstats lagstiftning. Denna lagstiftning skall fastställas i enlighet med denna avdelning.

En förälder som arbetar i ett annat medlemsland men bor i Sverige tillsammans med sin familj, omfattas av det andra landets lagstiftning och ska få de socialförsäkringsförmåner som omfattas av förordningen från det landet. Det finns ett undantag från principen om ett lands lagstiftning när det gäller familjeförmåner. Det innebär att när föräldrarna är försäkrade i olika medlemsländer kan de ha rätt till förmåner från båda medlemsländerna. Aktuella familjeförmåner samordnas då enligt kapitel 8 i förordning 883/2004.

Läs mer

Se i vägledning (2004:8) *EU-familjeförmåner* om andra familjeförmåner som har formen av bidrag, så kallade klassiska EU-familjeförmåner.

När föräldern är bosatt i Sverige och inte arbetar

Artikel 11.3e förordning 883/2004

En person på vilken a-d inte är tillämpliga omfattas av lagstiftningen i den medlemsstat där denne är bosatt, utan att det påverkar tillämpningen av andra bestämmelser i denna förordning enligt vilka personen har rätt till förmåner enligt lagstiftningen i en eller flera andra medlemsstater.

Om föräldern varken arbetar eller får en kontantförmån på grund av arbete men däremot är bosatt i Sverige, gäller i de flesta fall i stället svensk lagstiftning enligt artikel 11.3.e i förordning 883/2004.

Vad gäller barn så är denna bestämmelse alltid aktuell, eftersom barn inte arbetar. Men om 883/2004 är tillämplig kan man inte alltid upprätthålla SFB:s krav på att barnet ska vara bosatt i Sverige för att föräldern ska ha rätt till föräldrapenning i Sverige. Det beror på att 883/2004 har särskilda förmånsbestämmelser och rättigheter för familjemedlemmar, i detta fall barn, som bor i ett annat medlemsland (artikel 67–68 i förordning 883/2004).

Läs mer

Läs mer om bestämmelserna om tillämplig lagstiftning och kontantförmån med anledning av arbete som anställd i beskrivningen av artikel 11 i förordning 883/2004 i vägledning (2017:1) *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal*.

9.2.2 Vad är EESSI och RINA?

EESSI (Electronic Exchange of Social Security Information) är ett system för elektroniskt informationsutbyte som EU-kommissionen har tagit fram för överföring av socialförsäkringsuppgifter mellan institutionerna inom EU/EES och i Schweiz.

RINA (Reference Implementation for National Applications) är det webbaserade gränssnitt (handläggningssystem) som ska användas för att skicka och ta emot elektroniska handlingar, SED (structured electronic documents). SED:arna finns i bestämda användningsfall, BUC (business user case) i RINA. Det finns en BUC för varje behov av utbyte av information och varje BUC består av ett antal givna SED:ar som ska användas i en bestämd ordning.

CAI (Clerk Access Interface) är en sökportal där du kan få information om de institutioner som hanterar socialförsäkringsärenden och där du kan få reda på om en institution är ansluten till EESSI.

Läs mer

Du hittar mer information på Försäkringskassans intranät Fia och i vägledning (2017:1) *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal*.

9.2.3 Intyg från andra länder

I vissa situationer kan du behöva ett intyg från det andra landet för att se vilken förmån och hur många dagar alternativt vilket belopp som har betalats ut. Om det är ett annat EU/EES-land ska informationen utbytas via EESSI/RINA (Administrativa kommissionens beslut nr E7 av den 27 juni 2019 om praktiska bestämmelser för samarbete och utbyte av uppgifter fram till dess att det elektroniska utbytet av socialförsäkringsuppgifter (EESSI) har genomförts fullt ut av medlemsstaterna).

Läs mer

Du hittar mer information om vad Administrativa kommissionens beslut E7 innebär i vägledning (2017:1) *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal*.

Intyget kan se olika ut, och ibland kan det vara svårt att få in den information som ärendet behöver kompletteras med. Det är viktigt att du säkerställer att intyget handlar om en ersättning som motsvarar föräldrapenning, och i EU-länder ska den vara klassificerad som en familjeförmån.

9.3 Bestämmelser i förordning 883/2004 som påverkar föräldrapenningen

Det finns även andra bestämmelser i förordningen som påverkar SFB och som har betydelse för föräldrapenningen.

9.3.1 Likabehandling och likvärdiga förmåner m.m.

Artikel 4 förordning 883/2004

Om inte annat föreskrivs i denna förordning, skall de personer på vilka denna förordning skall tillämpas ha samma rättigheter och skyldigheter enligt en medlemsstats lagstiftning som denna medlemsstats egna medborgare.

Likabehandlingsprincipen i artikel 4 i förordning 883/2004 innebär att diskriminerande villkor inte är tillåtna. Det innebär bland annat att krav på folkbokföring inte kan ställas upp när unionsrätten är tillämplig. Det betyder till exempel att Försäkringskassan inte kan tillämpa 5 kap. 11 § SFB för en familj som kommer till Sverige från ett annat EU/EES-land eller Schweiz och som inte är folkbokförda.

Likabehandlingsprincipen innebär också att begränsningsregeln för föräldrapenning för barn som blir bosatta i Sverige efter sitt första levnadsår inte kan tillämpas för föräldrar och barn som omfattas av förordningen (se avsnitt 6.4). Det beror på att det kravet lättare uppfylls av svenska medborgare än personer från andra medlemsländer och därmed är indirekt diskriminerande.

Principen om likvärdiga förmåner, inkomster, omständigheter eller händelser i artikel 5 i förordning 883/2004 innebär att ett medlemsland ska ta hänsyn till sådant som har hänt i ett annat medlemsland, som om det inträffat i det egna landet. Bestämmelsen gör att man vid bedömningen av dubbeldagar med föräldrapenning kan räkna med dagar som tagits ut i annat EU/EES-land. Detta beskrivs vidare i avsnitt 7.2.2.

9.3.2 Sammanläggning av perioder av arbete i olika länder

Artikel 6 förordning 883/2004

Om inte annat följer av denna förordning, skall den behöriga institutionen i en medlemsstat enligt vars lagstiftning

— erhållande, bibehållande eller återfående av rätt till förmåner,

— täckning genom annan lagstiftning,

eller

— tillgång till eller undantag från obligatorisk eller frivillig försäkring eller frivillig fortsättningsförsäkring,

villkoras av att försäkrings-, anställnings- eller bosättningsperioder har fullgjorts, i nödvändig utsträckning beakta perioder som har fullgjorts enligt lagstiftningen i en annan medlemsstat som om de vore perioder som fullgjorts enligt den lagstiftning som institutionen tillämpar.

Sammanläggningsprincipen i artikel 6 i förordning 883/2004 innebär att perioder av arbete i annat EU/EES-land ska beaktas vid bedömning av om 240-dagarsvillkoret är uppfyllt. Vad detta innebär beskrivs vidare i avsnitt 4.3.

9.3.3 Valutaomräkning

Administrativa kommissionen (AK) har antagit beslut H12 av den 19 oktober 2021 om den dag som ska gälla för fastställandet av de växelkurser som avses i artikel 90 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 987/2009. Beslutet gäller sedan den 28 februari 2022 och ersätter AK-beslut H3.

Valutaomräkning är bara aktuellt när Försäkringskassan betalar ut tilläggsbelopp eller ett belopp enligt nationell lagstiftning som kan begränsas enligt principerna i prioritetsreglerna. Försäkringskassan använder då den referensväxelkurs som Europiska centralbanken fastställer (artikel 90 förordning 987/2009). Försäkringskassan ska använda den kurs som är publicerad den första dagen i månaden före den månad när rätten till familjeförmåner sammanträffar (AK-beslut H12 punkt 3b). Den valutakurs som används vid ursprungsbeslutet ska sedan användas fram till dess att förhållandena ändras eller det finns en annan anledning att fatta ett nytt beslut. Försäkringskassan gör en ny valutaomräkning när de faktiska eller rättsliga förhållandena förändras för den berörda personen. (AK-beslut H12 punkt 4) När det gäller ärenden med Island används en referensväxelkurs som fastställs av den isländska centralbanken.

Du kan behöva göra en valutaomräkning även när en förälder har utländska inkomster och du ska bedöma 240-dagarsvillkoret (sammanläggningsprincipen), beräkna antingen SGI eller tilläggsbelopp.

9.3.4 Ibland gäller inte kravet på bosättning

Artikel 7 förordning 883/2004

Om annat inte föreskrivs i denna förordning, skall kontantförmåner enligt en eller flera medlemsstaters lagstiftning eller enligt denna förordning inte minskas, ändras, hållas inne, dras in eller förverkas med anledning av att mottagaren eller dennes familjemedlemmar är bosatta i en annan medlemsstat än den där institutionen med ansvar för betalningen är belägen.

Det finns situationer när SFB:s krav på bosättning inte kan upprätthållas, eftersom förordning 883/2004 gäller före nationella bestämmelser. Det innebär bland annat att vi inte kan avslå en förmån endast på grund av att en EU-medborgare inte bor här. Samordningsbestämmelserna innebär till exempel att en förälder som arbetar i Sverige men som bor i Köpenhamn har rätt till alla förmåner som omfattas av förordningen i Sverige, det vill säga även bosättningsbaserad föräldrapenning.

Tänk på att om föräldern är anställd i Sverige men inte arbetar så måste föräldern ta ut minst en åttondels föräldrapenning på sjukpenningnivå sju dagar per vecka för att fortsätta tillhöra den svenska socialförsäkringen. Se mer i avsnitt 9.2.1 under rubrik När föräldern arbetar som anställd eller egenföretagare i Sverige.

För föräldrapenning, som samordnas som en familjeförmån, finns särskilda bestämmelser om export i artikel 68 i förordning 883/2004.

Läs mer

Läs om bestämmelserna under beskrivning av respektive artikel i förordning 883/2004 i vägledning (2017:1) *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal*.

9.4 Särskilda samordningsbestämmelser för föräldrapenning

I kapitel 8 i förordning 883/2004 finns bestämmelser om hur familjeförmåner, såsom föräldrapenning, ska samordnas. Syftet med familjeförmåner är att ett barn ska ha rätt till samtliga förmåner från varje behörigt medlemsland som om barnet vore bosatt och försäkrat där. Det innebär att om föräldrarna arbetar i två olika medlemsländer så finns det rätt till familjeförmåner från båda länderna, under förutsättning att man uppfyller de nationella villkoren för förmånerna.

9.4.1 När föräldern arbetar i Sverige men är bosatt eller vistas i ett annat medlemsland

Artikel 68 p. 1 förordning 883/2004

1. Om rätt till förmåner under samma period och för samma familjemedlemmar föreligger enligt flera medlemsstaters lagstiftning skall följande prioritetsregler tillämpas:

a) I de fall då flera medlemsstater är skyldiga att utge förmåner på olika grunder skall prioritetsordningen vara följande: i första hand rättigheter som förvärvats på grund av arbete som anställd eller verksamhet som egenföretagare, därefter rättigheter som förvärvats på grund av uttag av pension och slutligen rättigheter som förvärvats på grund av bosättning.

b) I de fall då flera medlemsstater är skyldiga att utge förmåner på samma grunder skall prioritetsordningen fastställas enligt följande tilläggsregler:

i) Om det gäller rättigheter som förvärvats på grund av arbete som anställd eller verksamhet som egenföretagare: barnens bostadsort, förutsatt att sådan verksamhet föreligger där, och i andra hand – i förekommande fall – det högsta belopp av förmånerna som föreskrivs i berörda lagstiftningar. I det sistnämnda fallet skall kostnaden för förmåner fördelas efter kriterier som fastställs i tillämpningsförfordningen.

ii) Om det gäller rättigheter som förvärvats på grund av uttag av pension: barnens bostadsort, förutsatt att en pension skall utges enligt dess lagstiftning, och i andra hand – i förekommande fall – den längsta försäkringsperioden eller bosättningsperioden som fullgjorts i enlighet med berörda lagstiftningar.

iii) Om det gäller rättigheter som förvärvats på grund av bosättning: barnens bostadsort.

Artikel 68 p. 2–3 förordning 883/2004

2. Vid sammanträffande av rätt till förmåner skall familjeförmåner beviljas i enlighet med den lagstiftning som anses ha företräde enligt punkt 1. Rätten till familjeförmåner med stöd av annan eller andra berörda lagstiftningar skall innehållas upp till det belopp som föreskrivs i den förra statens lagstiftning och i förekommande fall utges i form av ett tilläggsbelopp för den del som överstiger detta belopp. Ett sådant tilläggsbelopp behöver dock inte utges för barn som är bosatta i en annan medlemsstat, om rätten till förmånen i fråga endast grundar sig på bosättning.

3. Om en ansökan om familjeförmåner enligt artikel 67 inges till den behöriga institutionen i en medlemsstat vars lagstiftning är tillämplig men inte har prioritet i enlighet med punkterna 1 och 2 i denna artikel

a) skall institutionen utan dröjsmål vidarebefordra ansökan till den behöriga institutionen i den medlemsstat vars lagstiftning är tillämplig enligt prioritetsordningen, informera den berörda personen och, utan att det påverkar tillämpningen av bestämmelserna i tillämpningsförfordningen om preliminärt utgivande av förmåner, vid behov tillhandahålla det fyllnadsbelopp som anges i punkt 2,

b) skall den behöriga myndigheten i den medlemsstat vars lagstiftning är tillämplig enligt prioritetsordningen behandla ansökan som om den hade lämnats in direkt till denna, och den tidpunkt vid vilken denna ansökan ingavs till den första institutionen skall anses vara tidpunkten för dennas fordran gentemot den institution som har företräde.

En förälder som arbetar i Sverige och omfattas av svensk lagstiftning kan få föräldrapenning från Sverige även om hen bor eller vistas i ett annat medlemsland med sin familj (artikel 67). Kraven på bosättning i SFB kan då inte upprätthållas och förmånen kan exporteras.

Som tidigare nämnts, kan en familj få familjeförmåner från två eller flera länder samtidigt enligt förordning 883/2004. Om bosättningslandet har en familjeförmån som liknar den svenska föräldrapenningen ska länderna samordna utbetalningarna. (Wiering-domen) Samordningen sker i de fall familjen ansöker om föräldrapenning för samma barn och tid (artikel 68).

Om föräldrapenningen i det andra landet däremot är uppbyggd som ett bidrag i sin karaktär ska det samordnas med de svenska bidragsförmånerna i de fall dessa är EU-familjeförmåner.

Läs mer

Läs mer om de svenska bidragsförmånerna som är EU-familjeförmåner i vägledning (2004:8) *EU-familjeförmåner*.

9.4.2 Vilket land har prioritet?

När du ska bedöma vilket av de två aktuella medlemsländerna som har prioritet behöver du veta på vilken grund de två föräldrarna är försäkrade. Vilket land som har prioritet bestäms enligt nedanstående hierarkiska ordning:

- arbete
- pension
- bosättning.

Det innebär alltså att arbetslandet har prioritet i första hand, om ingen förälder arbetar är det pensionslandet som har prioritet och om ingen av föräldrarna har pension är det bosättningslandet som har prioritet.

Om grunden till föräldrapenning är densamma för båda föräldrarna, exempelvis om föräldrarna arbetar i varsitt EU-land är det i första hand barnets bosättning som avgör vilket land som har prioritet.

Administrativa kommissionens beslut nr F1 av den 12 juni 2009 om tolkningen av artikel 68 i förordning 883/2004 när det gäller prioritetsregler vid samtidig rätt till familjeförmåner, beskriver i vilka situationer rätten till familjeförmåner grundar sig på arbete som anställd eller egenföretagare.

Läs mer

Se vägledning (2004:8) *EU-familjeförmåner*.

9.4.3 Sammanträffande rätt

När föräldern som är försäkrad i Sverige tar ut föräldrapenning för samma barn och samma tid som föräldern i det andra medlemslandet kallas det för sammanträffande rätt. Beloppen ska i dessa situationer samordnas. Det land som har prioritet kallas för primärland och betalar ut fullt belopp dvs. betalar hela förmånen enligt sina nationella regler. Det andra landet kallas för sekundärland. Om sekundärlandet har nationella regler som innebär högre belopp än primärlandet, då ska sekundärlandet betala ut ett så kallat tilläggsbelopp. Tilläggsbeloppet består av det högre beloppet minus primärlandets belopp dvs. mellanskillnaden mellan de båda beloppen. På detta sätt får familjen samma belopp oavsett vilket land som har prioritet.

9.4.4 Samordning av föräldrapenning enligt förordning 883/2004

Föräldrapenning kan tas ut för längre sammanhängande perioder, enstaka dagar eller del av dagar. Rätten till föräldrapenning beror på om föräldern uppfyller villkoren för just den aktuella tiden som ansökan avser. Föräldrapenning ska därför samordnas endast för den tid då föräldrarna ansökt om föräldrapenning för samma barn och tid enligt flera medlemsländers lagstiftning med stöd av artikel 68 i förordning 883/2004. Artikel 68 innebär att beloppen för föräldrapenningförmånerna i de olika medlemsländerna ska räknas av för den tid då det finns en sammanträffande rätt. Det är då viktigt att Försäkringskassan inte samtidigt räknar av dagarna som tas ut i det andra medlemslandet. Endast dagarna som tagits ut i Sverige ska räknas av från de totala 480 föräldrapenningdagarna.

Exempel

Lea är femton månader och bor i Tyskland tillsammans med föräldern Penny. Penny arbetar i Tyskland och är försäkrad där. Leas andra förälder Edna bor och arbetar i Sverige. Hon är alltså försäkrad i Sverige. Penny tar ut hel föräldrapenning från Tyskland under hela året. Edna ansöker om föräldrapenning i Sverige för tio dagar under januari. Försäkringskassan utreder ärendet. Utredningen visar att Edna har rätt till föräldrapenning och att Sverige är sekundärland. Hennes svenska föräldrapenning för denna period är 7 500 kronor. Penny tar också ut föräldrapenning för samma period och får 6 600 kronor från Tyskland. Det innebär att Sverige ska betala ett tilläggsbelopp på 900 kronor (7 500–6 600) till Edna. De tio dagarna som Edna får ersättning för ska räknas av från de 480 föräldrapenningdagarna. De dagar som Penny tagit ut i Tyskland för Lea, förutom de 10 dagarna då Edna också tar ut föräldrapenning, ska även de räknas av från de "svenska" föräldrapenningdagarna.

Om föräldrarna tar ut föräldrapenning från olika medlemsländer för samma tid under en del av dagen, så ska beloppen räknas av mot varandra för den tiden. Om föräldrarna tagit ut föräldrapenning för olika delar av dagen ska tiden i stället räknas av enligt den så kallade nettodagsberäkningen. Det innebär att partiella dagar räknas om till hela dagar, till exempel räknas en dag med tre fjärdedels föräldrapenning och en dag med en fjärdedels föräldrapenning om och blir tillsammans en hel dag med föräldrapenning.

9.4.5 Föräldrapenning från Sverige för familjemedlem i ett annat medlemsland

Artikel 67 förordning 883/2004

Personer skall ha rätt till familjeförmåner i enlighet med lagstiftningen i den behöriga medlemsstaten även för sina familjemedlemmar som är bosatta i en annan medlemsstat som om de vore bosatta i den förra medlemsstaten. Pensionstagare skall dock ha rätt till familjeförmåner i enlighet med lagstiftningen i den medlemsstat som är behörig beträffande deras pensioner.

Rätten till familjeförmåner är alltid kopplad till en persons familjesituation. Enligt avgöranden från EU-domstolen kan en arbetstagares make direkt åberopa en rätt till familjeförmåner. Det gäller under förutsättning att familjemedlemmen uppfyller de nationella villkoren för förmånen, i detta fall föräldrapenning. Det innebär att familjemedlemmen kan ansöka om förmån på egen hand.

I första hand ska Försäkringskassan bevilja familjeförmåner till den person som omfattas av svensk lagstiftning. Men om den föräldern inte tar ut föräldrapenning kan den andra föräldern beviljas föräldrapenning trots att hen omfattas av ett annat medlemslands lagstiftning. Det handlar om de fall när personen i det behöriga medlemslandet inte uppfyller de nationella villkoren men familjemedlemmen gör det. Det kan till exempel handla om att föräldern som arbetar i Sverige inte vårdar barnet och av den anledningen inte har rätt till föräldrapenning.

När en familjemedlem ansöker om föräldrapenning från Sverige utan att själv vara försäkrad här kallas det för härledd rätt. Familjemedlemmen kan ha rätt till inkomstbaserad föräldrapenning från Sverige, om samtliga andra villkor för att bevilja föräldrapenning är uppfyllda. Föräldrapenningen ska då beräknas utifrån den inkomst

hen faktiskt har eller har haft i sitt bosättningsland (EU-domstolens dom i mål C-32/18). Det är alltså inte fråga om en jämförelseinkomst (EU-domstolens dom i mål C-257/10, Bergström). Skulle föräldrarna ha rätt till föräldrapenning för samma period och samma barn enligt flera medlemsländers lagstiftning ska prioritetsreglerna i artikel 68 i förordning 883/2004 tillämpas.

Exempel

Eva arbetar i Sverige. Hennes make Edward bor tillsammans med deras dotter Emma i Tyskland. Edward ansöker om föräldrapenning för Emma i Sverige och Försäkringskassan utreder ärendet. Av utredningen framgår att svensk lagstiftning gäller för Eva eftersom hon arbetar i Sverige och hon är försäkrad här. Enligt artikel 67 har Eva rätt till föräldrapenning för dottern Emma, trots att Emma bor i Tyskland. Men eftersom det är Edward och inte Eva som avstår från arbetet för att vårda barn uppfyller inte Eva de nationella villkoren för rätt till föräldrapenning. Edward har därför rätt till föräldrapenning som familjeförmån från Sverige, med stöd av artikel 67 i förordning 883/2004.

Läs mer

För mer att läsa om familjemedlem och härledd rätt, se vägledning (2004:8) *EU-familjeförmåner* samt FKRS 2023:08 *Familjemedlem som inte omfattas av svensk socialförsäkring kan ha rätt till föräldrapenning på sjukpenningnivå*.

9.4.6 Metodstöd – familjemedlemmen bor i ett annat medlemsland

Eftersom föräldern som är försäkrad i Sverige redan har uppgett att hen inte vårdar barnet behövs ingen djupare utredning. Däremot ska du utreda om den andra föräldern uppfyller de förmånsspecifika villkoren i SFB för att ha rätt till föräldrapenning. Det kan du göra genom att bland annat ställa följande frågor:

- Är familjemedlemmen vårdnadshavare?
- Vårdar familjemedlemmen barnet?
- Hur gammalt är barnet?

9.5 Särskilt om Storbritannien och Nordirland

Den 1 februari 2020 lämnade Förenade Kungariket Storbritannien och Nordirland (Storbritannien) EU. Samma datum trädde det så kallade utträdesavtalet (Avtal om Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirlands utträde ur Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen) i kraft.

Handels- och samarbetsavtalet

Den 24 december 2020 kom parterna överens om ett avtal om den framtida relationen mellan EU och Storbritannien (Avtal om handel och samarbete mellan Europeiska Unionen och Europeiska Atomenergigemenskapen, å ena sidan, och Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirland, å andra sidan). Avtalet innehåller ett protokoll om samordning av sociala trygghetssystem (samordningsprotokollet). Observera att föräldrapenning *inte* omfattas av detta avtal.

9.5.1 Utträdesavtalet

Det finns inga särskilda regler för olika typer av förmåner i utträdesavtalet. I stället hänvisar avtalets artiklar till bestämmelser i förordning 883/2004.

Föräldrapenning är en familjeförmån enligt artikel 9 förordning 883/2004. Det innebär att gränsöverskridande situationer med anknytning till Storbritannien som *påbörjas efter* den 1 januari 2021 ska bedömas enligt svensk lagstiftning. Gränsöverskridande situationer som *påbörjats före* den 1 januari 2021 omfattas av utträdesavtalet.

Artikel 30.1 i utträdesavtalet beskriver vilken personkrets som utträdesavtalets bestämmelser ska gälla för. Om föräldern tillhör personkretsen enligt artikel 30 så gäller hela förordning 883/2004 för föräldern.

Läs mer

Artikel 30 och andra aktuella artiklar beskrivs ingående i vägledning (2017:1) *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal*. Där finns det också ett metodstöd för hur du avgör vilken lagstiftning som ska tillämpas i ditt ärende.

Artikel 32.1d utträdesavtalet

Artikel 32.1d utträdesavtalet

Reglerna i artiklarna 67, 68 och 69 i förordning (EG) nr 883/2004 ska så länge villkoren är uppfyllda fortsätta att tillämpas på beviljande av familjeförmåner som följande personer har rätt till vid övergångsperiodens utgång:

- i) Unionsmedborgare, statslösa och flyktingar som är bosatta i en medlemsstat samt tredjelandsmedborgare som uppfyller villkoren i förordning (EG) nr 859/2003 och uppehåller sig i en medlemsstat, vilka omfattas av lagstiftningen i en medlemsstat och har familjemedlemmar som uppehåller sig i Förenade kungariket vid övergångsperiodens utgång.
 - ii) Medborgare i Förenade kungariket, liksom statslösa och flyktingar som är bosatta i Förenade kungariket samt tredjelandsmedborgare som uppfyller villkoren i förordning (EG) nr 859/2003 och uppehåller sig i Förenade kungariket, vilka omfattas av Förenade kungarikets lagstiftning och har familjemedlemmar som uppehåller sig i en medlemsstat vid övergångsperiodens utgång.
-

De personer som inte tillhör personkretsen i artikel 30 kan i särskilda situationer i stället omfattas av artikel 32.1d. När denna bestämmelse blir tillämplig är det däremot bara artikel 67–69 (som reglerar familjeförmåner) i förordning 883/2004 som kan bli aktuella. Bestämmelsen ska användas när en person berörs av utträdet men inte tillhör personkretsen för artikel 30.

Artikel 30 och 32.1d skiljer sig åt när det gäller samordningen för barn, beroende på om de är födda före eller efter övergångsperiodens slut. Det är dessutom endast artikel 67–69 som blir tillämpliga när artikel 32.1d används. När artikel 30 tillämpas blir hela förordning 883/2004 aktuell.

När artikel 30 är tillämplig ska...	och då...
förmåner för barn som är födda både före och efter 31 december 2020 samordnas	är förordningarna 883/2004 och 987/2009 tillämpliga i sin helhet.

När artikel 32.1d är tillämplig ska ...	och då ...
förmåner för barn som är födda före 31 december 2020 samordnas	är endast artiklarna 67–69 i förordning 883/2004 samt tillhörande artiklar i förordning 987/2009 tillämpliga.

9.5.2 Metodstöd – vilken lagstiftning ska du tillämpa?

Om personen inte uppfyller förutsättningarna i artikel 32.1d ska du handlägga ärendet enligt svenska bestämmelser. Det innebär till exempel att en brittisk medborgare i dessa fall behöver uppfylla både de svenska villkoren för att anses vara försäkrad i Sverige och även de förmånsspecifika villkoren. Rätten till samordning upphör alltså om personen inte tillhör personkretsen i artikel 30 eller 32.

1. Är det en gränsöverskridande situation?

Ja – Gå till fråga 2.

Nej – Handlägg ärendet enligt SFB.

2. När uppstod den gränsöverskridande situationen?

Före den 31 december 2020 – Gå till fråga 3.

Efter den 31 december 2020 – Handlägg ärendet enligt SFB.

3. Omfattas personen av personkretsen i artikel 30 utträdesavtalet?

Ja – Handlägg ärendet enligt förordning 883/2004 (hela förordningen är tillämplig).

Nej – Gå till fråga 4.

4. Omfattas personen av personkretsen i artikel 32.1d utträdesavtalet?

Ja – Handlägg ärendet enligt artikel 67-69 förordning 883/2004 (endast dessa bestämmelser är tillämpliga).

Nej – Handlägg ärendet enligt SFB.

9.6 När ett avtal om social trygghet gäller

Ett avtal om social trygghet ska tillämpas när föräldern eller barnet är i en gränsöverskridande situation som omfattas av avtalet. De två första förutsättningarna är att Sverige ska ha ett avtal med det aktuella landet och att föräldrapenning ska ingå i avtalet. Föräldrapenning ingår i avtal om social trygghet som Sverige har med följande länder:

- Bosnien-Hercegovina (Förordning [2002:380] om tillämpning av konventionen den 30 mars 1978 mellan Sverige och Jugoslavien rörande social trygghet i förhållandet mellan Sverige och Bosnien-Hercegovina)
- Serbien (Förordning [1978:798] om tillämpning av en konvention den 30 mars 1978 mellan Sverige och Jugoslavien om social trygghet)
- Chile (Lagen [2006:286] om konvention om social trygghet mellan Sverige och Chile)
- Israel (Förordning [1983:325] om tillämpning av konvention den 30 juni 1982 mellan Sverige och Israel om social trygghet)
- Kap Verde (Förordning [1991:1333] om tillämpning av en konvention den 9 februari 1988 mellan Sverige och Kap Verde om social trygghet)
- Marocko (Förordning [1982:249] om tillämpning av en konvention den 4 januari 1980 mellan Sverige och Marocko om social trygghet)
- Storbritannien (Förordning [1988:106] om tillämpning av en konvention den 29 juni 1987 mellan Sverige och Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirland om social trygghet)
- Turkiet (Lagen [2005:234] om konvention mellan Sverige och Turkiet om social trygghet).

9.6.1 Vilket lands lagstiftning gäller?

Det finns bestämmelser i avtalen som pekar ut vilket lands lagstiftning som ska gälla för de personer som omfattas av avtalet. Utgångspunkten i avtalen är att en person ska omfattas av arbetslandets lagstiftning i första hand, men bestämmelserna om utsändning är ofta centrala. Det kan också finnas hänvisningar i avtalen till ett företags säte, flaggland eller personernas bosättningsland.

9.6.2 Bestämmelser i avtalen som påverkar föräldrapenningen

En grundläggande princip i avtalen är att en person som är medborgare i ett av länderna men bosatt i det andra landet ska behandlas på samma sätt som medborgare i det andra landet i fråga om detta lands lagstiftning.

I vissa av avtalen (Israel, Turkiet, Marocko) finns bestämmelser om exportabilitet av föräldrapenning, dvs. att ersättningen ska betalas ut även om förmånstagaren är bosatt eller uppehåller sig i det andra avtalslandet. Det kan alltså innebära att SFB:s bestämmelser inte kan upprätthållas när det gäller krav på bosättning eller begränsningar i utbetalning utanför EU/EES.

Avtalen med Marocko, Turkiet, Israel, Kap Verde, Bosnien-Hercegovina och Serbien (avtalet med Jugoslavien) har också bestämmelser om sammanläggning som kan få betydelse i förhållande till 240-dagarsvillkoret. Detta beskrivs närmare i kapitel 4.

Läs mer

Läs mer om avtalen i vägledning (2017:1) *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal.*

9.7 När Nordiska konventionen gäller

Föräldrapenning omfattas av den nordiska konventionen om social trygghet. Konventionen är ett avtal som omfattar Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige.

Avtalet utvidgar tillämpningen av förordningarna 883/2004 och 987/2009 så att den gäller alla personer som omfattas av konventionen och är bosatta i ett nordiskt land. Nordiska konventionen har också vissa särskilda bestämmelser som gäller inom Norden. Konventionen får därför främst betydelse för föräldrapenning genom att den kan innebära att förordning 883/2004 ska tillämpas även för personer som inte direkt omfattas av förordningen, till exempel vissa tredjelandsmedborgare i förhållande till de nordiska länder som inte har antagit förordning 1231/2010.

Läs mer

Läs mer om nordiska konventionen i vägledning (2017:1) *Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal*.

10 Regeländringar och övergångsbestämmelser

Föräldraförsäkringen har under åren förändrats på olika sätt. I samband med förändringarna har övergångsbestämmelser införts för olika åldersgrupper barn.

10.1 1 juli 1989

Från och med den 1 juli 1989 utökades antalet föräldrapenningdagar på sjukpenningnivå från 270 till 360. Det innebar att antalet föräldrapenningdagar – tillsammans med de 90 garantidagarna – blev totalt 450. Enligt övergångsbestämmelserna gällde detta för barn födda eller adopterade från och med oktober 1988. Dessutom gällde följande. För barn som var födda eller adopterade under augusti 1988 utökades antalet dagar på sjukpenningnivå till 300. Antalet föräldrapenningdagar – tillsammans med de 90 garantidagarna – blev totalt 390. För barn födda eller adopterade under september 1988 utökades antalet dagar på sjukpenningnivå till 330. Antalet föräldrapenningdagar – tillsammans med de 90 garantidagarna – blev totalt 420.

10.2 1 juli 1994

I samband med att vårdnadsbidrag infördes för barn mellan ett och tre år den 1 juli 1994 togs de 90 garantidagarna bort. Det innebar att antalet föräldrapenningdagar omfattade totalt 360 dagar på sjukpenningnivå. Enligt övergångsbestämmelserna gällde detta för barn födda från och med juli 1993. För barn som var födda före den 1 juli 1993 infördes vissa övergångsbestämmelser beträffande uttag av kvarvarande garantidagar. Eftersom de övergångsreglerna inte längre är aktuella beskrivs de inte närmare här.

10.3 1 januari 1995

I samband med förändringar i föräldraförsäkringen från och med den 1 januari 1995 infördes också omfattande övergångsbestämmelser. För barn som var födda före den 1 januari 1995 gällde vid gemensam vårdnad att varje förälder hade rätt till minst 90 dagar av den totala ersättningstiden. En förälder kunde dock överlåta sin rätt till föräldrapenning till den andra föräldern.

Från och med den 1 januari 1995 återinfördes de 90 garantidagarna samtidigt som vårdnadsbidraget togs bort. För den som före den 1 januari 1995 hade tagit ut garantidagar gjordes en avräkning mot de 90 garantidagarna. Den som hade vårdnadsbidrag fick inte ersättning för det antal garantidagar som motsvarade det erhållna vårdnadsbidraget. En månad med fullt vårdnadsbidrag räknades som 30 dagar. En månad med 1 350 kronor eller 700 kronor med sådant bidrag räknades som 20 respektive 10 garantidagar. De garantidagar som föräldern inte fick ersättning för på grund av att vårdnadsbidraget erhållits fick dock tas ut som ledighet enligt föräldraledighetslagen. Men de vanliga garantidagarna skulle tas ut först.

En garantidag som inte gav ersättning men där anmälan om helt uttag gjorts ansågs som en dag med hel föräldrapenning. Motsvarande gällde vid partiellt uttag. Föräldern ansågs uppbära en föräldrapenningförmån, oavsett att utbetalningen – liksom vid kvittning – blev 0 kronor. Detta innebar till exempel att den som förkortade sin arbetstid till tre fjärdedelar och tog ut en fjärdedels sådan garantidag under en längre period hade rätt att ha kvar sin sjukpenninggrundande inkomst på samma sätt som om garantibeloppet utbetalats.

10.4 1 januari 1996

Från och med den 1 januari 1996 var ersättningsnivån för föräldrapenning 75 procent av SGI avseende de dagar som ersattes på sjukpenningnivå. För den så kallade pappa-

och mammamånaden utgavs förhöjd ersättning motsvarande 85 procent av SGI. De nya reglerna infördes utan övergångsbestämmelser och omfattade all föräldrapenning som avsåg tid från och med den 1 januari 1996.

10.5 1 januari 1997

Från och med den 1 januari 1997 gällde att samtliga dagar inom föräldraförsäkringen som utgavs med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning skulle utges med 75 procent av SGI. Av dessa dagar skulle även fortsättningsvis 30 dagar vara förbehållna vardera föräldern utan möjlighet att överlåta dagarna på den andra föräldern. Ändringen gällde alla som tog ut föräldrapenning som avsåg tid från och med 1 januari 1997.

10.6 1 januari 1998

Från och med den 1 januari 1998 gällde att samtliga dagar inom föräldraförsäkringen som utgavs med belopp motsvarande föräldrarnas sjukpenning skulle utges med 80 procent av SGI. Av dessa dagar skulle även fortsättningsvis 30 dagar vara förbehållna vardera föräldern utan möjlighet att överlåta dagarna på den andra föräldern. Ändringen gällde alla som tog ut föräldrapenning som avsåg tid från och med den 1 januari 1998.

10.7 1 januari 2000

Från och med den 1 januari 2000 ändrades reglerna gällande ersättningsnivån vid flerbarnsfödelse. De nya reglerna innebar att för barn nummer tre, fyra och så vidare så fick föräldrarna sjukpenninggrundad ersättning för samtliga ersättningsdagar utöver de första 360 + 90 dagarna (se kap. 7.1.1). Inga särskilda övergångsregler gällde – för barn födda eller adopterade före den 1 januari 2000 tillämpades lagen i sin äldre lydelse, det vill säga för varje barn utöver det första fick föräldrarna 90 dagar på sjukpenningnivå och 90 dagar på garantinivå (prop. 1999/2000:1 s. 12).

10.8 1 januari 2002

Inga övergångsbestämmelser infördes för regeländringar från och med den 1 januari 2002. Antalet ersättningsdagar var 480 endast för barn som är födda eller adopterade från och med den 1 januari 2002. För barn som är födda eller adopterade före ikraftträdandet skulle lagen tillämpas i sin äldre lydelse. Det innebar att för ett barn fött i december 2001 betalades endast 450 föräldrapenningdagar ut (prop. 2000/01:44, s. 14).

Antalet dagar förbehållna var och en av föräldrarna för barn födda före den 1 januari 2002 var 30 stycken.

För dagar uttagna före den 1 januari 2002 betalades ersättning ut enligt regler som gällde innan lagändringen. Ersättning enligt garantinivå, det vill säga 60 kronor per dag för den som har en SGI som ger ersättning motsvarande 60 kronor eller mindre per dag, betalades ut för de så kallade sjukpenningdagarna. De 90 lägstanivådagarna kallades fram till den 1 januari 2002 för garantidagar. Ersättningsnivån var dock densamma, det vill säga 60 kronor.

10.9 1 januari 2003

Den 1 januari 2003 höjdes grundnivån till 150 kronor per dag. För dagar som togs ut mellan den 1 januari 2002 och 31 december 2002 betalades 120 kronor per dag.

10.10 1 januari 2004

Den 1 januari 2004 höjdes grundnivån till 180 kronor per dag. För dagar som togs ut mellan den 1 januari 2003 och 31 december 2003 betalades 150 kronor per dag.

10.11 1 juli 2006

Den 1 juli 2006 höjdes lägstanivån till 180 kronor för barn födda eller adopterade från och med den 1 juli 2006.

Samtidigt höjdes den övre inkomstgränsen för beräkning av föräldrapenning och övrig dagersättning från 7,5 till 10 prisbasbelopp.

10.12 1 januari 2007

Från och med den 1 januari 2007 multiplicerades SGI med 0,989 vid beräkning av föräldrapenning och övrig dagersättning.

10.13 1 januari 2008

Från och med den 1 januari 2008 multiplicerades SGI med 0,97 vid beräkning av föräldrapenning och övrig dagersättning.

10.14 1 juli 2008

Den 1 juli 2008 ändrades bestämmelserna om i vilka fall tid för förvärvsavbrott kan beaktas vid ställningstagande till 240-dagarsvillkoret. Den bestämmelse som gällde för en förälder som fått sjukersättning eller aktivitetsersättning upphörde.

En bestämmelse som gällde en förälder som fått kommunalt vårdnadsbidrag tillkom. Bestämmelsen innebar att Försäkringskassan fick bortse från den tid som en förälder fått kommunalt vårdnadsbidrag vid bedömning av om föräldern uppfyller 240-dagarsvillkoret.

10.15 1 januari 2009

Från och med den 1 januari 2009 kunde den som har sjukersättning beviljad tills vidare arbeta eller utöka sitt arbete utan att rätten till ersättning omprövades. Vid ställningstagande till föräldrapenningens omfattning skulle sådant arbete med så kallad steglös avräkning inte beaktas.

10.16 1 januari 2012

Från den 1 januari 2012 har båda föräldrarna möjlighet att samtidigt ta ut föräldrapenning i 30 dagar var under barnets första levnadsår.

För föräldrapenning som avsåg tid före ikraftträdandet tillämpades äldre bestämmelser fortfarande. Uttag av dubbeldagar kunde dock göras för ett barn som var fött före ikraftträdandet, om uttaget avsåg tid efter ikraftträdandet.

10.17 1 januari 2013

Den 1 januari 2013 höjdes grundnivån till 225 kronor per dag. För dagar som togs ut mellan den 1 januari 2004 och 31 december 2012 betalades 180 kronor per dag.

10.18 1 januari 2014

Den 1 januari 2014 infördes nya bestämmelser för barn födda 2014 och senare. Vid adoption gällde de nya bestämmelserna barn som adoptivföräldrarna hade fått i sin vård från och med den 1 januari 2014.

De nya bestämmelserna innebar bland annat att antalet dagar på de olika ersättningsnivåerna fördelades jämnt mellan föräldrarna.

Tidsramen inom vilken föräldrapenning kunde beviljas förlängs dessutom till dess barnet har fyllt 12 år, eller till den senare tidpunkt då barnet slutat femte klass. I och med att tidsgränsen för hur länge föräldrapenning kunde betalas ut har höjts, har även kravet på att vårda barn förändrats och anpassats till barnets ålder och utveckling. En annan förändring var att föräldrapenning bara kan betalas ut under högst 96 dagar för barn som fyllt 4 år. För adopterade barn beräknas barnet fyllt fyra år från den dag då föräldrarna har fått barnet i sin vård. 240-dagarsvillkoret tillämpas inte på föräldrapenning efter barnet fyllt fyra år.

10.19 1 januari 2015

Från den 1 januari 2015 begränsades möjligheten att ansöka om föräldrapenning retroaktivt till 90 dagar.

10.20 1 januari 2016

Den 1 januari 2016 höjdes grundnivån till 250 kronor per dag. För dagar som togs ut mellan den 1 januari 2012 och 31 december 2015 betalades 225 kronor per dag.

Samtidigt utökades antalet reserverade dagar för respektive vårdnadshavare från 60 till 90 dagar. Detta gäller för barn födda den 1 januari 2016 eller senare. Det gäller också vid adoption där en förälder har fått barnet i sin vård den 1 januari 2016 eller senare.

10.21 1 juli 2017

Den 1 juli 2017 begränsades föräldrapenningen för föräldrar som kommer till Sverige med barn. Begränsningen innebär att för barn som blir bosatta i Sverige efter det första levnadsåret ska föräldradagarna begränsas till 200 dagar. För barn som blir bosatta efter det andra levnadsåret begränsas föräldradagarna till 100 dagar.

Begränsningen omfattar även de barn som blivit bosatta i Sverige efter sitt första levnadsår, men före 1 juli 2017 och där ingen föräldrapenning sedan tidigare har betalats ut för tid före 1 juli 2017.

10.22 1 januari 2019

Från den 1 januari 2019 får en förälder som besöker mödravården möjlighet att få föräldrapenning från och med den sextionde dagen före beräknat förlossningsdatum fram till och med förlossningsdagen (12 kap. 5 a § SFB).

En förälder får rätt till föräldrapenning när barnet inskolas för att delta i en verksamhet enligt skollagen (2010:800) så som förskola, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, specialskola, sameskola, internationell skola på grundskolenivå, fritidshem som kompletterar utbildningen i en skolform enligt 2 eller 3, eller verksamhet enligt 25 kap. 2, 4 eller 5 § skollagen. Föräldrapenning i samband med ett barns introduktion kan också beviljas till en förälder som inte har barnet i sin vård (12 kap 7 a § SFB).

10.23 2 augusti 2022

Från och med den 2 augusti 2022 är även dagar med ersättning på grundnivå reserverade till förmån för den ena föräldern.

Lagändringen är en anpassning för att Sverige ska leva upp till EU:s balansdirektiv, som ska göra det lättare att förena arbete och privatliv. Lagändringen i 12 kap. 17 § SFB innebär att föräldrapenningdagar på grundnivå ska vara reserverade på samma sätt som föräldrapenningdagar på sjukpenningnivå från och med 2 augusti 2022.

Anmälan om att föra över dagar med föräldrapenning som kom in innan den 2 augusti 2022 hanterades och beslutades enligt föreskrifter i SFB som gällde före ikraftträdandet.

10.24 1 juli 2024

Föräldrar fick den 1 juli 2024 möjlighet att föra över dagar med föräldrapenning till en annan person som är försäkrad i Sverige. Föräldrapenning som någon annan fört över fick då betalas ut för dagar som infaller från och med den 1 juli 2024.

Sedan den 1 juli 2024 har båda föräldrarna möjlighet att samtidigt ta ut föräldrapenning i 60 dagar var fram till och med den dagen barnet blir 15 månader. För föräldrapenning som avsåg tid före ikraftträdandet tillämpades äldre bestämmelser fortfarande. Uttag av dubbeldagar kunde dock göras för ett barn som var fött före ikraftträdandet, om uttaget avsåg tid efter ikraftträdandet.

10.25 1 april 2025

Från den 1 april 2025 ska samtliga ersättningsnivåer i föräldrapenning behandlas lika i förhållande till arbetsfri tid och omfattning av förvärvsarbete. Det är inte längre möjligt att ta ut föräldrapenning på lägstanivå och grundnivå på normalt lediga dagar utan att samtidigt ta ut föräldrapenning på motsvarande eller högre förmånsnivå och ersättningsnivå för en arbetsdag i direkt anslutning till den arbetsfria tiden.

Föräldrapenning på grundnivå eller lägstanivå kan inte längre betalas ut som hel, tre fjärdedels, halv, eller en fjärdedels, om föräldern arbetar högst sju åttondelar av normal arbetstid.

Källförteckning

EU-förordningar och beslut

Förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen

Förordning (EG) nr 987/2009 av den 16 september 2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen

Förordning (EG) nr 988/2009 av den 16 september 2009 om ändring av förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen

Förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen

Förordning (EEG) nr 574/72 av den 21 mars 1972 om tillämpning av förordning (EEG) nr 1408/71

Förordning [EG] nr 859/2003 av den 14 maj 2003 om utvidgning av bestämmelserna i förordning (EEG) nr 1408/71

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1231/2010 av den 24 november 2010 om utvidgning av förordning (EG) nr 883/2004 och förordning (EG) nr 987/2009 till att gälla de tredjelandsmedborgare som enbart på grund av sitt medborgarskap inte omfattas av dessa förordningar

Gemensamma EES-kommitténs beslut nr 76/2011 av den 1 juli 2011 om ändring av bilaga VI (Social trygghet) och protokoll 37 till EES-avtalet

Administrativa kommissionens beslut nr 1/2012 av gemensamma kommittén som inrättats genom avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan, och schweiziska edsförbundet, å andra sidan, om fri rörlighet för personer av den 31 mars 2012 om ersättande av bilaga II (Samordningen av socialförsäkringssystemen) till avtalet

Administrativa kommissionens beslut F1 om tolkningen av artikel 68 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 när det gäller prioritetsregler vid samtidig rätt till familjeförmåner

Administrativa kommissionens beslut nr H12 av den 28 februari 2022 om den dag som ska gälla för fastställandet av de växelkurser som avses i artikel 90 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 987/2009

Administrativa kommissionens beslut nr E7 av den 27 juni 2019 om praktiska bestämmelser för samarbete och utbyte av uppgifter fram till dess att det elektroniska utbytet av socialförsäkringsuppgifter (EESSI) har genomförts fullt ut av medlemsstaterna

Konventioner och andra internationella avtal

Lagen (2013:134) om nordisk konvention om social trygghet

Lagen (2004:114) om nordisk konvention om social trygghet

Avtal om Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirlands utträde ur Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen

Avtal om handel och samarbete mellan Europeiska Unionen och Europeiska Atomenergigemenskapen, å ena sidan, och Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirland, å andra sidan

Lagar

Föräldrabalken

Socialförsäkringsbalken

Arbetstidslagen (1982:673)

Folkbokföringslagen (1991:481)

Förvaltningslagen (2017:900)

Föräldraledighetslagen (1995:584)

Semesterlagen (1977:480)

Socialtjänstlagen (2001:453)

Lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

Lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m.

Lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken

Lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.

Lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap

Lagen (1991:1047) om sjuklön

Lagen (2017:353) om uppehållstillstånd för studerande på gymnasial nivå

Förordningar

Förordningen (2000:1418) om tillämpningen av vissa skyddsbestämmelser om sjukpenninggrundande inkomst

Förordningen (1982:366) om utbetalning av dagersättningar från Försäkringskassan

Försäkringskassans föreskrifter (FKFS)

Försäkringskassans föreskrifter (FKFS 2010:30) om föräldrapenningsförmåner

Riksförsäkringsverkets allmänna råd (RAR)

Riksförsäkringsverkets allmänna råd (RAR 2002:2) om sjukpenninggrundande inkomst och årsarbetstid

Försäkringskassans rättsliga ställningstagande (FKRS)

Försäkringskassans rättsliga ställningstagande (FKRS 2019:01) Tidpunkten för när dagersättning förfaller till betalning

Förarbeten

Propositioner

Prop. 2016/17:180 En modern och rättssäker förvaltning – ny förvaltningslag

Prop. 2016/17:154 Begränsningar i föräldrapenningen för föräldrar som kommer till Sverige med barn

Prop. 2013/14:4 Nya åldersgränser och ökad flexibilitet i föräldraförsäkringen

Prop. 2008/09:200 Socialförsäkringsbalk

Prop. 2007/08:91 Vårdnadsbidrag – familjepolitisk reform

Prop. 2005/06:1 Budgetpropositionen för 2006, utgiftsområde 10

Prop. 2004/05:108 Vissa frågor om sjukpenninggrundande inkomst och livränta

Prop. 2002/03:80 Ny sambolag

Prop. 2001/02:9 Vissa socialförsäkringsfrågor

Prop. 2000/01:44 Föräldraförsäkring och föräldraledighet

Prop. 1994/95:147 Vissa socialförsäkringsfrågor, m.m.

Prop. 1994/95:42 Vissa socialförsäkringsfrågor, m.m.

Prop. 1993/94:220 Vissa socialförsäkringsfrågor, m.m.

Prop. 1993/94:147 Jämställdhetspolitiken: Delad makt – delat ansvar

Prop. 1984/85:78 Förbättringar inom föräldraförsäkringen, havandeskapspenningen och vissa regler inom sjukpenningförsäkringen

Prop. 1978/79:168 Föräldrautbildning och förbättringar av föräldraförsäkringen m.m.

Prop. 1977/78:104 med förslag om utvidgad rätt till ledighet för vård av barn

Prop. 1976/77:117 om utbyggnad av föräldraförsäkringen m.m.

Prop. 1975:76:133 om utbyggnad av föräldraförsäkringen m.m.

Prop. 1973:47 Kungl. Maj:ts proposition angående förbättrade familjeförmåner inom den allmänna försäkringen m.m.

Domar

EU-domstolen

C-347/12 Wiering

C-257/10 Bergström

C-185/04 Öberg

C-137/04 Rockler

Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) och Regeringsrätten (RR)

HFD 2019 ref. 3

HFD 2015 ref. 15

HFD 2014 ref. 16

HFD 2012 ref. 44

RÅ 2006 ref 32

RÅ 2001 ref 77

RÅ 1997 ref 76

Försäkringsöverdomstolen (FÖD)

FÖD mål nr 1815–1990

FÖD mål nr 1736–1990

FÖD mål nr 2191/89

FÖD mål nr 832–1984

Dom 2125–1986 av Försäkringsrätten för Mellansverige Riksförsäkringsverket

Kammarrätten

KR mål nr 403-13

KRG nr 7552-1999

KRNG 750–17

KRNJ 1623–18

KRNJ 1787–16

KRNS 4110-200

KRNS 6260–18

Försäkringskassans övriga publikationer

Försäkringskassan (RFV) anser

RFV anser 1997:6

Försäkringskassans vägledningar

Vägledning (2018:1) Rättelse och ändring av beslut enligt socialförsäkringsbalken och förvaltningslagen

Vägledning (2017:1) Övergripande bestämmelser i SFB, unionsrätten och internationella avtal

Vägledning (2016:2) Tillfällig föräldrapenning

Vägledning (2005:1) Utbetalning av förmåner, bidrag och ersättningar

Vägledning (2004:8) EU-familjeförmåner

Vägledning (2004:7) Förvaltningsrätt i praktiken

Vägledning (2004:5) Sjukpenninggrundande inkomst och årsarbetstid

Vägledning (2002:12) Adoptionsbidrag

Produktionsprocesser

Processen (2007:11) för att utreda och besluta föräldrapenning

Övrigt

Arbetsbidslagen med kommentarer i lydelse från den 14 december 2008,
Arbetsmiljöverket 2008, ISBN 978-91-7464-481-4